

TAMPERE

Tilinpäätös 2024

Julkaisija: Tampereen kaupunki, konsernihallinto

VÄESTÖNKASVUA, INVESTOINTEJA JA TYÖLLISYYDEN HAASTEITA

Tampereen väkiluku kasvoi vuonna 2024 edelleen voimakkaasti. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Tampere kasvoi 5308 uudella asukkaalla. Vuoden 2024 lopussa tamperelaisia oli yli 260 000. Väkiluvun kasvu perustui muuttovoittoon, josta puolet tuli Tampereelle ulkomailta. Tampere näyttäytyy edelleen vetovoimaisena kaupunkina sekä suomalaisten että maahanmuuttajien silmissä. Tämän houkuttelevuuden säilyttäminen ja vahvistaminen edellyttää panostuksia kaupunkikehitykseen, palveluihin ja elinvoimaan.

Vuoden 2024 alkuperäinen talousarvio päättyi merkittävään 152,6 milj. euron positiiviseen tulokseen, johtuen Tampereen Vesi Oy:n yhtiöittämiseen liittyvistä kirjauksista. Tulos ilman satunnaisia eriä oli talousarviossa -12,9 milj. euroa. Tilinpäätöksessä tulos ilman kertaluonteisia eriä on -31,7 milj. euroa. Satunnaisten erien kanssa tulos on kirjanpidollisesti jopa 172,6 milj. euroa positiivinen. Nettoinvestoinnit tilinpäätöksessä ovat 310,7 milj. euroa ja ilman sijoitusta Tampereen Vesi Oy:öön 225,7 milj. euroa.

Tilinpäätös antaa positiivisen kuvan kaupungin taloudesta, johtuen kertaluonteisista kirjanpidollisista eristä. Myös lainamäärä kääntyi kasvuun noin 90 milj. eurolla. Kuntatalouden lähivuosien näkymät ovat vaikeat. Kaupunginvaltuusto teki merkittävän päätöksen käynnistää talouden tasapaino-ohjelman valmistelun vuoden 2026 talousarviovalmistelun yhteydessä. Kasvaneisiin kaupungin tehtäviin nähden taloudessa näyttäisi olevan noin 60 milj. euron epätasapaino. Tasapainoa tullaan tavoittelemaan viimeistään seuraavan taloussuunnitelman 2026–2029 viimeiselle vuodelle.

Talouden tasapainotyö ei saa kuitenkaan vaarantaa Tampereen kasvua ja kehitystä. Tampere on alueen veturi ja sen elinvoimaisuus heijastelee koko Suomeen ja erityisesti Pirkanmaalle. Meidän tulee huolehtia elinvoimaisuuden säilyttämisestä ja kiinnitettävä erityistä huomiota alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen kilpailukyvyn kasvattamiseen.

Työllisyysalueet käynnistyivät uudessa tilanteessa

Työllisyysalueet käynnistyivät 1.1.2025, jolloin valtion hoitamat työllisyys- ja yrityspalvelut siirrettiin kuntien järjestämisvastuulle. Tampere toimii vastuukuntana Suomen toiseksi suurimmalla työllisyysalueella, tuottaen palveluja työnhakijoille ja työnantajille yhdessä laajan kumppaniverkoston kanssa. Vuoden 2024 aikana kaupungilla valmistauduttiin tämän mittavan hallinnon uudistuksen toteuttamiseen.

Työttömyyden kasvu huolestuttaa

Yleisesti työllisyystilanne heikkeni vuonna 2024. Alkuvuodesta työllisyys koheni hetkellisesti, mutta vuoden loppua kohden työttömyysaste nousi. Tampereen työttömyysaste oli vuoden alussa 12,6 prosenttia ja vuoden loppuun mennessä se nousi huolestuttavasti 14,1 prosenttiin. Tampereen työttömyysaste on seurannut koko maan työttömyysasteen kehitystä, mutta loppuvuoden aikana kasvu on ollut hieman nopeampaa kuin valtakunnallisesti.

Työllisyysalueiden toiminta käynnistyi haastavassa tilanteessa. Uudistuksen tavoitteena on kuitenkin, että kuntavetoinen toimintamalli tarjoaa entistä kohdennetumpia ja tehokkaampia palveluja, joiden avulla työnhakijat pääsevät nopeammin takaisin työelämään. Tähän me myös Tampereella luotamme.

Kestävä kehitys ja kasvu etenevät

Tampere on vahvistanut sitoutumistaan kestäväan kehitykseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Syyskuussa 2024 kaupunki isännöi ensimmäistä Kaupunkien luontofoorumia luontokadon torjumiseksi. Suomen 10 suurimman kaupungin johtajat sitoutuivat yhdessä vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta konkreettisilla ja mitattavilla toimilla sekä näyttämään esimerkkiä muille kaupungeille.

Joukkoliikenne kehittyi kestäväan kasvun tueksi. Raitiotien liikennöinnin laajennus Lentävänniemeen käynnistyi 7.1.2025. Tamperelaiset ovat ottaneet raitiotien ja uuden linjan omakseen. Joukkoliikenteen suosio kasvoi ennätyslukemiin: vuonna 2024 tehtiin yhteensä 53,7 miljoonaa matkaa. Lisäksi Ruotula-Partola-linjan rakentamispäätös tehtiin Tampereen ja Pirkkalan kaupunginvaltuustoissa lokakuussa, ja rakentaminen alkoi joulukuussa 2024.

Tapahtumien ja kulttuurin Tampere

Tamperelaiset palasivat koronavuosien jälkeen kulttuurin ja tapahtumien äärelle. Museoiden kävijämäärät kasvoivat, teattereissa ja Tampere-talolla oli noususuhdannetta. Myös kirjastot houkuttelivat tamperelaisia enemmän kuin vuonna 2023. Liikuntapalveluiden kävijämäärät kasvoivat, mm. uimahallien kävijämäärät nousivat 13 prosenttia vuoden 2024 aikana. Tapahtumat, kulttuuri ja liikunta ovat keskeinen osa Tampereen vetovoimaa, ja näihin teemoihin on syytä panostaa jatkossakin. Tampere on todellinen kulttuurin ja tapahtumien kaupunki.

SISÄLLYS

PORMESTARIN KATSAUS	2
----------------------------------	----------

TOIMINTAKERTOMUS	7
-------------------------------	----------

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	8
Tampereen kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys	12
Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa	16
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	21
Henkilöstö	22
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	25
Ympäristö- ja ilmastotekijät	33
Korruption torjunta ja sosiaalinen vastuullisuus	38
Sisäisen valvonnan järjestäminen ja kokonaisarvio vuodelta 2024	39
Tilikauden tuloksen muodostuminen	44
Tuloslaskelma	44
Tuloslaskelman analysointi	45
Toiminnan rahoitus	48
Rahoituslaskelma	48
Rahoituslaskelman analysointi	50
Tasetarkastelu	52
Tase	52
Taseen analysointi	57
Kokonaistulot ja -menot	59
Kaupunkikonsernin toiminta ja talous	62
Konsernin toiminnassa ja rakenteessa tapahtuneet muutokset	62
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	64
Konsernirakenne	72
Konsernitilinpäätös	73
Konsernituloslaskelma	73
Konsernituloslaskelman analysointi	75
Konsernin rahoituslaskelma	76

Konsernin rahoituslaskelman analysointi.....	78
Konsernitase	80
Konsernitaseen analysointi	84
Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	86
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	87
Olennaiset poikkeamat talousarvioon.....	88
Yhteenveto poikkeamista talousarvioon, sitovat erät.....	90
LASKELMAOSA.....	96
Laskelmaosan toteutuminen.....	96
Tuloslaskelman toteumavertailu	96
Verotulot	99
Valtionosuudet	101
Korkotuotot ja -kulut.....	103
Muut rahoitustuotot ja -kulut	106
Investointien toteumavertailu	108
Rahoituslaskelman toteumavertailu	113
Antolainauksen muutokset	116
Korollisten velkojen muutokset.....	117
STRATEGIAOSA	119
Strategian toteutuminen	119
Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys	120
Hankintojen kehittäminen.....	123
Tuottavuuden tila.....	126
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	130
Tuloslaskelma	131
Rahoituslaskelma.....	133
Tase.....	135
Konsernituloslaskelma	139
Konsernin rahoituslaskelma	141
Konsernitase.....	143

Toimintakertomus

OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

Tampereen kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Valtuusto

Tampereen kaupungin ylin päättävä toimielin on valtuusto, johon kuuluu 67 valtuutettua. Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta.

Suurimmat puolueet olivat Kokoomus, SDP, Vihreät ja Perussuomalaiset.

Vuonna 2024 valtuuston puheenjohtajana toimi Ilmari Nurminen (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Elina Järvenpää (Kok.), toisena varapuheenjohtajana Jaakko Mustakallio (Vihr.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Mikko Aaltonen (Vas.).

Valtuustoryhmien puheenjohtajista koostuva puheenjohtajatoimikunta suunnittelee valtuuston kokousten läpivientiä.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus ja konsernijohto johtavat kaupungin ja kaupunkikonsernin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kaupungin henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallituksessa pormestari esittelee toimikautensa seutu- ja kaupunkistrategian, ja vuosittaisen talousarvion ja -suunnitelman. Muut asiat esittelee konsernijohtaja.

Kaupunginhallitukseen kuuluu yhteensä 13 jäsentä.

Vuonna 2024 puheenjohtajana toimi Kalervo Kummola (Kok.), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Lauri Lyly (SDP), toisena varapuheenjohtajana Anne-Mari Jussila (Kok.) ja kolmantena varapuheenjohtajana Lassi Kaleva (PS).

Muut jäsenet olivat:

Evilä Tommi (Kok.) 21.10.2024 alkaen

Hanhilahti Vilhartin (Kesk.)

Järvisalo Vilma (Vihr.) 22.4.2024 alkaen

Kaivonen Kirsi (SDP)

Krasniqi Brigita (Vihr.) 10.6.2024 asti

Markkanen Jouni (Kok.) 21.10.2024 asti

Raevaara Aarne (PS)

Rokosa Inna (SDP)

Stenhäll Jaakko (Vihr.) 22.4.2024 asti

Suomela Iiris (Vihr.) 10.6.2024 alkaen, 16.12.2024 asti

Suoniemi Juhana (Vihr.) 16.12.2024 alkaen

Taina Anneli (Kok.)

Tapio Mitja (Vas.)

Kaupunginhallituksessa on konsernijaosto, joka vastaa omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan täytäntöönpanosta liikelaitosten, tytäryhteisöjen ja säätiöiden osalta sekä muista sille määrätyistä tehtävistä.

Vuonna 2024 puheenjohtajana toimi Anne Liimola (SDP), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Jouni Markkanen (Kok.) 23.9.2024 asti, jonka tilalle valittiin Katja Karintaus (Kok.) ja toisena varapuheenjohtajana Olga Haapa-aho (Vihr.).

Muut jäsenet olivat:

Ihalainen Rauno (SDP)

Koskinen Jyrki (SDP)

Luoma Tero (Kok.) 23.9.2024 alkaen

Pursiainen-Hautala Sirpa (KD)

Schafeitel Yrjö (PS)

Torkkola Sinikka (Vas.)

Konsernihallinnossa pormestarin suorassa alaisuudessa toimi kolme apulaispormestaria, konsernijohtaja ja pormestarin esikunta. Apulaispormestareina toimivat Matti Helimo (Vihr.), Pekka Salmi (SDP) 10.6.2024 asti ja Ilkka Sasi (Kok.) 16.9.2024 asti sekä Ilkka Porttikivi (SDP) 11.6.2024 alkaen ja Jouni Markkanen (Kok.) 17.9.2024 alkaen.

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat 29.2.2024 saakka sivistyspalvelujen, elinvoiman ja kilpailukyvn sekä kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä seitsemän koko kaupunkikonsernin toimintaa ja sen kehittämistä ohjaavaa ja tukevaa konserniyksikköä: hallinto- ja tukipalveluyksikkö, henkilöstöyksikkö, omistajaohjausyksikkö, strategia- ja kehittämisyksikkö, lakiasiainyksikkö, talousyksikkö sekä tietohallintoyksikkö. Lisäksi konsernijohtajan alaisuudessa toimi sisäinen tarkastus.

Konsernijohtajan alaisuudessa toimivat 1.3.2024 alkaen sivistyspalvelujen, elinvoiman ja kaupunkiympäristön palvelualueiden johtajat ja heidän esikuntansa sekä kolme konsernihallinnon ryhmää: digitalisaatio ja tietohallinto, kilpailukyky ja innovaatiot sekä strateginen ohjaus ja konsernipalvelut. Lisäksi konsernijohtajan suorassa alaisuudessa toimi myös kolme konserniyksikköä johdon tukena: lakiasiainyksikkö, omistajaohjausyksikkö ja sisäinen tarkastus.

Lautakunnat, johtokunnat ja toimikunnat

Lautakuntien tehtävänä on vastata palvelujen järjestämisestä, tuottamisesta ja kehittämisestä ja ohjata toiminnan ja talouden suunnittelua.

Lautakunnat olivat kasvatus- ja opetuslautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, elinvoima- ja osaamislautakunta, asunto- ja kiinteistölautakunta, yhdyskuntalautakunta, alueellinen jätehuoltolautakunta, Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta, tarkastuslautakunta ja keskusvaalilautakunta. Lautakuntien alaisina jaostoina olivat ympäristö- ja rakennusjaosto, alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto sekä elinvoima- ja osaamislautakunnan työllisyysjaosto (20.6.2024 alkaen). Lisäksi oli kaupunginhallituksen konsernijaosto.

Johtokunnat olivat Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunta ja Sara Hildénin taidemuseon johtokunta.

Seitsemän toimikuntaa huolehti niille annettujen tehtävien toteuttamisesta.

Yleinen ja alueen taloudellinen kehitys

Talouden kehitys

Valtiovarainministeriön joulukuussa 2024 ilmestyneessä julkaisussa ”Taloudellinen kat-saus, talvi 2024” ennustettiin Suomen lähivuosien talouskehitystä vuoteen 2028 asti.

Valtiovarainministeriö arvioi Suomen talouden supistuvan 0,3 prosenttia vuonna 2024. Eniten tuotantoa on heikentänyt rakentamisen merkittävä vähentyminen ja yk-sityinen kulutus väheni. Suomen viennin kasvu vauhdittuu, mutta odotettua hitaam-min, sillä euroalueen vaimea talouskasvu jarruttaa erityisesti tavaraviennin kysyntää. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku kääntävät sekä kulutuksen että investoinnit kasvuun ensi vuonna. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuosi-na 2026 ja 2027. Työmarkkinoiden käänne parempaan siirtyy vuoteen 2025. Vuosina 2026 - 2027 työllisyys paranee talouden vahvistuessa, ja työttömyysaste laskee vuo-den 2025 8,4 prosentista 7,4 prosenttiin vuonna 2027.

Julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan olevan 4,2 prosenttia suhteessa bruttokansan-tuotteeseen vuonna 2024. Heikko talouden suhdanne heijastuu julkiseen talouteen mo-nin tavoin, minkä lisäksi viime vuosien nopea inflaatio kasvattaa menoja tuntuvasti vielä 2024. Alijäämä alkaa kuitenkin vähitellen supistua talouden elpymisen sekä hallituksen toimien myötävaikutuksella. Vuonna 2025 alijäämä on 3,5 prosenttia ja vuonna 2029 2,0 prosenttia. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon suuret alijäämät sekä talouden heikko suhdanne kasvattavat velkasuhdetta nopeasti ennustejakson alussa. Tänä vuonna velka-suhde nousee yli 82 prosentin suhteessa BKT:hen, josta se kasvaa vähitellen 87 prosen-tin vuonna 2029. Kestävyysvajeen arvioidaan olevan 1,5 % suhteessa BKT:hen.

Kuntahallinnon alijäämän arvioidaan pysyvän vuonna 2024 likimain viime vuoden lu-kemissa eli n. 1,2 miljardissa eurossa, jolloin alijäämä suhteessa BKT:hen on 0,4 pro-senttia. Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Valtion tulonsiirrot kunnille vähenevät mm. sote-siirtolaskelman tarkentumisesta johtuvan jälkikäteistarkistuksen ja hallituksen päättämien indeksisäästöjen vuoksi. Kuntahallinnon alijäämä syvenee 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2025– 2027. Kuntahallinnon kulutusme-nojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hinto-jen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle aiemmin sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman

vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin.

Hintojen nousun lisäksi myös kulutusmenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä johtuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehitys vaikuttaa uudistuksen jälkeen entistä enemmän kuntien talouteen, mikä tekee kuntahallinnosta herkemmän suhdannevaihteluille.

Vuonna 2025 kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat TE-palveluiden järjestämisestä muodostuvan uuden valtionosuustehtävän myötä. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuvia leikkauksia vuosina 2025–2027 muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien ja hallituksen päättämän yhden prosenttiyksikön indeksijarrun vuoksi.

Kuntaliitto on tehnyt analyysiä kuntien tilinpäätösten ennakkotiedoista, jonka mukaan kuntatalouden rahavirta jäi positiivisesta tuloksesta huolimatta alijäämäiseksi: toiminnan ja investointien rahaviralla mitattuna kuntatalous oli -470 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Kuntien investoinnit pysyivät korkealla tasolla ollen 4,8 miljardia euroa vuonna 2024. Rahavirta oli negatiivinen, koska käyttötulot eivät riittäneet kaikkien investointien rahoittamiseen. Kunnat velkaantuivat lisää 720 miljoonalla eurolla. Lainakanta kääntyi välivuosien jälkeen kasvuun.

Kuntaliiton arvioiden mukaan talouden tilan heikkenemistä selittää verotulojen aleneminen 500 miljoonalla eurolla muun muassa sote-uudistukseen liittyneiden verohäntien poistumisen takia. Kuntien tuloihin ja menoihin välittyivät myös heikko suhdannekehitys, valtionosuuksien pieneneminen 250 miljoonalla eurolla sekä kasvaneet korkokustannukset.

Kuntahallinnon investointipaineet eivät ole kadonneet, vaan ne pysyvät edelleen mitavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi.

Tilinpäätöksessä tulos ilman kertaluonteisia eriä on -31,7 milj. euroa. Satunnaisten erien kanssa tulos on kirjanpidollisesti jopa 172,6 milj. euroa positiivinen. Nettoinvestoinnit tilinpäätöksessä ovat 310,7 milj. euroa ja ilman sijoitusta Tampereen Vesi Oy:öön 225,7 milj. euroa.

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan tamperelaisia oli vuoden 2024 lopussa 260 358. Väkiluku kasvoi 5 308 asukkaalla (+2,08 %) vuoden 2024 aikana.

Ennakkotietojen mukaan väestönkasvua toivat sekä kuntien välinen nettomuutto, 2 711 asukasta että nettomaahanmuutto, 2 660 asukasta. Syntyneiden määrä kääntyi nousuun vuoden 2024 aikana ja uusia tamperelaisia syntyi 2 231. Vaikka luonnollinen väestönmuutos jäi edelleen negatiiviseksi, -15 asukasta, oli määrässä kuitenkin selkeä käänne parempaan kahteen edellisvuoteen verrattuna.

Tampereen kaupunkiseudun ennakkoväkiluku oli vuoden 2024 lopussa 423 406 asukasta. Kuluneen vuoden kasvu oli 6 777 asukasta. Kasvu on keskittynyt keskuskaupunkiin. Tampereen osuus kaupunkiseudun kasvusta oli noin 78 prosenttia.

Työ ja elinkeinot

Työllisyystilanne parani hieman alkuvuonna 2024, mutta tilanne heikentyi vuoden loppua kohden. Tampereen työttömyysaste oli vuoden alussa 12,6 prosenttia ja vuoden loppuun mennessä se nousi 14,1 prosenttiin. Alimmillaan vuoden 2024 aikana työttömyysaste on ollut toukokuussa (11,9 %). Tampereen työttömyysaste on seurannut koko maan työttömyysasteen kehitystä, mutta loppuvuoden aikana kasvu on ollut hieman nopeampaa kuin valtakunnallisesti.

Joulukuussa työttömiä työnhakijoita oli yhteensä 18 035, mikä on vuodentakaiseen tilanteeseen verrattuna kasvanut 1 956 henkilöllä. Uusien avointen työpaikkojen määrä on ollut hyvin matalalla koko vuoden. Joulukuussa uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin 1 183, mikä on 1 628 vähemmän kuin samaan aikaan viime vuonna. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut vuodentakaisesta. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa yhteensä 6 173 henkilöä, mikä on 1 761 (+40 %) enemmän kuin viime vuonna. Lomautettujen määrä on ollut loppuvuonna 2024 nousussa, mutta vuodentakaiseen tilanteeseen verrattuna kokoaikaisesti lomautettuna on nyt vähemmän.

Tampereen työttömyysaste on kuuden suurimman kaupungin vertailussa toiseksi korkein Turun jälkeen, ollen samalla tasolla Oulun kanssa. Vuoden 2024 aikana Tampereen työttömyysaste on ollut vaihdellen vertailussa toiseksi tai kolmanneksi suurin.

Tampere on merkittävä työpaikkakeskittymä 116 485 työllisellä asukkaallaan ja 138 159 työpaikallaan (31.12.2023, Tilastokeskus). Vuoden 2024 aikana Tampereella perustettiin yhteensä 2022 uutta yritystä, mikä on lähes 150 enemmän kuin viime vuonna. Tulorekisterin mukainen palkkasumma on kasvanut hieman edelliseen vuoteen verrattuna ja muihin Suomen suurimpiin kaupunkeihin verrattuna Tampereen kehitys on positiivista. Koko Pirkanmaan osalta työllisyysaste oli vuonna 2024 71,2 prosenttia, kun koko maassa se oli Tilastokeskuksen mukaan 72,1 prosenttia.

Asuminen

Valmistuneiden asuntojen määrä laski selvästi edellisvuosiin verrattuna, kun Tampereelle valmistui noin 2 000 asuntoa vuonna 2024. Valtaosa asunnoista on yksiöitä sekä kaksioita ja ne sijoittuvat kerrostaloihin.

Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa

Tuloperusteiden muutokset

Verotuloja kertyi 651,2 milj. euroa. Kaupungin verotulot olivat 29,9 milj. euroa (-4,4 %) edellisvuotta pienemmät. Kuntien verotulojen tilitykset olivat noin 494 milj. euroa (-3,4 %) vuotta 2023 pienemmät.

Kunnallisverotulojen ja yhteisöverotulojen tilitykset eivät ole vertailukelpoisia vuoteen 2023. Kunnille tilitettiin niin sanottujen verohäntien seurauksena vuonna 2023 verovuoden 2022 korkeammalla jako-osuudella kunnallisveroja ja yhteisöveroja. Niin sanottu sote-uudistuksen verohäntä oli koko maassa noin 1,4 miljardia euroa.

Kunnan tuloveroprosentti laski Tampereella 0,01 prosenttiyksikköä vuodesta 2023, koska tuloveroprosentti ilmoitetaan vuodesta 2024 lähtien kymmenyksen tarkkuudella. Kunnallisverotuloja kertyi 458,3 milj. euroa. Veroa tilitettiin 19,5 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2023, mutta enemmän kuin vielä syksyllä 2024 arvioitiin. Vuosien väliseen vertailtavuuteen liittyi muutama poikkeus. Vuoden 2023 tilitys oli poikkeuksellinen ns. verohäntien takia. Vuoden 2024 ennakonpidätysten kertymä taas oli odottamattoman suuri, mikä tarkoittaa todennäköisesti arvioitua pienempää verokertymää vuonna 2025.

Yhteisöverotuloja kertyi 84,1 milj. euroa. Yhteisöverotulot vähenivät edellisestä vuodesta 13,9 milj. euroa. Laskua selittää pääosin vuonna 2023 tilitetyt verovuoden 2022 verohännät. Yhteisöveron kokonaiskehitys on ollut arvioitua heikompaa, ja myös Tampereen jako-osuus laski edellisestä vuodesta.

Kiinteistöverotuloja kertyi 108,8 milj. euroa. Kiinteistöverolakia muutettiin vuodelle 2024 siten, että yleisen kiinteistöveroprosentin sijaan määrättiin erilliset yleiset kiinteistöveroprosentit maapohjille ja rakennuksille. Maapohjan yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi määrättiin 1,30, joka on laissa alaraja. Kiinteistöverotilitykset kasvoivat edellisestä vuodesta 3,5 milj. euroa (3,3 %). Kiinteistöveroa määrättiin maksettavaksi Tampereella 109,8 milj. euroa, mikä oli 3,0 milj. euroa (2,8 %) edellisvuotta enemmän. Verotusarvot nousivat 2,2 prosenttia. Koko maassa kiinteistöveroa määrättiin 7,1 prosenttia enemmän kuin verovuonna 2023 ja verotusarvot nousivat 1,6 prosenttia.

Valtionosuuksia kertyi yhteensä 83,1 milj. euroa. Valtionosuudet kasvoivat edellisestä vuodesta 24,8 milj. euroa, mihin suurimmalta vaikutti sote-siirtolaskelmien päivitykset. Peruspalvelujen valtionosuudet olivat 38,8 milj. euroa negatiiviset. Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä verotulomenetysten korvaus oli 36,7 milj. euroa. Opetus- ja kulttuu-

ritoimen muut valtionosuudet olivat 85,2 milj. euroa, mikä oli 5,2 milj. euroa (6,5 %) vuotta 2023 enemmän. Eniten kasvoivat ammatillisen koulutuksen valtionosuudet.

Kaupungin tehtävien ja toiminnan muutokset

Tampereen kaupunginvaltuusto päätti 30.1.2023 Tampereen Veden yhtiöittämisestä. Tampereen Vesi -osakeyhtiön toiminta käynnistyi 1.1.2024 Tampereen kaupungin kokonaan omistamana osakeyhtiönä.

Kaupungin organisaatio uudistui 1.3.2024 alkaen. Uudistuksen myötä konsernihallinto jakautuu palvelualueiden johtajien esikuntiin, konsernihallinnon ryhmiin ja johdon tuen konserniyksiköihin. Konsernijohtajan alaisuudessa on palvelualueiden johtajien ja esikuntien lisäksi kolme konsernihallinnon ryhmää. Konsernihallinnon ryhmät ovat digitalisaatio ja tietohallinto, kilpailukyky ja innovaatiot sekä strateginen ohjaus ja konsernipalvelut. Konsernijohtajan suorassa alaisuudessa toimii myös kolme konserniyksikköä johdon tukena: lakiasiainyksikkö, omistajaohjausyksikkö ja sisäinen tarkastus. Uudistuksen yhteydessä aiemman elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueen nimi muuttui elinvoiman palvelualueeksi.

Uuteen kilpailukyky ja innovaatiot -ryhmään siirtyivät 1.3.2024 elinvoiman palvelualueelta vetovoima ja edunvalvonta, strateginen hankekehitys ja strateginen elinkeinopolitiikka. Elinvoima- ja osaamislautakunnan talousarviosta konsernihallintoon siirtyivät myös seuraavat kehitysohjelmat: Viiden tähden keskusta, Hiedanranta, Älykaupunki kaupunkilaisille, Tampere Welcoming City ja Elämystalous. Lisäksi toteutettiin siirto elinvoiman palvelualueelta kasvupalveluista konsernihallintoon 1.1.2025.

Tampereen kaupunginvaltuusto päätti 22.4.2024 Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen yhtiöittämisestä. Tampereen Kaupunkiliikenne -osakeyhtiön toiminta käynnistyi 1.1.2025 Tampereen kaupungin kokonaan omistamana osakeyhtiönä.

Tampereen seudun työllisyysalueen toiminta käynnistyi vuoden 2025 alusta, kun vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirtyy valtiolta kuntien vastuulle. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostavat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Uudistuksen tavoitteena on nivoa työvoimapalvelut osaksi kunnan elinvoimatyötä sekä tuottaa tehokkaampia ja saavutettavampia palveluja.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Vuoden 2024 alkuperäisessä talousarviossa tilikauden tulos oli 153 milj. euroa ylijäämäinen. Tulos sisälsi alkuperäisessä talousarviossa satunnaisia eriä 165,5 milj. euroa. Ilman satunnaisia eriä kaupungin tulos olisi alkuperäisessä talousarviossa ollut 12,9 milj. euroa alijäämäinen. Nettoinvestoinnit olivat alkuperäisessä talousarviossa 283,1 milj. euroa. Valtuusto päätti vuoden 2024 aikana talousarviomuutoksista neljässä kokouksessa. Kaupunginvaltuuston talousarviomuutosten jälkeen tilikauden tulostavoite sisältäen satunnaiset erät oli 185,2 milj. euroa ylijäämäinen ja ilman satunnaisia eriä 19,1 milj. euroa alijäämäinen. Nettoinvestoinnit olivat talousarviomuutosten jälkeen 357,8 milj. euroa. Talousarviomuutokset heikensivät toimintakatetta 7,6 milj. euroa. Henkilöstökuluja lisättiin 10,6 milj. eurolla. Investointimenoja lisättiin yhteensä 74,7 milj. euroa pääasiassa vuodelta 2023 siirtyneiden hankkeiden uudelleenbudjetointeihin.

Kaupungin tilikauden tulos toteutui 12,2 milj. euroa ja toimintakate 10,5 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Toimintatuottojen 40 milj. euron budjetoitua heikomman toteuman taustalla ovat erityisesti pysyvien vastaavien myyntivoittojen budjetoitua heikompi kertymä. Toimintakulut toteutuivat 20,6 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Alitus kohdistui pääosin henkilöstökuluihin sekä aineiden, tavaroiden ja tarvikkeiden ostoihin.

Käyttötalouden osalta merkittävimmät poikkeamat muutettuun talousarvioon kohdistuivat elinvoima- ja osaamislautakuntaan sekä asunto- ja kiinteistölautakuntaan. Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui 11,6 milj. euroa budjetoitua parempana, mikä selittyy pääosin toimintakulujen alituksella. Toimintakulujen alitukset kohdistuivat pääasiassa palvelujen ostoihin sekä henkilöstökuluihin. Asunto- ja kiinteistölautakunnan 16 milj. euroa budjetoitua heikomman toteuman taustalla olivat erityisesti myyntivoittojen budjetoitua heikompi toteuma. Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakate toteutui muutetun talousarvion tasolla.

Pitkäaikaisten lainojen muutos 109,4 milj. euroa oli 1 milj. euroa budjetoitua vähemmän.

Nettoinvestoinnit toteutuivat 47,6 milj. euroa budjetoitua pienempinä pääasiassa talonrakennushankkeiden viivästymisen takia.

Suoraan kaupunkistrategiasta johdetuista 45 toiminnan tavoitteesta 27 toteutui ja kuusi toteutui osittain. Tavoitteista 12 jäi toteutumatta. Liikelaitosten kolmesta toiminnan tavoitteesta yksi toteutui ja kaksi toteutui osittain. Tytär-yhteisöjen 92 toiminnan tavoitteesta 67 toteutui, viisi toteutui osittain ja 17 jäi toteutumatta. Kolmen tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida.

Merkittävät poikkeamat talousarvioon esitetään tarkemmin talousarvion toteumavertailu -osiossa.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen vaikutukset tulos- ja rahoituslaskelmassa

Tampereen Veden liiketoimintakauppa vaikutti merkittävästi vuoden 2024 tilinpäätöksen tulos- ja rahoituslaskelmaan. Yhtiöittämisellä ei ollut merkittävää vaikutusta rahavaroihin, mutta tehdyt kirjaukset näkyvät suurina erinä tulos- ja rahoituslaskelmassa ja vaikeuttavat laskelmien tulkintaa. Yhtiöittämisen vaikutukset laskelmiin on tarkoituksenmukaista eritellä analyysin helpottamiseksi. Vaikutukset on eritelty tulos- ja rahoituslaskelma -taulukoiden rivitasolla. Lisäksi tilinpäätöksen liitetiedoissa kohdassa ”Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus” on eritelty Tampereen Vesi Liikelaitoksen vaikutukset vertailuvuoden 2023 laskelmiin.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen kauppaehtojen päivitys ja kauppakirjan hyväksyminen käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 18.12.2023 § 188. Yhtiöittämisen vaikutukset on huomioitu myös muutetun talousarvion luvuissa. Alkuperäiseen talousarvioon tehtyjä arvioita yhtiöittämisen vaikutuksista tarkennettiin ja korjattiin kaupunginvaltuuston talousarviomuutoksessa 10.6.2024 § 90.

Tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa yhtiöittämiseen liittyvät kirjaukset näkyvät ”Satunnaiset erät” ja ”Poistoeron muutos” -riveillä. Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoiminnan kokonaiskauppahinta oli 394,5 milj. euroa. Satunnaisiin eriin sisältyy liiketoimintakaupasta kirjattu myyntivoitto 203,1 milj. euroa ja sisäisten katteiden eliminointi 1,2 milj. euroa. Liiketoimintakaupan vaikutus tilikauden tulokseen oli yhteensä 204,3 milj. euroa. Tilikauden tulos oli 172,6 milj. euroa ylijäämäinen ja ilman em. satunnaisia eräiä 31,7 milj. euroa alijäämäinen.

Yhtiöittämiseen liittyen kaupungille jäänyt poistoero on purettu tilikaudelle 2024, koska poistoeroa koskeva pysyvä vastaava (Kaupinojan vedenpuhdistuslaitos) on siirtynyt yhtiöön liiketoimintakaupassa. Tilinpäätökseen on kirjattu poistoeron muutos (poistoeron vähennys) 12,5 milj. euroa, mikä parantaa tilikauden ylijäämää. Tilikauden ylijäämä oli 186,1 milj. euroa ylijäämäinen ja ilman em. satunnaisia eriä ja poistoeron muutosta 30,8 milj. euroa alijäämäinen.

Rahoituslaskelma

Tampereen Veden liiketoimintakaupan vaikutukset näkyvät rahoituslaskelman toiminnan-, investointien- ja rahoituksen rahavirroissa.

Toiminnan rahavirrassa näkyy edellä mainittu 204,3 milj. euron satunnainen erä.

Investointien rahavirrassa vaikutukset näkyvät investointimenoissa ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloissa. Investointimenoissa on Tampereen Vesi Oy:n vapaan oman pääoman rahastoon (SVOP) tehty 85,0 milj. euron sijoitus. Toteutunut pysyvien vastaavien luovutustulo oli 190,1 milj. euroa, mikä sisälsi liiketoimintakaupan vaikutusta 191,2 milj. euroa ja sisäisten katteiden eliminoinnin vaikutusta -1,2 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirrassa vaikutukset näkyvät antolainasaamisten lisäyksissä (-283,5 milj. euroa) ja vähennyksissä (0,1 milj. euroa) sekä muissa maksuvalmiuden muutoksissa (-26,5 milj. euroa). Tampereen Vesi Oy:n kanssa tehdyn vesiliiketoimintakaupan kauppahinta jää 283,5 milj. euron osalta pitkäaikaiseksi lainaksi yhtiölle. Antolainasaamisten vähennyksissä näkyy Tampereen Vesi Liikelaitoksen liittymismaksusaamiset, jotka siirtyivät yhtiöön. Muut maksuvalmiuden muutoksia olivat vaihto-omaisuuden muutos 1,4 milj. euroa, lomapalkkavelan muutos -1,5 milj. euroa ja liittymismaksuvelkojen muutos -26,4 milj. euroa.

Alkuperäisessä talousarviossa Tampereen Veden yhtiöittämisellä ei arvioitu olevan vaikutuksia rahavaroihin. Täsmäntynyt vaikutus rahavaroihin oli -0,5 milj. euroa, mikä aiheutuu liittymismaksusaamisten muutoksesta sisäisestä erästä (Tampereen Vesi Liikelaitos) ulkoiseksi eräksi (Tampereen Vesi Oy).

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2024 tulos ilman kertaluonteisia eriä on -31,7 milj. euroa. Tampereen Vesi Oy:n yhtiöittämiseen liittyvien satunnaisten erien kanssa tulos on kirjanpidollisesti jopa 172,6 milj. euroa positiivinen. Nettoinvestoinnit tilinpäätöksessä ovat 310,7 milj. euroa ja ilman sijoitusta Tampereen Vesi Oy:öön 225,7 milj. euroa.

Valtuuston marraskuussa 2024 (§ 170) hyväksymän taloussuunnitelman 2025–2028 yhteenlaskettu tulos on alijäämäinen 178,5 milj. euroa. Keskimäärin tulos on jokaiselle suunnitelmakauden vuodelle negatiivinen 44,6 milj. euroa. Talousarviovuosi 2025 on alijäämäinen 39,6 milj. euroa, vaikka se sisältää kertaluonteisia myyntejä jopa 70,2 milj. euroa. Valtuusto on päättänyt talousarviomuutoksista joulukuussa 2024 ja helmikuussa 2025, joiden jälkeen tilikauden 2025 tulos on negatiivinen 21,2 milj. euroa. Ilman kertaluonteisia myyntivoittoja talousarviomuutosten jälkeinen tulos 2025 olisi -91,4 milj. euroa. Niin sanottu tavanomainen toteutunut kertaluonteisten pysyvien vastaavien myyntitaso on noin 25 milj. euroa. Jos muutetun talousarvion mukainen vuosi 2025 arvioitaisiin tavanomaisella myyntivoittojen tasolla, se olisi alijäämäinen 66,4 milj. euroa.

Vuosi 2026 on hyväksytyssä taloussuunnitelmassa alijäämäinen jopa 64,4 milj. euroa. Kaupungin taloudessa on pysyväisluonteinen vaje, jonka korjaamiseksi tarvitaan toimenpiteitä. Valtuusto onkin päättänyt 17.2.2025 kokouksessaan käynnistää talouden tasapaino-ohjelman laadinnan. Tasapaino-ohjelmalla haetaan pysyviä säästöjä ja tuloja, joiden avulla viimeistään vuoden 2029 talousarvio olisi tasapainoinen.

Kaupungin nettoinvestointimenot ovat vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa 225 milj. euroa ja helmikuussa 2025 talousarvioon tehtyjen muutosten jälkeen 296,3 milj. euroa. Kaupungin investointitarpeet eivät ole lähivuosina laskemassa, mutta tulorahoituksen taso on jäämässä liian matalaksi investointitasoihin nähden. Tämän ongelmallisen näkymän vuoksi kaupungin investointien toteuttamisessa on noudatettava tarkkaa harkintaa, jotta kaupungin lainamäärä ei kasvaa hallitsemattomasti. Kaupungin ei tule kuitenkaan kategorisesti supistaa investointejaan, jotta kaupunki ei vaikeuta kaupungin positiivista kasvukehitystä eikä jo muutoinkin vaikeuksissa olevaa rakennusteollisuutta.

Henkilöstö

Henkilöstömäärän ja palkallisten henkilötyövuosien kehitys

Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2024 oli 8 809 henkilöä, josta vakinaisen henkilöstön osuus oli 6 858. Määräaikaista henkilöstöä oli 1 951, josta palkkatuetun henkilöstön osuus oli 144 henkilöä. Henkilöstöstä osa-aikaisia oli 1 085 henkilöä. Henkilöstömäärä sisältää myös työ- ja virkavapaalla olevat henkilöt. Vuoden 2023 lopussa henkilöstömäärä oli 8 879. Henkilöstömäärä väheni 70 henkilöllä edelliseen vuoteen nähden.

Tampereen Vesi Liikelaitos yhtiöitettiin 1.1.2024, jolloin 160 henkilöä siirtyi pois kaupungin palveluksesta. Konsernihallinnon uuteen kilpailukyky ja innovaatiot -ryhmään siirtyivät 1.3.2024 Elinvoiman palvelualueelta Vetovoima ja edunvalvonta, Strateginen hankekehitys ja Strateginen elinkeinopolitiikka -yksiköt. Elinvoima- ja osaamislautakunnan talousarviosta Konsernihallintoon siirtyivät myös Viiden tähden keskusta, Hiedanranta, Älykaupunki kaupunkilaisille, Tampere Welcoming City ja Elämystalous -kehitysohjelmat.

Palkallisten henkilötyövuosien määrä vuonna 2024 oli 8 336 henkilötyövuotta, josta palkkatuetun henkilöstön osuus oli 136 henkilötyövuotta. Henkilötyövuodet ylittivät muutetun talousarvion 27 henkilötyövuodella. Kaupungin henkilötyövuosien määrä kasvoi edellisvuoteen nähden 68 henkilötyövuodella (0,8 %). Henkilötyövuosien kasvua selittää erityisesti sijaishenkilöstön ja muun tilapäisen henkilöstön kasvanut määrä sekä palvelutarpeen kasvu Sivistyspalveluiden palvelualueella.

Henkilöstökulujen kehitys

Toteutuneet henkilöstökulut vuonna 2024 olivat 453,2 milj. euroa. Henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 10,1 milj. euroa. Vuoteen 2023 nähden henkilöstökulut kuitenkin kasvoivat 7,2 milj. euroa (2,2 %). Henkilöstökulujen kasvua selittää palkallisten henkilötyövuosien kasvu sekä kunta-alan palkkaratkaisun vaikutukset. Taloudellisiin syihin perustuvia palkattomia vapaita pidettiin 5 675 henkilötyöpäivää (15,5 henkilötyövuotta), mikä vähensi palkka- ja sivukuluja noin 0,5 milj. euroa. Kunta-alan palkkaratkaisun vaikutus vuonna 2024 oli noin 12,8 milj. euroa.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan henkilöstökulut toteutuivat yhteensä 3,0 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Ylitystä selittävät kunta-alan palkkaratkaisun ennakoitua suurempi vaikutus, palvelutarpeen kasvu sekä sijaiskustannusten nousu.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan henkilöstökulut ylittivät muutetun talousarvion 0,1 milj. euroa lomapalkkavelan muutoksen takia. Elinvoima- ja osaamislautakunnan osalta henkilöstökulut toteutuivat 9,7 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Ammatillisessa koulutuksessa henkilöstökulut toteutuivat 4,8 milj. euroa alle muutetun talousarvion Toiminnassa varauduttiin tiedossa olevaan rahoituksen pienenemiseen tulevina vuosina ja rekrytointeja toteutettiin kriittisesti. Lisäksi talousarviovaiheessa henkilöstökuluissa varauduttiin kunta-alan palkkaratkaisuun. Työllisyys- ja kasvupalveluissa henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 3,9 milj. euroa. Alitusta selittävät muutokset suunnitelluissa projekteissa ja rekrytoinneissa. Asunto- ja kiinteistölautakunnan osalta henkilöstökulut toteutuivat 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä vapautuneiden vakanssien takia. Yhdyskuntalautakunnan henkilöstökulut toteutuivat 1,4 milj. euroa ja joukkoliikennelautakunnan 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota pienimpinä täyttämättömien vakanssien vuoksi. Konsernihallinnon henkilöstökulut alittivat muutetun talousarvion 0,5 milj. euroa. Alitusta selittävät viivästyneet rekrytoinnit ja täyttämättömät vakanssit.

Poikkeamia on tarkemmin analysoitu lautakuntien ja taseyksiköiden osioissa.

Henkilöstökulut (milj. euroa)	TP 2023	TA 2024	Muutettu TA 2024	TP 2024
Palkat ja palkkiot	-357,6	-366,5	-375,1	-367,3
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-74,0	-75,2	-76,7	-75,8
Muut henkilösivukulut	-14,3	-11,0	-11,4	-10,1
Yhteensä	-445,9	-452,7	-463,3	-453,2

Työvoimakustannukset

Työvoimakustannukset saadaan laskemalla yhteen kaupungin oman henkilöstön henkilöstökulut sekä vuokratyövoiman käytöstä aiheutuneet kustannukset. Vuonna 2024 työvoimakustannukset olivat 453,9 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus oli 453,2 milj. euroa ja työvoiman vuokrausmenojen osuus 0,7 milj. euroa. Työvoimakustannukset alittivat muutetun talousarvion 9,9 milj. eurolla. Henkilöstökulujen osuus alituksesta oli 10,1 milj. euroa. Työvoiman vuokrausmenojen osalta muutettu talousarvio ylittyi 0,2 milj. eurolla. Edelliseen vuoteen nähden työvoimakustannukset kasvoivat 7,1 milj. euroa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan järjestämistapa

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on tärkeä osa kuntakonsernin johtamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan, ja että toiminta on tuloksellista. Tampereen kaupunkikonsernin eri toimintayksiköt pitävät yllä ajantasaista riskiprofiilia toiminnastaan, jotta keskeiset uhat hallitaan ja mahdollisuudet hyödynnetään suunnitelmallisesti.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan kaupunginvaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaisesti. Kuntalain mukaisten sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tarkoituksena on ohjata kaupunginhallitusta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä. Riskienhallinnan ohjauksesta, koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa strateginen ohjaus ja konsernipalvelut -ryhmän riskienhallinta- turvallisuus ja varautumistiimi riskienhallinnan johtoryhmän tukemana.

Talouden ja toimintaympäristön vaikutukset kaupunkikonserniin

Valtiovarainministeriö arvioi joulukuun 2025 Taloudellisessa katsauksessa, että Suomen bruttokansantuote (BKT) kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuosina 2026-2027. Vuosina 2026-2027 työllisyys paranee talouden vahvistuessa, ja työttömyysaste laskee vuoden 2025 8,4 prosentista 7,4 prosenttiin vuonna 2027.

Kuntahallinnon alijäämä syvenee 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2025-2027. Kuntahallinnon kulutusmenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025-2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle aiemmin sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Vuonna 2025 kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat TE-palveluiden järjestämisestä muodostuvan uuden valtiosuustehtävän myötä. Valtiosuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuvia leikkauksia vuosina 2025-2027 muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtiosuuk-sien ja hallituksen päättämän yhden prosenttiyksikön indeksijarrun vuoksi.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Kuntien talousnäkökymien heikkenemisen ennakoitiin heijastuvan kuntiin veronkorotuspaineina, mutta veroprosenttiaan vuodelle 2025 nostaneita kuntia oli vain noin viidennes kunnista. Keskimääräinen kunnallisvero nousee vuonna 2025 koko Suomessa 7,59 prosenttiin. Verorahoitus ei riitä kuntahallinnon kasvaviin menopaineisiin. Kuntien ja kuntayhtymien sopeutustoimet painottunevatkin menojen kasvua hillitseviin toimiin. Tähän viittaa myös se, että syksyn 2024 aikana monet kunnat ovat ilmoittaneet yt-neuvotteluista. Yleinen taloustilanne on alaviritteinen ja mm. asuntorakentaminen ei ole vielä lähtenyt elpymään toivotulla tavalla. On riski, että heikko taloustilanne jatkuu.

Tampereen kaupunkikonsernin vuoden 2024 tilinpäätös oli viidennen kerran peräkkäin ylijäämäinen. Ilman kertaluonteista Tampereen Veden yhtiöittämisen kirjanpidollista erää tulos on alijäämäinen yli 30 miljoonaa euroa. Taloustilanne on edelleen heikkenemässä vuoden 2025 ja koko taloussuunnitelman 2025–2028 ollessa yhteenlasketulta tulokseltaan alijäämäinen 178,5 miljoonaa euroa. Kaupunginvaltuusto päätti 17.2.2025 käynnistää talouden tasapaino-ohjelman laadinnan, jolla tähdätään tasapainoiseen talouteen viimeistään vuonna 2029. Tasapaino-ohjelman onnistumiseen tarvitaan hyvää ja vastuullista valmistelua ja vahvaa poliittista kompromissikykyä.

Riskejä talouden kehityksessä liittyy siihen, että valtion arvio kuntatalouden kehityksestä on liian optimistinen ja rahoitus TE- palveluiden tuottamiseen on riittämätön. Työttömyys on korkealla ja kuntien maksuosuudet työttömyyden kustannuksista ovat vuoden 2025 alusta huomattavasti etupainotteisemmat kuin aiemmin. Vielä ei osata ennustaa, miten työllisyystilanteen heikentyminen vaikuttaa kaupungin ja koko työllisyysalueen kustannuksiin. Taloudellista painetta liittyy myös siihen, että hyvinvointialue on lakkauttanut tai lakkauttamassa kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä palveluita ja kaupungilla on eettistä painetta hoitaa erityisesti heikommassa asemassa olevien palveluita, joiden rahoitus on kuitenkin sote-uudistuksen yhteydessä siirretty hyvinvointialueelle.

Kaupungin riskienhallinnan kehittäminen vuonna 2024

Vuonna 2024 keskityttiin erityisesti riskienhallinnan kehittämiseen osana kokonaisjohtamista, riskienhallinnan johtoryhmän työn kehittämiseen ja riskienhallintaan osana kaupungin tekoälykehitystyötä. Riskienhallintatoiminto osallistui vuoden aikana myös tekoälyn eettisten periaatteiden ja hallintamallin valmistelutyöhön. Tekoälyavusteinen teknologia avaa paljon mahdollisuuksia, mutta siihen liittyy myös riskejä ja tur-

vallisuusnäkökulmia, joiden tarkastelussa riskienhallintatoiminto on ollut mukana osana kaupungin monialaista asiantuntijaryhmää.

Kaupungin riskienhallintatoiminto valmisti vahinkorahaston uudet säännöt, jotka hyväksyttiin 29.1.2024 kaupunginvaltuustossa. Merkittävin sääntömuutos koski toimintayksiköiden vahinkokohtaisen omavastuutason nostamista 50 000 euroon. Toimintayksiköiden omavastuutason korottaminen vähensi vuonna 2024 vahinkorahastosta maksettavia korvausmenoja.

Kaupungin merkittävimmät riskialueet

Riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta seurataan ja arvioidaan säännönmukaisesti talousarviovuoden aikana ja sen tuloksellisuudesta raportoidaan osana tilinpäätöstä ja vuosisuunnitelmien raportointia. Kaupunkikonsernin riskienhallintaa kehitetään jatkuvasti siten, että pystytään aktiivisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin, hallitsemaan olennaisiksi arvioituja riskejä ja suunnitelmallisesti hyödyntämään mahdollisuuksia.

Kaupungin riskienhallinta tarjoaa johdolle kaupunkitasoista riskienhallinnan raportointitietoa ja näkemystä riskienhallinnan tilasta ja kehittämisestä. Riskienhallintatoiminto myös vastaa riskienhallinnan prosessista kaupunkitasoisesti ja ylläpitää ajantasaista prosessikuvausta ja järjestelmiä riskienhallintatyön tukena. Kaupungilla on käytössään Granite-riskienhallintajärjestelmä prosessin ja riskiraportoinnin tukena.

Tilinpäätöksessä raportoidaan palvelualueiden ja konsernihallinnon tunnistamista kaupunkitasoisista merkittävimmistä riskeistä, jotka vaikuttavat kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumiseen.

Konsernihallinto on nostanut merkittävimmiksi riskeikseen hybrdivaikuttamisen ja globaalien kriisien vaikutukset kaupunkiin, talouden tasapainottamisessa epäonnistumisen, henkilöstöriskit ja hyvinvointialueyhteistyön haasteet. Lisäksi kaupunkitasolle raportoitavina riskeinä konsernihallinnosta ovat nousseet in house-yhtiöiden kyky tuottaa laadukkaita ja kustannustehokkaita palveluja ja strategisessa hankekehityksessä epäonnistuminen. Edellinen riski liittyy kaupungin laajoihin kaupunkikehityshankkeisiin ja -ohjelmiin, joiden riskejä hallitaan hanketoiminnassa aktiivisesti, mutta joihin voi myös liittyä kaupungin ulkoisia uhkatekijöitä, kuten esimerkiksi suhdannekehitys- ja rahoitusriskejä, joihin tulee myös pyrkiä varautumaan aktiivisesti ja ennakoiden.

Elinvoiman palvelualue on nostanut merkittävimpinä riskeinään kaupunkitasolle raportoitavina kokonaisuuksina laajamittaisen maahantulon ja myös maahanmuuttotyöhön ja maahanmuuttoon liittyvän asenneilmaston kovenemisen. Lisäksi riskinä on tunnistettu heikosta taloustilanteesta johtuva työttömyyden kasvu ja tilanteen vaikutukset kaupungin työttömyysturvamenojen kasvuun. Viimeisenä elinvoiman palvelualue on nostanut kaupunkitasoisena riskinä alueellisen negatiivisen segregaaation yleistymisen, jolla on erittäin laaja-alaisia vaikutuksia kaupungin palvelutoimintaan ja yhteiskuntaan.

Kaupunkiympäristön palvelualueen johtoryhmä nosti merkittävimpinä riskeinä rakennushankkeiden yhteensovittamisen kaupunki- ja konsernitasolla, ilmastonmuutokseen varautumisen ja sopeutumisen riittämättömyyden sekä keskenään ristiriitaiset kaupunkikehityksen tavoitteet. Nämä riskit voivat toteutuessaan aiheuttaa kaupungille merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja vaikuttaa negatiivisesti palvelutuotannon tehokkuuteen ja myös maineeseen. Ilmastonmuutokseen liittyvät erilaiset sään ääri-ilmiöt, jotka saattavat aiheuttaa ongelmia asukkaille, liiketoiminnan harjoittajille ja ympäristölle. Kaupunki voi osaltaan hallita riskiä erilaisilla ilmastonmuutoksen sopeutumisen toteutusohjelmilla ja varautumisen toimenpiteillä.

Sivistyspalvelujen palvelualueen näkökulmasta merkittävimpinä riskeinä on raportoitu viisi erilaista riskikokonaisuutta, joilla on merkittäviä vaikutuksia kaupungin toimintaan ja talouteen. Ensimmäisenä riskinä on tunnistettu kokoelmakeskuksen kuntoon liittyvät ongelmat, jotka uhkaavat kaupungin mittavan taide- ja kulttuurihistoriallisen omaisuuden säilymistä. Sivistyspalveluiden mukaan kokoelmakeskuksen peruskorjaus pienentäisi tiloissa säilytettävän arvokkaan kokoelman säilyttämiseen liittyviä riskejä. Riskin osalta on huomioitava, että kaupungin vastuulla on myös Sara Hildénin säätiön taidekokoelma, jolloin riskin taloudelliset vaikutukset ovat erittäin merkittävät. Toisena riskinä sivistyspalveluista on nostettu koulutetun henkilökunnan riittämättömyys joillain alueilla. Taloudellisina riskeinä sivistyspalvelut ovat nostaneet myös rahoituksen vähenemisen opetukseen sekä kulttuurin valtakunnallisen rahoituksen vähenemisen, minkä seurauksena kulttuurin toimintaedellytykset tulevat osaltaan heikkenemään. Lisäksi korkeina riskeinä sivistyspalvelut on nostanut esiin alueellisen segregaaation lisääntymisen, mikä vaikuttaa perheiden hyvinvointiin sekä hyvinvointia edistävien järjestöjen toimintaedellytysten heikkenemisen. On huomioitava, että alueellisen negatiivisen eriytymiskehityksen lisääntyminen on nostettu merkittävänä riskinä esiin sekä elinvoiman että sivistyspalvelujen palvelualueilla. Riskin hallitseminen edellyttääkin palvelualueiden rajat ylittävää yhteistyötä ja usean kaupungin palveluryhmän toimenpiteitä.

Tietoturvariskit

Yleiskatsaus: Julkishallinnon yleinen tietoturvallisuuden riskitaso on pysynyt lähivuodet kohonneena. Helsingin kyberhyökkäys oli paljon esillä mediassa ja keskusteluissa. Tampereen kaupunki onnistui välttämään merkittävät kyberriskit, vaikka heinäkuussa pariin ulko-verkon palvelimeen kohdistui haavoittuvuuden hyväksikäyttö. Tämän tapahtuksen seuraukset jäivät kuitenkin vähäisiksi, eikä tietoja vuotanut tai pääsyä sisäverkkoon syntynyt.

Huijaus- ja tietojenkalastelu-yritykset: Ulkoa tulevien huijaus- ja tietojenkalastelu-yritysten määrä pysyi korkeana sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Vuoden aikana muutama kaupungin työntekijä lankesi sähköpostilla tullessiin kalasteluihin.

Tietoliikenneyhteydet: Kaupungin tietoliikenneyhteydet toimivat luotettavasti vuoden 2024 aikana, lukuun ottamatta muutamia laiterikoista tai operaattorin palvelun häiriöistä aiheutuneita lyhyitä katkoksia. Palvelunestohyökkäyksiä kaupungin ja seudun tietoliikenneverkkoa kohtaan tuli vuonna 2024 vähemmän kuin parina aiempina vuosina ja operaattorin suojaus onnistui torjumaan ne ilman käyttäjille aiheutuneita ongelmia.

Tietojärjestelmät: Kaupungin tietojärjestelmissä oli vuoden 2024 aikana jonkin verran toimintaa estäviä häiriötilanteita, mutta yleisesti tietotekninen ympäristö toimi luotettavasti. Muutamia tietojärjestelmiä auditoitiin ja havaintojen perusteella parannettiin. Vuoden lopulla saatiin myös viimeiset Pirkanmaan hyvinvointialueen palvelut eriytettyä kaupungin palveluista, mikä pienentää kummankin organisaation riskejä.

Koulutus ja tietoturvatyökalut: Riskejä pienennettiin jatkamalla koko henkilöstölle suunnattuja digiturvallisuuskoulutuksia. Henkilöstön sähköinen sitoumus uusittiin tapahtuvaksi jatkossa vuosittain. Erityisesti panostettiin opetuksen työasemien ja Microsoft-palveluiden tietoturvan kehittämiseen sekä pilotoitiin uusia tietoturvatapauksia hallinnon palvelimille. Tietoturvatapahtumien käsittelyjärjestelmää uudistettiin yhteistyössä Instan kanssa. Perustietotekniikan laajaan kilpailutukseen valmistauduttiin mm. tietoturvan osalta.

Verkkolevyjen siivous: Tietomurtojen aiheuttamia riskejä pienennettiin aloittamalla laaja verkkolevyjen siivous, jonka yhteydessä mm. päivitettiin verkkolevyjen vastuuhenkilöitä ja poistettiin turhiksi tunnistettuja verkkolevyjä. Lisäksi palvelualueille ja konsernihallintoon nimettiin digiturvallisuuden yhteyshenkilöt.

Tietoturvatapahtumien käsittely: Palvelu tunnisti ja käsitteli vuoden aikana 1146 tietoturvatapahtumaa, joista 380 ohjattiin perustietotekniikan toimittajan koordinointiin. Kaikki tapahtumat saatiin käsiteltyä siten, ettei niistä aiheutunut isompia ongelmia.

Turvallisuusriskit ja vahingot

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja hybrdivaikuttaminen Suomea kohtaan ovat edelleen merkittäviä tekijöitä ja edellyttävät kaupungin varautumis- ja turvallisuustason nostamista. Kaupunki on strategian mukaisesti tiivistänyt edelleen monialaista yhteistyötä turvallisuuden ja tamperelaisten turvallisuuden tunteen parantamiseksi. Hybrdivaikuttaminen heikentää kuntalaisten turvallisuuden tunnetta. Lisäksi suomalaisten kokemus yhteiskunnan oikeudenmukaisuudesta on heikentynyt edelleen ja nämä tekijät yhdessä ovat lisänneet kuntalaisten epävarmuutta ja turvattomuutta.

Osana Tampereen kaupungin kokonaisvarautumista on kehitetty kaupungin omissa ja hallinnoimien väestönsuojien valmiuksia. Valmiussuunnittelutyötä jatkettiin kehittämällä kaupungin valmiussuunnittelurakennetta. Tavoitteena on selkeyttää konsernitasoisesti valmiussuunnittelun tavoitteet, koordinaatio ja toimenpiteet. Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä erityisesti alueellisiin evakuoointeihin liittyen.

Palvelualueiden ja konserniyksiköiden tehtävänä on varmistaa, että omiin toimintoihin kohdistuvia turvallisuusriskejä ja -uhkia arvioidaan ja seurataan säännöllisesti, toimintasuunnitelmat ja -ohjeet ovat ajantasaiset ja ne on perehdytetty henkilöstölle sekä tehtävistä suoriutumiseksi on käytössä riittävät resurssit. Kaupunkikonsernin tukemista turvallisuuden ja varautumisen eteen tehtävässä työssä vietiin organisaatiossa eteenpäin turvallisuusjohtamisen mallin mukaisesti organisaatioturvallisuuden ja varautumisen koordinaatioryhmissä. Ryhmät edistävät laajaa tavoitteellista yhteistyötä turvallisuuden ja varautumisen edistämiseksi kaupunkikonsernin sisällä.

Haastavat ja osin myös aggressiiviset asiakaskohtaamiset ovat kasvava ongelma opetustoimessa sekä myös monissa muissa toiminnoissa. Erityistä huolta on herättänyt lasten ja nuorten väkivaltarikoksien kasvu, vaikka onneksi kasvu näyttäisi taittuneen vuonna 2024. Riskinä on myös tunnistettu kaupungin henkilöstöön kohdistuva vihapuhe erityisesti sosiaalisen median kanavissa. Paikallista turvallisuustyötä ohjattiin turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden kautta.

Kaikkien riskien toteutumista ei voida estää ennalta. Niihin on varauduttu kaupungin vahinkorahaston sekä vakuutusten avulla.

Toiminnan rahoitus, sijoitustoiminta ja omaisuuden hallinta

Euroopan koko julkinen sektori velkaantui voimakkaasti koronapandemian aikana. Kun rahapolitiikka normalisoitui ja korot nousivat ripeästi, tulivat korkomenot rasittamaan julkista taloutta aivan eri mittakaavalla kuin mihin ehdittiin nollakorkojen aikaan tottua. Nyt korkojen suunta on ollut alaspäin jo toista vuotta. Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla julkisen sektorin riskitön asema velallisena on poistunut ja sijoittajat tulevat jatkossa tekemään entistä suurempaa eroa hyvien ja huonojen velallisten kesken. Suomessa kuntakentän rahoitusta on ollut hyvin saatavilla useasta eri lähteestä ja rahoituksen ehdot ovat olleet koko ajan hyvät. Suomen valtion erinomainen maine ja korkea luottoluokitus ovat auttaneet myös kuntia lainamarkkinoilla.

Kaupunki on tehnyt korkoriskin hallitsemiseksi pitkäjänteistä työtä erilaisin koronvaih-tosopimuksin, joista merkittävin osa muuttaa lainojen vaihtuvia korkoja kiinteiksi koroiksi. Johdannaissopimuksia on laadittu vain suojaustarkoituksessa. Mikään sopimuksista ei toteutuessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat. Lainasalkun suojausaste oli vuoden lopussa lähes 60 prosenttia eli runsaat 40 prosenttia kaupungin lainoista on vuoden horisontilla alttiina markkinakorkojen vaihtelulle. Korkoriskien hallinnalla pyritään pienentämään kaupungin korkomenojen vaihtelua ja parantamaan niiden ennustettavuutta. Riskienhallintatyö oli tältä osin onnistunutta ja kaupunki säästyi korkeimmilta koroilta vuonna 2024.

Kaupungin omaisuuden asianmukaisella hoidolla ja käytöllä sekä tarkoituksenmukaisella uushankinnalla voidaan pienentää rahoitusaliijäämiin liittyvää riskiä. Omaisuuden aktiivisella kehittämisellä sekä kunnan perustoimintojen kannalta tarpeettoman omaisuuden myymisellä voidaan pienentää tulevia rahoitustarpeita ja huolehtia pääomien tehokkaasta käytöstä. Omistusten arvon kehitystä seurataan ja tulee jatkossakin seurata aktiivisesti.

Kaupungin antolainasaamisiin liittyy luottoriskejä, mutta merkittävimmät saamiset ovat omilta tytäryhtiöiltä. Nämä harjoittavat liiketoimintaa ja ovat alttiina normaaleille markkinatalouden riskeille. Saamisiin liittyviä merkittäviä luottotappioriskejä ei ole tiedossa. Lisäksi kaupunki on taannut huomattavilla summilla lähinnä konserniyhteisöjen lainoja. Näihinkään liittyviä merkittäviä luottotappioriskejä ei ole tunnistettu.

Sijoitustoiminnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä periaatteita ja konsernijohtajan hyväksymää sijoitussuunnitelmaa. Näiden mukaisesti kaupunki ottaa toiminnassaan harkittuja riskejä, joista voi aiheutua tilapäisiä arvon muutoksia tai jopa pysyviä tappioita. Yksittäisen sijoitusriskin toteutumisella ei kuitenkaan olisi mainittavaa vaikutusta kaupungin talouteen.

Kokonaisarvio

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutus sujui niin globaaleista kuin paikallistakin haasteista huolimatta hyvin vuonna 2024. Toimintaympäristön näkökulmasta Venäjän hybrdivaikuttamisen vaikutukset kaupunkiin ja kaupungin toimintaan olivat merkittävät. Vaikka talousarviossa asetettuja tavoitteita ei kaikilta osin saavutettukaan ja yksittäisiä riskejä konkretisoitui, onnistuttiin tehdyillä toimenpiteillä varmistamaan, ettei kaupunkikonsernin toiminnassa toteutunut merkittäviä riskejä.

Ympäristö- ja ilmastotekijät

Kaupungin talouden ja toiminnan kannalta olennaiset ympäristö- ja ilmastotekijät liittyvät eri yksiköiden, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen toimiin hyvän ja terveellisen ympäristön turvaamisessa sekä kaupungin ympäristö- ja ilmastositoumusten ja -sopimusten toteuttamisessa.

Vuoden aikana edistettiin Kestävä Tampere 2030 -ympäristöpolitiikan linjauksia monin tavoin. Kaupunginhallitus hyväksyi Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toisen päivityksen 4.11.2024, ja luonnon monimuotoisuusohjelman ensimmäinen päivitys aloitettiin sidosryhmäyhteistyöllä. Tampereella järjestettiin ensimmäinen kaupunkien luontofoorumi, jossa Suomen kymmenen suurinta kaupunkia sitoutuivat edistämään luonnon monimuotoisuutta. Tampere sai EU:n 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia -mission tunnustuksen ilmastotyöstään, ja pormestari valittiin mission pormestareiden neuvottelukuntaan. Tampere sai EU:n rahoitusta nuorten kestävän liikkumisen edistämiseen.

Kestävä Tampere 2030 –linjausten eteneminen

Kestävän liikkumisen ja kaupunkirakenteen osalta Pirkkala-Linnainmaa-raitiotien rakentaminen aloitettiin, ja raitiotien hankesuunnittelu välille Lielähti-Ylöjärvi sai aloitusluvan. Jalankulku- ja pyöräteitä parannettiin ja kaupunkipyöräverkostoa laajennettiin. Pyöräagentit raportoivat pyöräreittien talvihoidosta, ja asukkaita kannustettiin kestäviin kulkutapoihin. Liikkumisen ohjausta ja asukasvuorovaikutusta parannettiin.

Kestävän asumisen ja rakentamisen osalta merkittävien palvelutilaverkoston uudis- ja perusparannushankkeiden hiilijalanjäljen, elinkaarikustannusten ja kustannusarvioiden laskemista jatkettiin, ja yli miljoonan euron rakennushankkeissa varauduttiin aurinko-energiajärjestelmiin. Yksityisen asumisen tontinluovutuksessa vaaditaan A-energialuokka kerrostaloille, ja hiilijalanjälkilaskenta kerros- ja rivitaloille. Asukkaille ja taloyhtiöille tarjottiin puolueetonta energianeuvontaa.

Tamperelaisesta kaukolämmöstä 74 prosenttia tuotettiin uusiutuvilla polttoaineilla. Nykyinen sähkökattila korvasi fossiilisia polttoaineita, minkä vuoksi ilmastopäästöt pienenevät. Naistenlahden lisälämmöntalteenotossa aloitettiin koeajot. Polttoon perustumattoman kaukolämmön toteutusta jatkettiin ja vuonna 2025 tuotantonsa aloittavien, uusien sähkökattiloiden sekä kaukolämpöakun rakentaminen alkoi.

Kaupungin kiinteistöjen energiankulutusta ja päästöjä vähennettiin rakennusautomaatiojärjestelmien parannuksilla. Öljylämmityksistä luovuttiin pienemmissä kohteissa. Sähköautojen latauspisteitä lisättiin pysäköintialueille investointihankkeiden yhteydessä. Olemassa olevaa rakennuskantaa korjattiin ja perusparannettiin, ja lisättiin lämpöpumppujärjestelmiä ja aurinkovoimaloita. Hirsirakenteisia päiväkoteja valmistui kaksi, ja suunnittelussa oli useita.

Kestävän kulutuksen ja materiaalitalouden osalta kiertotalouden mukaisia hankintamenettelyitä käytettiin infra- ja katurakentamishankkeissa. Kestävään kulutukseen ja ruokajärjestelmään kannustavia toimenpiteitä toteutettiin yhteistyössä monien kaupungin yksiköiden kanssa. Tampere allekirjoitti kansainvälisen sitoumuksen, jossa kaupunki sitoutuu kehittämään sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää ruokajärjestelmää.

Kestävää kaupunkiluontoa osaltaan edistävän luonnon monimuotoisuusohjelman toteutus eteni, ja asukkaiden osallistumista luontotyöhön edistettiin avustuksilla ja vieraslajitalkoilla. Ilmastonmuutokseen sopeutumista painotettiin ilmastotiekartan päivityksessä. Tampereen Vesi jatkoi Kämmenniemen Mikkolanlammen kunnostamista. Keskuspuhdistamo-hankkeen jätevedenpumppaamot valmistuivat Raholaan ja Viinikanlahteen. Pumppaamoihin toteutettiin aurinkosähkö- ja maalämpöjärjestelmät.

Ympäristöerät

Kaupungin toimintayksiköiden ja liikelaitosten ehdolliset ympäristövastuut olivat yhteensä 45,8 milj. euroa, joka muodostuu puhdistusvastuista 39,2 milj. euroa ja tarkkailuvastuista 6,7 milj. euroa. Tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettu ehdollisina ympäristövelkoina neljäntoista mahdollisesti kaupungin puhdistettavaksi tulevan kohteen puhdistusvastuut, viiden entisen kaatopaikan tarkkailuvastuut sekä Nekalan kaatopaikan vuotojen rajausta ja Sulkavuoren kaatopaikan siirtäminen ja sulkeminen. Uusina lisäyksinä ympäristövastuisiin tulivat vuonna 2024 Särkänniemen, Sarvijaakonkadun ja Kaupinlaakso II:n puhdistusvastuut. Pakollisiin varauksiin on kirjattu 45 000 euroa kaupungin sora-alueisiin liittyviä maisemointivarauksia.

Kaupunkiorganisaation ympäristön- ja ilmaston suojelemaan liittyvät ympäristötuotot ilman kaupungin tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien osuutta olivat yhteensä 9,1 milj. euroa (2,8 % kaupungin toimintatuotoista). Välittömät ympäristökulut olivat yhteensä 57,5 milj. euroa (5,9 % kaupungin toimintakuluista) ja välittömät ympäristöinvestoinnit 23,1 milj. euroa (7,4 % kaupungin investoinneista).

Kaupungin ympäristötuotot laskivat edellisvuodesta merkittävästi (82 %). Tämä johtuu Tampereen Veden yhtiöittämisestä vuoden 2024 alusta, jolloin jätevesilaskutus ei enää kohdennu peruskaupungille. Suurin osa jäljelle jääneistä ympäristötuotoista koostui kaupungin keräämistä hulevesimaksuista (68 %).

Ympäristökulut laskivat edellisvuodesta 12 %. Merkittävimmät ympäristökulut liittyivät joukkoliikennettä palvelevien tukitoimintojen ja sähköisen joukkoliikenteen liikennöinnin kuluihin (60 %). Lisäksi merkittäviä kuluja koitui muun muassa katujen ja viheralueiden puhtaanapidosta, kaupunkipyöristä, erilaisista ympäristöön ja ilmastoon sekä kestävästi liikkumisen edistämiseen liittyvistä suunnittelu-, kehitys- ja selvityskuluista, lain vaatimista ympäristönsuojelun ja jätehuollon viranomaistehtävistä, jätemaksuista sekä jäte-, sähkö- ja polttoaineveroista.

Ympäristöinvestoinnit laskivat edellisvuodesta 20 %. Tämäkin selittyy pitkälti Tampereen Veden yhtiöittämisestä ja investointien normaalista vaihtelusta vuosittain. Toimintavuoden 2024 merkittävimmät ympäristöinvestoinnit liittyivät teknisiin ja luonnonmukaisiin hulevesiratkaisuihin (25 %), Tampereen Kaupunkiliikenne liikelaitoksen sähköbussihin ja latausinfraan (17 %) sekä kävely- ja pyöräteiden rakentamiseen (15 %). Lisäksi merkittäviä investointeja tehtiin muun muassa LED-valaistusvaihtoihin, pilaantuneiden maa-alueiden puhdistukseen, rakennusautomaatiosaneerauksiin sekä öljylämmityksestä luopumiseen.

Tampereen kaupunkikonsernin ympäristötuotot olivat vuonna 2024 yhteensä 75,0 milj. euroa (70,1 milj. euroa vuonna 2023). Konsernin välittömät ympäristökulut olivat yhteensä 136,5 milj. euroa (150,0 milj. euroa vuonna 2023) ja välittömät ympäristöinvestoinnit 148,4 milj. euroa (162,7 milj. euroa vuonna 2023).

Tuotot koostuivat suurelta osin Tampereen Veden jätevesimaksuista (52 %), Pirkanmaan Jätehuollon jätemaksuista (19 %) sekä kaupunkiympäristön palvelualueen hulevesimaksuista (8 %). Ympäristökulujen suurimmat erät muodostuivat Tampereen Energian sähkö-, turve-, öljy- ja maakaasuveroista (25 %), Pirkanmaan Jätehuollon jätteenkäsittelyn ja kuljetuksen kuluista (16 %), Tampereen Veden viemäriverkoston ja jäteveden käsittelyn kuluista (8 %) sekä Raitiotien Oy:n raitiotieinfran poistoista (7 %). Suurimmat investoinnit liittyivät Sulkavuoren jätevedenpuhdistamoon (47 %) sekä Raitiotie Oy:n raitiovaunukalustokalustoon ja -järjestelmään (36 %).

Ympäristöerien tarkempi erittely on esitetty tuloslaskelmaa ja tasetta koskevilla liitetiedoissa. Tiedot esitetään tilinpäätöstä yksityiskohtaisemmin kaupunkiympäristön palvelualueen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikön verkkosivuilla.

Ilmastobudjetti

Ilmastopäästöbudjetin toteuma

Tampereen alueellisille ilmastopäästöille on asetettu maksimimäärä päästöbudjetissa. Vuoden 2024 osalta on olemassa vasta alustava ennakkotieto, joten pääosin vertailut kohdistuvat vahvistettuihin vuoden 2023 päästöihin. Vuoden 2023 kokonaispäästöt ylittivät päästöbudjetin 7 %. Suurin poikkeama on kaukolämmössä, toiseksi suurin sähkönkulutuksen päästöissä sekä kolmanneksi suurin teollisuuden ja työkoneiden päästöissä.

Vuonna 2023 ilmastopäästöt laskivat merkittävästi. Tampereen alueelliset päästöt olivat 656 400 t CO₂e, mikä on 50 % vähemmän kuin vuonna 1990. Vuodelle 2023 asetettu päästöbudjetti oli 611 000 t CO₂e, joten toteutuneet päästöt ylittävät sen 45 400 t CO₂e:lla.

Rakennusten lämmityksessä päästöihin vaikuttavat käytetyt energialähteet ja sääolosuhteet. Sähkö- ja erillislämmitys jatkoivat oikealla kehitysuralla tavoitteeseen nähden. Kaukolämmön päästöt laskivat vuonna 2023 merkittävästi sähkökattilainvestoinnin ja Naistenlahti 3 voimalaitosuudistuksen myötä. Vuoden 2024 ennakkotiedon mukaan kaukolämmön päästöt jatkavat laskuaan. Vaikka kaukolämpö jäänee silloinkin vielä budjetista, on toteutuneiden ja suunnitteilla olevien investointien valossa hyvin todennäköistä, että vuoteen 2030 mennessä päästään lähes hiilineutraaliin kaukolämmön tuotantoon.

Liikenteen ilmastopäästöt laskivat vuonna 2023 vain vähän ja olivat 15 % budjettia suuremmat. Liikenteen päästöt vähenevät hitaasti liikenteen käyttövoimien ja eri ajoneuvojen suoritemäärien muuttuessa. Muutosta pitäisi vauhdittaa, sillä nykytrendin mukaisella kehityksellä ei tulla saavuttamaan vuoden 2030 tavoitetta.

Kuluttajien ja teollisuuden sähkönkulutuksen päästöt ovat laskeneet kaikkialla Suomessa vuonna 2023. Tämä johtuu sähkönkulutuksen päästökertoimen laskusta, kun sähköä tuotetaan yhä enemmän uusiutuvilla energialähteillä. Päästökerroin jatkaa laskua myös vuonna 2024.

Teollisuuden ja työkoneiden päästöt laskivat vuonna 2023 öljyn käytön vähenemisen seurauksena. Laskentaan liittyy kuitenkin epävarmuuksia ja tilanne saattaa vaihdella vuosittain. Tämä johtuu siitä, että myyty öljy tilastoituu myyntivuodelle, vaikka todellisuudessa sen käyttö jakautuisi useammalle vuodelle.

Jätteiden ja jätevesien ilmastopäästöt vähenivät vuonna 2023 arvioitua nopeammin. Suurin osa päästöistä on peräisin olemassa olevilta kaatopaikoilta, joihin ei juuri sijaita uutta jätettä.

Ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuma

Vuoden 2024 talousarvioon sisältyneessä ilmastotoimien taloussuunnitelmassa esitettiin ne ilmastotoimille suunnatut erät, jotka oli mahdollista eritellä talousarviossa. Toimintakulujen osalta kaupunkiorganisaation (sis. liikelaitos) ilmastotoimien taloussuunnitelma alittui 0,1 milj. eurolla, toteuman ollessa 24,4 milj. euroa. Merkittävimmät ylitykset tapahtuivat kävely- ja pyöräteiden kunnossapidossa ja luonnonmukaisten hulevesiratkaisuiden ylläpidossa. Sen sijaan puhtailla käyttövoimilla kulkevan joukkoliikenteen tilaaminen, ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen henkilöstö- ja suunnittelukulut sekä sähköbussien ja latausinfraan kulujen toteuma jäivät suunnitellusta.

Kaupunkiorganisaation toteutuneet ilmastoinvestoinnit olivat 13,4 milj. euroa, joka alitti talousarvion 3,7 milj. eurolla. Tämä johtuu pääosin puurakenteisten päiväkotien ja koulujen sekä kävely- ja pyöräteiden investointien talousarviota pienemmistä toteamista. Sen sijaan toteumat ylittivät talousarvion rakennusautomaatiojärjestelmien uusimisen sekä ulkovalaistuksen LED-vaihtojen osalta.

Tytäryhteisöjen osalta toteutuneet ilmastoinvestoinnit olivat lähes 90,0 milj. euroa, joka alittaa talousarvion 14,8 milj. eurolla. Merkittävimmät investoinnit liittyivät raitiotieinfraan ja -vaunukalustoon, jotka ylittivät talousarvion 1,8 milj. eurolla. Talousarvioita alhaisemmiksi jäivät Tampereen Energian investoinnit sähkökattilaan, kaukolämpöakkuun ja Naistenlahti 3 -voimalaitoksen lisäinvestoinnit sekä Tampereen Veden verkostosaneeraukset. Lisäksi osa tytäryhteisöjen investoinneista jäi toteutumatta.

On huomioitava, että eri vuosien ilmastotoimien taloussuunnitelman ja ympäristöerien toteuma ei ole vertailukelpoinen eri vuosien välillä mm. konsernirakenteen muutosten ja investointien vaihtelevuuden vuoksi. Lisäksi huomionarvoista on, että ilmastotoimien taloussuunnitelman toteuman erät sisältyvät myös ympäristöeriin. Ympäristöerissä raportoidaan kuitenkin ilmastotoimien taloussuunnitelmaa kattavammin kaikki ympäristönsuojeluun liittyvät erät, ei vain ilmastonsuojeluun liittyviä. Lisäksi ympäristöerät on raportoitu tarkemmin, sillä niissä raportoidaan myös ne erät, joita ei ole eritelty talousarviossa.

Korruption torjunta ja sosiaalinen vastuullisuus

Korruptio on toimivallan tai vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi tai haitan aiheuttamiseksi. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa tai epäeettistä toimintaa. Lahjonnalla tarkoitetaan lahjuksen tai muun perusteettoman edun saamista tai edes sen mahdollisuuden pyytämistä, tarjoamista, antamista, vaatimista tai hyväksymistä joko suoraan tai välillisesti siten, että se vaikuttaa joko kohdehenkilön tehtävien asianmukaiseen suorittamiseen tai siihen, miltä hänen toimintansa ulkopuolisista vaikuttaa. Tampereen kaupunki edistää hyvän hallintotavan toteutumista ja korruption torjuntaa osana tavanomaista kaupunkikonsernin toiminnan ja päätöksenteon kehittämistä.

Vuoden 2024 aikana päivitettiin muun muassa Tampereen kaupungin vieraanvaraisuuden ja edustustilaisuuksien periaatteet ulkoisille kohderyhmille. Hyvän hallintotavan mukaisista käytännöistä järjestettiin johtamisfoorumien sarja ylimmälle johdolle. Myös tietoisuutta erilaisista väärinkäytösriskeistä on vahvistettu esimerkiksi sisäisen valvonnan koulutusten ja sisäisen tarkastuksen toiminnan yhteydessä. Hankintojen yhteyteen valmisteltiin sosiaalisen vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteita, ja työ etenee vuoden 2025 aikana. Toimintakertomuksen selonteossa sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisestä on kuvattu tarkemmin vuoden aikana toteutettuja kehittämistoimia. Näistä monet edistävät korruption torjuntaa, hyvää hallintotapaa ja sosiaalisen vastuullisuuden toteutumista kaupunkikonsernin toiminnassa.

SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA KOKONAISARVIO VUODELTA 2024

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoitus ja järjestäminen

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kaupungin johdon ja esihenkilöiden arjen johtamistyötä, joka perustuu lakiin, kaupunkistrategiaan ja eettisiin periaatteisiin. Jokaisen luottamushenkilön, johtajan ja esihenkilön tulee johtaa näyttämällä hyvää esimerkkiä. Sisäinen valvonta on johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla pyritään varmistamaan kaupungin toiminnan lainmukaisuutta, edistämään kaupungin tavoitteiden saavuttamista sekä ennaltaehkäisemään resurssien tuhlaamista ja väärinkäytöksiä. Riskienhallinta on kiinteä osa sisäistä valvontaa. Se tarkoittaa johdonmukaista tapaa ennakoida, tunnistaa, analysoida sekä hallita kaupungin toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Hyvin toteutettuna sisäinen valvonta sekä riskienhallinta edistävät kaupungin toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Tampereen kaupungin sisäisen valvonnan vastuut ja tehtävät määräytyvät kuntalain mukaisesti. Toimielimet, pormestari ja apulaispormestarit, johtajat ja esihenkilöt toteuttavat ja kehittävät vastuualueensa sisäistä valvontaa. Toimielimet, johto ja esihenkilöt ovat vastuussa siitä, että heidän alaisessaan toiminnassa noudatetaan lakia, kaupungin omia määräyksiä, sääntöjä ja ohjeita. Tämä edellyttää selkeää tehtävien ja toimivallan määrittelyä sekä jatkuvaa kouluttamista ja viestintää. Johdolla on selontovelvollisuus alaisestaan toiminnasta. Havaittuihin epäkohtiin, virheisiin tai poikkeamiin tulee aina puuttua tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta organisaation johtamislinja pysyy yhdenmukaisena ja ennakoitavana. Johdon ja esihenkilöiden vastuulla on myös toiminnan jatkuva kehittäminen toimintaympäristön muutosten keskellä. Ohjaus- ja tukiroolissaan prosessinomistajat kehittävät ja seuraavat oman prosessinsa sisäistä valvontaa ja sen onnistumista. Konsernihallinnon lakiasiainyksikkö kouluttaa ja ohjeistaa sisäisen valvonnan toimintatapoja. Sisäinen tarkastus toimii ylimmän johdon tukena ja antaa suosituksia sisäisen valvonnan kehittämiseksi havaintojensa perusteella. Henkilöstö noudattaa lakeja, kaupungin määräyksiä ja ohjeita ja raportoi mahdollisista poikkeamista esihenkilöille tai tarvittaessa muihin kanaviin.

Sisäisen valvonnan järjestämistä ohjaavat keskeiset määräykset ovat kaupunginvaltuuston hyväksymät hallintosääntö, eettiset toimintaperiaatteet sekä sisäisen valvon-

nan ja riskienhallinnan perusteet. Tärkeässä osassa on myös kaupunginhallituksen hyväksymä hyvä hallinto- ja johtamistapa kaupunkikonsernissa -määräys. Näiden lisäksi toimintaa ohjataan muilla aihekohtaisilla konsernimääräyksillä, päätöksillä, ohjeilla sekä toimivallan delegointipäätöksillä. Johdon, esihenkilöiden ja henkilöstön arjessa toteuttamat valvontatoimenpiteet ratkaisevat sisäisen valvonnan onnistumisen ja vaikuttavuuden.

Sisäisen valvonnan vahvuudet, kehittämiskohteet ja -toimenpiteet

Vuoden 2024 lopussa kaupungin palvelualueiden palveluryhmät ja konsernihallinnon yksiköt tai ryhmät toteuttivat johtoryhmätyöskentelynä sisäisen valvonnan itsearviointin omasta toiminnastaan. Itsearviointien avulla saatiin käsitys toimintayksiköiden sisäisen valvonnan tilasta. Arviointiprosessi on toiminut myös yksiköiden johdon työkaluna, jolla lisätään ymmärrystä sisäisestä valvonnasta ja sen kehittämisestä jokapäiväisessä toiminnassa. Itsearviointien pohjalta on laadittu toimielinten hyväksymät palvelualueiden ja konsernihallinnon selonteot vastuualueiden sisäisestä valvonnasta. Itsearviointi- ja selontekoprosessin laatu on parantunut, ja palvelualueiden raportointi lautakunnille antaa entistä osuvamman kuvan tilanteesta.

Itsearviointeissa tunnistettiin sekä vahvuuksia että kehitystarpeita yksiköiden sisäisen valvonnan tilassa. Kaupungin yksiköt kattava sisäisen valvonnan vahvuusalue oli arvioiden mukaan erityisesti ostolaskujen hallinta, jonka kehittämiseen ja kehittämisen raportointiin onkin kiinnitetty vuoden 2024 aikana erityishuomiota. Myös vieraanvaraisuuden vastaanottamiseen ja osoittamiseen liittyviä ohjeistuksia on päivitetty vuoden aikana, ja niihin liittyvä osaaminen korostuu vahvuusalueena. Itsearviointien perusteella yksiköissä on nollatoleranssi rikkomuksille, häirinnälle ja epäasialliselle käytökselle, ja esihenkilöt puuttuvat havaittuihin ongelmiin.

Tärkeimmiksi kehityskohteiksi itsearviointeissa nousivat yhteistyön sujuvuus kaupungin eri yksiköiden ja toimintojen kesken, riskienarvioinnin hyödyntäminen jokapäiväisen toiminnan kehittämisessä sekä toiminnassa syntyvän tiedon arkistointi ja saatavuus. Lisäksi osassa yksiköistä nousi esiin tarve kehittää varahenkilöjärjestelyjä keskeisissä tehtävissä. Merkittäviä kehityskohteita tunnistettiin myös kaupungin tietojärjestelmiin liittyvien käyttöoikeuksien ajantasaisuudessa. Erilaisten tietojärjestelmien merkitys kaupungin toiminnassa korostuu jatkuvasti ja niihin liittyvät riskit on syytä tunnistaa ja hallita tehokkaasti. Itsearviointien kehittämiskohteet ovat pysyneet osin samoina kuin edellisenä vuonna, joten kehittämiseen tulee varata resursseja aiempaa enemmän.

Kehittämistoimia valvonnan vahvistamiseksi toteutettiin useissa teemoissa. Kaupunki on järjestänyt sisäisen valvonnan koulutuksia eri kohderyhmille. Konsernihallinnon lakiasiainyksikön tehtävää sisäisen valvonnan ohjaajana ja kouluttajana on vahvistettu. Vuoden aikana on jatkettu toimielinprosessien kuvaamista, kehitetty päätöksentekoprosessin toimivuutta sekä hallintomenettelyn ja asianhallinnan prosessien valvontaa ja raportointia sekä tiedonhallintaa. Ylimmälle johdolle järjestettiin johtamisfoorumeita, joissa vahvistettiin johdon yhtenäistä käsitystä siitä, mitä sopimusten, hankintojen ja talouden seuranta ja valvonta tarkoittavat käytännössä. Johtamisfoorumeissa käsiteltiin myös henkilöstöetuuksia, hyväksyttävää vieraanvaraisuutta sekä etuihin ja lahjoihin liittyvää ohjeistusta. Useita hyvää hallintotapaa ohjeistavia konsernimääräyksiä on uusittu.

Kaupunki otti käyttöön myös tekoälyn eettiset periaatteet, jotka ohjaavat tekoälyjärjestelmien käyttöä ja niihin liittyvän toiminnan suunnittelua, arviointia ja valvontaa. Tekoälyn hyödyntämisessä edellytetään ihmiskeskeisyyttä, osallisuuden varmistamista, kestävyyttä, läpinäkyvyyttä, oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta, selkeää vastuutahoa, yksityisyydensuojasta huolehtimista, tietoturvallisuutta, ihmisvalvontaa sekä vastuullisuutta myös Tampereen kaupungin kumppaneilta. Tekoälyn eettiset periaatteet syntyivät kaupungin sisäisten työryhmien, etiikkatyöpajojen ja kuntalaiskyselyn perusteella.

Pormestari nimitti työryhmän epäasiallisen käytöksen ja häirinnän kitkemiseksi kaupungin luottamustoimielimissä. Päätöksen mukaan työryhmän tarkoitus on koota toimintamalleja luottamushenkilöiden toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä häirintäpausten käsittelemiseksi.

Eettinen kanava vahvistaa valvontaa ja johtaa kehittämistoimiin

Tampereen kaupungin eettisen kanavan avulla henkilöstö, entiset työntekijät sekä sopimuskumppaneiden henkilöstö voivat ilmoittaa työnsä yhteydessä havaitsemistaan rikkomuksista sekä väärinkäytöksistä. Kanavan tavoitteena on, että ilmoittaminen on turvallista, eikä ilmoittajaan kohdisteta vastatoimia.

Vuoden 2024 aikana eettiseen kanavaan tehtiin 12 ilmoitusta. Niistä puolet arvioitiin ilmoittajansuojelulain soveltamisalan tarkoittamiksi ilmoituksiksi. Muut ilmoitukset olivat epäilyjä kaupungin omien sääntöjen vastaisesta toiminnasta, päivittäiseen työnjohtoon kuuluvia merkitykseltään vähäisiä asioita tai yksittäisen henkilön omaa työsuhteasiaa koskevia ilmoituksia.

Eettinen kanava on antanut tärkeää tietoa kaupungin sisäisen valvonnan kehittämistarpeista. Jokaisen saapuneen ilmoituksen kohdalla käsittelijät ovat arvioineet yksittäistapausta laajemmin myös valvontajärjestelmän kehittämistarpeita. Sisällöllisesti ilmoitukset ovat liittyneet useimmin tietosuojaan, tietoturvaan, esihenkilöiden toimintaan sekä työyhteisöjen käytäntöihin.

Ilmoitusten käsittelyssä on noudatettu konsernimääräystä Eettinen kanava ja ilmoittajansuojelulain toimeenpano (voimaan 1.4.2024). Ilmoitukset käsiteltiin oikea-aikaisesti, eikä käsittelyssä havaittu poikkeamia. Vuoden lopussa konsernimääräystä uudistettiin saatujen kokemusten perusteella konsernijohtajan päätöksellä (§237, 19.12.2024).

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen ja keskeisiä tuloksia

Tampereen kaupunki on järjestänyt sisäisen tarkastuksen johdon sisäisen valvonnan järjestämistehtävän tueksi. Sen tehtävänä on arvioida riskiperustaisesti hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi havainnoistaan tarkastuskohteiden lisäksi suoraan kaupunginhallitukselle, pormestarille ja konsernijohtajalle.

Sisäinen tarkastus arvioi vuoden aikana palveluryhmien tai yksiköiden toiminnan sisäistä valvontaa tai rajatummin valittujen prosessien käytäntöjä. Uusia tarkastustoimeksiantoja toteutettiin 14 ja aiemmin tehtyjen tarkastusten seurantatoimeksiantoja neljä. Tarkastuksen kohteina ovat olleet muun muassa hallinnon ja talouden valvonta, toimintaprosessien valvontatoimenpiteet, tietoturvallisuus, sopimushallinnan toteutustavat, konserniyhtiöiden ja omistajaohjauksen sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä projektijohtaminen. Tarkastuksista noin puolet ovat olleet vuosisuunnitelman mukaisia tarkastuksia ja loput vuoden aikana johdon toimeksiannosta käynnistettyjä tarkastuksia esimerkiksi havaittujen riskien tai valvontaheikkouksien vuoksi.

Sisäisen valvonnan osaaminen ja toimintatavat ovat kypsyystasoltaan erilaisia eri puolilla organisaatiota. Sisäisen tarkastuksen antamiin suosituksiin on suhtauduttu pääosin myönteisesti ja korjaustoimet on toteutettu rivakasti. Muutosten yksittäiset esteet liittyvät pääosin resursseihin ja osaamistasoon, mutta yksiköt ovat itsekin tunnistaneet muutostarpeita aktiivisesti. Sisäisen tarkastuksen arvion mukaan ilmapiiri valvontatoimenpiteiden ja riskienhallinnan kehittämiseen on ollut otollinen.

Kaupunginhallituksen kokonaisarvio sisäisestä valvonnasta ja tunnistetut kehittämistarpeet

Kaupunginhallitus toteaa arvioinnin perusteella, että kaupungin yksiköiden sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lainmukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän informaation riittävydestä. Havaittujen poikkeamien korjaamiseen on ryhdytty määrätietoisesti, ja pistemäisten toteutuneiden riskien havaitsemisen jälkeen kaupungin toiminnassa on otettu laajemmin käyttöön uusia riskienhallintakeinoja.

Sisäisen valvonnan kehittämistyötä kaupungin yksiköissä on syytä jatkaa. Tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi arvioidaan:

- riskienhallinnan integrointi johtamiseen ja riskiarviointien laadun parantaminen,
- varautumisen, varahenkilöjärjestelyiden sekä häiriötilanteiden toimintamallien ja viestinnän kehittäminen,
- tiedonhallinnan ja tietoturvan käytänteiden vahvistaminen ja henkilöstön osaamisen kehittäminen näillä osa-alueilla.

TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman luvut esitetään
tuhansina euroina

1.1. - 31.12.2024 1.1. - 31.12.2023

Toimintatuotot	322 165	385 781
Valmistus omaan käyttöön	367	3 298
Toimintakulut	-973 708	-968 324
Toimintakate	-651 175	-579 245
Verotulot	651 181	681 057
Valtionosuudet	83 136	58 344
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	18 370	9 247
Muut rahoitustuotot	33 265	40 707
Korkokulut	-25 480	-21 440
Muut rahoituskulut	-268	-673
Vuosikate	109 029	187 998
Poistot ja arvonalentumiset	-140 738	-132 683
Satunnaiset erät	204 294	0
Tilikauden tulos	172 584	55 315
Tilinpäätössiirrot	13 488	2 805
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	186 072	58 119

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	33	40
Vuosikate/Poistot, %	77	142
Vuosikate, €/asukas	419	737
Asukasmäärä	260 358	255 050

Tuloslaskelman analysointi

Kaupungin tilikauden tulos oli 172,6 milj. euroa ylijäämäinen. Tulos ilman satunnaisia eriä oli -31,7 milj. euroa. Tilikauden toimintatuotoilla katettiin 33 prosenttia toimintakuluista. Vuosikate heikkeni 79 milj. euroa vertailuvuodesta ja oli 419 euroa asukasta kohden. Vuosikate kattoi poistot 77-prosenttisesti.

Tampereen Vesi -liikelaitoksen yhtiöittäminen vuoden 2024 alusta heikentää tilikausien välistä vertailukelpoisuutta. Vesi liikelaitoksen vaikutus vuosikatteeseen tilinpäätöksessä 2023 oli 25,6 milj. euroa. Vuosikatteen heikkeneminen Vesi liikelaitoksen vaikutus eliminoituna olisi ollut 53,2 milj. euroa. Yhtiöittämisen vaikutuksia on analysoitu tarkemmin tilinpäätöksen kohdassa olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa, sivut 18-19.

Tuotot

Kaupungin tuottojen kokonaismäärä oli yhteensä 1 312,4 milj. euroa. Myynti- ja vuokratuotot muodostivat yhteensä yli 66 prosenttia toimintatuotoista.

Myyntituottojen (101,3 milj. euroa) kertymän taustalla on erityisesti joukkoliikenteen lipputulot.

Maksutuotot (51,2 milj. euroa) kertyivät kaupungille pääosin sivistyspalvelujen palvelualueelta.

Tukia ja avustuksia (33,4 milj. euroa) kohdistui erityisesti kasvatus- ja opetuspalveluihin (10,8 milj. euroa).

Vuokratuotot (112,8 milj. euroa) olivat edellisen vuoden tasolla, kasvua 4,2 prosenttia.

Muut toimintatuotot (23,5 milj. euroa) muodostuivat pääosin pysyvien vastaavien myyntivoitoista, jotka toteutuivat 4,5 milj. euroa vertailuvuotta pienempinä. Tilikauden merkittävimmät myyntivoitot muodostuivat tonttien myynneistä.

Verorahoituksesta (734,3 milj. euroa) 458,3 milj. euroa (62,4 %) muodostui kunnallisverotuloista. Yhteisöveroja kertyi 13,9 milj. euroa vertailuvuotta vähemmän. Muutosta edelliseen tilikauteen selittää vuodelle 2023 tilitetyt verohännät verovuodelta 2022. Kiinteistöverotulot kasvoivat 3,5 milj. euroa vertailuvuodesta. Valtionosuudet muodostuivat pääosin opetus- ja kulttuuritoimen muista valtionosuuksista sekä verotulomenetysten kompensatiosta. Peruspalvelujen valtionosuus oli 40 milj. euroa negatiivinen.

Rahoitustuotot (51,6 milj. euroa) kasvoivat 1,7 milj. euroa. Antolainojen korkotulot kasvoivat edelliseen tilikauteen verrattuna 9,5 milj. euroa mikä selittyy Tampereen Vesi Oy:n maksamista antolainan koroista. Osinkotuottoja saatiin 11,2 milj. euroa edellistä tilikautta vähemmän. Tilinpäätökseen 2023 kohdistui poikkeuksellisen suuri Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n maksama osinkotuotto.

Kulut

Kaupungin kulujen kokonaismäärä, mukaan lukien rahoituskulut ja poistot, oli yhteensä 1 139,8 milj. euroa. Omana työnä valmistettuihin investointihyödykkeisiin liittyvät kulut sisältyvät tuloslaskelman toimintakuluihin ja niiden vaikutus tulokseen (0,4 milj. euroa) on eliminoitu valmistus omaan käyttöön -rivillä. Henkilöstökulut ja palvelujen ostot muodostivat 80,4 prosenttia toimintakulujen kokonaissummasta tilikaudella.

Henkilöstökulut (453,2 milj. euroa) muodostivat 46,5 prosenttia toimintakuluista. Henkilöstökuluja on analysoitu tarkemmin toimintakertomuksen osiossa Henkilöstö.

Palvelujen ostojen (329,8 milj. euroa) merkittävimmät erät muodostuivat matkustus- ja kuljetuspalveluista, puhtaanapitopalveluista sekä majoitus- ja ravitsemispalveluista. Edellä mainitut muodostivat 44,1 prosenttia palvelujen ostojen kokonaismäärästä.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -tiliryhmän (27,1 milj. euroa) kulut muodostuivat pääosin sivistyspalvelujen palvelualueen hankinnoista. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot olivat vähentyneet tilinpäätöksestä 2023 10,7 milj. euroa Tampereen Vesi Liiketoimintakaupan myötä.

Avustuskulut (62,0 milj. euroa) koostuivat pääosin avustuksista yhteisöille sekä työmarkkinatuen kuntaosuudesta. Kyseiset erät muodostivat yli 83 prosenttia avustusten kokonaismäärästä.

Vuokrakulut (95,1 milj. euroa) toteutuivat 4,8 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Vuokrakuluista 76 prosenttia muodostui rakennusten ja huoneistojen vuokrista.

Muut toimintakulut olivat yhteensä 6,5 milj. euroa.

Rahoituskulut (25,7 milj. euroa) toteutuivat 3,6 milj. euroa edellisvuotta suurempina. Korkokulujen osuus rahoituskuluista oli 25,5 milj. euroa.

Poistot ja arvonalentumiset (140,7 milj. euroa) kasvoivat 8,1 milj. euroa vertailuvuodesta. Suurimmat poistot muodostuivat kiinteistä rakenteista ja laitteista sekä rakennuksista. Arvonalentumisia pysyvien vastaavien hyödykkeistä kirjattiin 13,0 milj. euroa. Arvonalentumisista 4,1 milj. euroa kohdistui pysyvien vastaavien hyödykkeisiin ja 8,9 milj. euroa pysyvien vastaavien sijoituksiin.

TOIMINNAN RAHOITUS

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman erät esitetään
tuhansina euroina

1.1. - 31.12.2024 1.1. - 31.12.2023

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	109 029	187 998
Satunnaiset erät	204 294	0
Tulorahoituksen korjauserät	-11 632	-20 759

Investointien rahavirta

Investointimenot	-314 022	-232 389
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 354	3 170
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	205 281	33 583

Toiminnan ja investointien rahavirta	196 304	-28 397
---	----------------	----------------

**Rahoituslaskelman erät esitetään
tuhansina euroina**
1.1. - 31.12.2024 1.1. - 31.12.2023
Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten lisäykset -284 554 -1 878

Antolainasaamisten vähennykset 1 661 10 678

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys 177 000 60 000

Pitkäaikaisten lainojen vähennys -67 641 -68 832

Lyhytaikaisten lainojen muutos -19 454 -63 338

Muut maksuvalmiuden muutokset -19 091 -57 788

Rahoituksen rahavirta -212 079 -121 157
Rahavarojen muutos -15 775 -149 554

Rahavarat 31.12. 76 103 91 878

Rahavarat 1.1. 91 878 241 432

Yhteensä -15 775 -149 554
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

 Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä
5 vuodelta, 1 000 €

44 684 -208 725

Investointien tulorahoitus, % 35 82

Laskennallinen lainahoitokate 1,0 1,7

Lainanhoitokate 1,4 2,3

Kassan riittävyys, pv 17 26

Asukasmäärä 260 358 255 050

Rahoituslaskelman analysointi

Rahoituslaskelmassa esitetään kaupungin tilikauden aikaiset rahan lähteet ja niiden käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa toiminnan vaikutusta rahavaroihin. Kaupungin tuloslaskelman ja taseen tavoin rahoituslaskelmassa esitetään ainoastaan ulkoiset erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kaupungin ja kaupungin ulkopuolisten organisaatioiden välillä.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Se kertoo siitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja rahoituksellisen aseman muutokseen, kuten lainanlyhennyksiin.

Tilikauden toiminnan rahavirraksi muodostui 301,7 milj. euroa, mikä on 134,5 milj. euroa enemmän kuin vertailuvuonna. Kasvun taustalla on Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen aiheuttama satunnainen erä (204,3 milj. euroa). Ilman satunnaista erää olisi toiminnan rahavirta ollut 69,8 milj. euroa vertailuvuotta pienempi. Tulorahoituksen korjauserissä toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien luovutusvoitot ja -tappiot sekä pakollisten varausten muutokset. Vuosikatteen muodostumista on analysoitu tuloslaskelman analysoinnin yhteydessä.

Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja omaisuuden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavaroihin. Tilikauden investointien rahavirta oli -105,4 milj. euroa, mikä on 90,2 milj. euroa vertailuvuotta vähemmän. Tampere Vesi Oy:n yhtiöittämisellä on rahoituslaskelman investointien rahavirtaan suuri vaikutus, sitä on avattu omassa luvussaan. Investointitaso on kokonaisuudessaan pysynyt korkeana.

Toiminnan ja investointien rahoitustarpeeksi muodostui kokonaisuudessaan 196,3 milj. euroa.

Kaupungin investointien rahoitusvalmiutta mittaava investointien tulorahoitusprosentti oli vuodenvaihteessa 35 prosenttia. Tunnusluku heikkeni 47 prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavirtoja, jotka on tarvittu varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana. Rahoituksen rahavirraksi muodostui päättyneellä tilikaudella -212,1 milj. euroa. Viime tilikauteen verrattuna merkittävä muutos kohdistui antolainasaamisten muutokseen (-284,6 milj. euroa) johtuen Tampereen Vesi Oy:lle annetusta lainasta.

Muihin maksuvalmiuden muutoksiin sisältyvät toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, saamisten sekä korottomien velkojen muutokset. Korottomat velat vähenivät tilikauden aikana 49,9 milj. euroa, millä oli negatiivinen vaikutus rahavirtaan. Erä muodostuu saatujen ennakoiden, ostovelkojen, muiden velkojen ja siirtovelkojen muutoksesta. Kaupungin saamiset vähenivät tilikaudella 23,3 milj. euroa, millä oli positiivinen vaikutus rahoituksen rahavirtaan.

Laskennallinen lainanhoitokate (1,0) kuvaa tulorahoituksen riittävyyttä laskennallisten lainojen hoitoon. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Todellisilla vuotuisilla lainanlyhennyksillä laskettuna lainanhoitokatteeksi muodostui 1,4 yksikköä. Lainanhoitokatteen tunnusluku heikkeni vertailuvuodesta 0,9 yksikköä. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla silloin kun tunnusluku saa suuremman arvon kuin kaksi. Tunnusluvun tulokinnassa tulee huomioida kaupungin kertalyhenteisten lainojen erääntymisen vaikutus.

Rahavarojen muutos

Kaupungin rahavarojen muutos toteutui 15,8 milj. euroa negatiivisena. Kassan riittävyyttä kuvaava tunnusluku kertoo, että tilinpäätöshetken rahavaroilla olisi kyetty kattamaan kaikki kassasta maksut 17 päivän ajan. Tunnusluku heikkeni vertailuvuodesta yhdeksällä päivällä rahavarojen vähentymisen seurauksena.

TASETARKASTELU

Tase

Vastaavaa

Taseen vastaavaa -luvut esitetään tuhansina euroina	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	153	321
Muut pitkävaikutteiset menot	105 149	104 786
Yhteensä	105 302	105 107
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	258 732	242 858
Rakennukset	685 186	638 174
Kiinteät rakenteet ja laitteet	402 681	554 610
Koneet ja kalusto	21 092	19 660
Muut aineelliset hyödykkeet	6 474	5 951
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	229 093	243 762
Yhteensä	1 603 258	1 705 015
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	378 890	301 315
Muut lainasaamiset	383 121	100 606
Muut saamiset	1 639	1 260
Yhteensä	763 650	403 182

**Taseen vastaavaa -luvut esitetään
tuhansina euroina**
31.12.2024**31.12.2023**

TOIMEKSIANTOJEN VARAT

Lahjoitusrahastojen varat

44

290

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus

Aineet ja tarvikkeet

239

1 603

Keskeneräiset tuotteet

728

570

Muu vaihto-omaisuus

1 185

968

Yhteensä

2 153

3 142

Saamiset

Pitkäaikaiset saamiset

Muut saamiset

10 660

176

Siirtosaamiset

3 990

4 694

Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset

17 027

34 214

Lainasaamiset

6 827

17 265

Muut saamiset

20 862

26 282

Siirtosaamiset

20 959

20 982

Yhteensä

80 326

103 614

Rahoitusarvopaperit

Muut arvopaperit

25 382

21 924

Rahat ja pankkisaamiset

50 720

69 954

VASTAAVAA YHTEENSÄ**2 630 834****2 412 227**

Vastattavaa

Taseen vastattavaa -luvut esitetään tuhansina euroina	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 814	607 814
Muut omat rahastot	17 887	18 035
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	664 413	606 294
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	186 072	58 119
Yhteensä	1 476 186	1 290 262
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 486	14 826
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	676	786
Muut pakolliset varaukset	1 057	1 215
Yhteensä	1 732	2 000
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	18 253	13 724
Muut toimeksiantojen pääomat	2 405	659
Yhteensä	20 658	14 383

**Taseen vastattavaa -luvut esitetään
tuhansina euroina**
31.12.2024
31.12.2023
VIERAS PÄÄOMA
Pitkäaikainen

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	705 706	576 547
Saadut ennakot	104	69
Liittymismaksut ja muut velat	303	26 208
Siirtovelat	27 507	28 203

Yhteensä	733 620	631 028
----------	---------	---------

Lyhytaikainen

Joukkovelkakirjalainat	39 831	59 650
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	46 841	66 641
Lainat muilta luotonantajilta	151 242	150 877
Saadut ennakot	7	0
Ostovelat	59 598	76 624
Muut velat	17 179	22 007
Siirtovelat	82 453	83 929

Yhteensä	397 152	459 728
----------	---------	---------

VASTATTAVAA YHTEENSÄ
2 630 834
2 412 227

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	56	54
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	107	97
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 euroa	850 485	664 413
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	3 267	2 605
Lainakanta 31.12., 1 000 euroa	943 621	853 716
Lainakanta, euroa/asukas	3 624	3 347
Lainat ja vastuut, 1 000 euroa	1 331 321	1 295 507
Lainat ja vastuut, euroa/asukas	5 113	5 079
Lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	383 121	100 606
Asukasmäärä	260 358	255 050

Taseen analysointi

Tase kuvaa kaupungin taloudellista asemaa tilikauden päättymishetkellä. Kaupungin varallisuus ja rahoituksen rakenne esitetään ryhmiteltynä luonteensa mukaisesti omaisuus- ja pääomaeriin. Tase sisältää myös liikelaitosten omaisuus- ja pääomaerät ilman eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä, kuten saamisia ja velkoja.

Kaupungin taseen loppusumma oli tilinpäätöshetkellä 2 630,8 milj. euroa, mikä on 218,6 milj. euroa enemmän kuin vertailuvuonna.

Vastaavaa

Pysyviä vastaavia ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa tai vaikuttamaan tuotannontekijöinä jatkuvasti useana tilikautena. Pääosa kaupungin pysyvistä vastaavista on aineellisia hyödykkeitä, jotka vähentyivät tilikaudelle 101,8 milj. euroa. Muutos selittyy Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisellä, kiinteiden rakenteiden ja laitteiden tasearvo pienentyi vertailuvuoteen nähden 151,9 milj. euroa. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet vähenivät tilikaudella 14,7 milj. euroa valmistuneiden investointihankkeiden seurauksena.

Sijoitukset kasvoivat vertailuvuoteen nähden 360,5 milj. euroa pääasiassa Tampereen Vesi Oy:n perustamisesta johtuvista vaikutuksista. Osakkeet ja osuudet kasvoivat 77,6 milj. euroa ja lainasaamiset 282,5 milj. euroa.

Lyhytaikaiset saamiset vähenivät tilikaudella 33,1 milj. euroa, mitä selittää mm. myynti- ja siirtosaamisten väheneminen.

Rahoja ja pankkisaamisia oli tilinpäätöshetkellä 50,7 milj. euroa, joka on 19,2 milj. euroa vähemmän kuin vertailuvuonna. Rahavarojen laskua selittää kaupungin konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen väheneminen.

Vastattavaa

Taseen oma pääoma oli tilikauden lopussa 1 476,2 milj. euroa, mikä on yli puolet taseen loppusummasta. Oma pääoma kasvoi 185,9 milj. euroa tilikauden ylijäämän seurauksena.

Poistoeron määrä väheni edellisvuoteen verrattuna 13,3 milj. euroa. Suuri muutos johtuu Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoimintakaupan aiheuttamista poistoeron purkukirjauksista. Jäljelle jäänyttä poistoeroa on purettu samassa tahdissa investointivarauksella katettavien investointien poistojen kanssa.

Toimeksiantojen pääomat kasvoivat 6,3 milj. euroa johtuen pääosin lahjoitusrahastojen pääomien muutoksista (4,5 milj. euroa).

Vieras pääoma kasvoi edelliseen tilinpäätökseen verrattuna 40,0 milj. euroa, mikä selittyy pitkäaikaisen vieraan pääoman muutoksilla. Korollinen vieras pääoma kasvoi tilikauden aikana yhteensä 89,9 milj. euroa (10,5 %), minkä seurauksena asukaskohtaiseksi lainakannaksi muodostui 3 624 euroa. Ostovelat ja siirtovelat vähenivät yhteensä 18,5 milj. euroa.

Tunnusluku lainat ja vastuut rinnastaa vuokra- ja leasingvastuut lainoihin. Tunnusluvun taustalla on ajatus tehdä investointien rahoitus vertailukelpoiseksi riippumatta siitä, miten investointi on rahoitettu. Suhteessa lainakantaan, kaupungin lainat ja vastuut saa merkittävästi suuremman arvon. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna lainat ja vastuut olivat 1 489 euroa suuremmat kuin lainakanta, mitä selittää leasingrahoituksen käyttäminen lainanoton rinnalla.

Kaupungin omavaraisuusaste oli tilinpäätöshetkellä 56 prosenttia. Kuntatalouden yleinen hyvä tavoitetaso omavaraisuudelle on 70 prosenttia.

Suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi 107 prosenttiin, mikä tarkoittaa, että vuoden käyttötulot eivät riitä kattamaan kaupungin vieraan pääoman takaisinmaksua. Tunnusluku kasvoi 10 prosenttiyksikköä vertailuvuodesta.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma laaditaan tulos- ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain kaupungin ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Laskelmassa on esitetty varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytöt.

Vuoden 2024 kokonaistulot ja -menot eivät ole täysin vertailukelpoisia edellisvuoteen nähden, johtuen Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisestä. Kokonaistulot kasvoivat edellisestä vuodesta 0,4 milj. euroa johtuen liiketoimintakaupan aiheuttamista pysyvien vastaavien myyntituotoista. Kokonaismenot kasvoivat edellisestä vuodesta 0,3 milj. euroa johtuen pääasiassa antolainasaamisten lisäyksestä koskien Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoimintakauppaa. Kokonaismenot alittivat kokonaistulot 3,3 milj. eurolla.

**Kokonaistulot ilmoitetaan
tuhansina euroina**
2024 % 2023 %
TULOT

Varsinainen toiminta

Toimintatuotot	322 165	19,1	385 781	30,6
Verotulot	651 181	38,6	681 057	54,0
Valtionosuudet	83 136	4,9	58 344	4,6
Korkotuotot	18 370	1,1	9 247	0,7
Muut rahoitustuotot	33 265	2,0	40 707	3,2
Satunnaiset tuotot	204 294	12,1	0	0,0

Tulorahoituksen korjauserät

 - Pysyvien vastaavien hyödykkeiden
luovutusvoitot

-11 832 -0,7 -21 067 -1,7

Investoinnit

Rahoitusosuudet investointimenoihin

3 354 0,2 3 170 0,3

 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden
luovutustulot

205 281 12,1 33 583 2,7

Rahoitustoiminta

Antolainasaamisten vähennykset

1 661 0,1 10 678 0,8

Pitkäaikaisten lainojen lisäys

177 000 10,5 60 000 4,8

Kokonaistulot yhteensä
1 687 875 100,0 1 261 500 100,0

Kokonaismenot ilmoitetaan tuhansina euroina	2024	%	2023	%
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	973 708	57,8	968 324	71,6
- Valmistus omaan käyttöön	-367	0,0	-3 298	-0,2
Korkokulut	25 480	1,5	21 440	1,5
Muut rahoituskulut	268	0,0	673	0,0
Tulorahoituksen korjauserät				
+/- Pakollisten varausten muutos	268	0,0	-308	0,0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-468	0,0	0	0,0
Investoinnit				
Investointimenot	314 022	18,6	232 389	17,2
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	284 554	16,9	1 878	0,1
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	67 641	4,0	68 832	5,1
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	19 454	1,2	63 338	4,7
Kokonaismenot yhteensä	1 684 559	100,0	1 353 266	100,0

KAUPUNKIKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Konsernin toiminnassa ja rakenteessa tapahtuneet muutokset

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Edellisenä vuotena huippunsa saavuttaneet inflaatio ja markkinakorot rauhoittuivat selvästi vuoden 2024 aikana. Myös odotukset korkotason laskun jatkumisesta olivat markkinoilla selvät vuoden lopulla. Tilanne Euroopan energiamarkkinoilla oli merkittävästi rauhallisempi kuin edellisvuonna. Inflaatiolla ja kohonneilla koroilla oli vielä vaikutuksia konsernin liiketoimintaan, mutta niiden kanssa pärjättiin kohtuullisesti. Merkittäviä pääomavaltaisia infrahankkeita toteuttavat yhtiöt ovat suojanneet korkokulunsa jo hyvissä ajoin. Useat keskeiset yhtiöt menestyivät liiketoiminnassaan hyvin ja maksoivat kaupungille talousarviotavoitteiden mukaiset osingot.

Merkittäviä tapahtumia konsernissa vuonna 2024 olivat mm. Tampereen Särkännie-mi Oy:n kehityshankkeen valmistelut ja siihen liittyvä kaupungin päätös oman pää-oman sijoituksesta, Tampereen Vesi Oy:n toiminnan käynnistyminen yhtiömuodossa, Tampereen Kaupunkiliikenne liikelaitoksen yhtiöittämisen valmistelut sekä Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n ja Tampereen Raitiotie Oy:n megainvestointien jatkuminen.

Hankintalainsäädännön uudistaminen käynnistyi vuoden aikana, ja vaikka sen lopul-lista uutta muotoa ei vielä tiedetäkään, vaikuttaa siltä, että konsernin sidosyksikköase-massa oleviin yhtiöihin, niiden toimintaan ja omistusrakenteisiin kohdistuu isojaikin muutospaineita jatkossa.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Omistajaohjauksen odotukset konsernin liiketoiminnasta vuonna 2025 ovat myönteiset. Talouden suhdanteet osoittavat pientä piristymistä, mutta rakentamisen volyymi ja työllisyyskehitys näyttävät edelleen heikoilta isossa kuvassa. Isossa kuvassa edellytykset normaalille vuodelle konsernissa ovat hyvät, luonnollista hajontaa tietysti esiintyy.

Alkaneena vuotena kaupunki tavoittelee jonkin verran edellisvuotta suurempia osinkoja yhtiöistään, yhteensä 29,2 milj. euroa. Tähän on realistiset mahdollisuudet ja kaupungin taloushaasteiden keskellä jokainen osinkoeuro onkin tarpeen. Pitkällä tähtäimellä Tampereen Energia Oy:n menestyksellä on huomattava vaikutus osinkosummaan ja kun verkkoliiketoiminnan sallittua tuottoa on valtakunnallisesti heikennetty ja energiamarkkinat ovat alttiita geopolitiisille tapahtumille, sisältyy osingonmaksukykyyn riskejäkin. Raitiotien ja jätevedenpuhdistamon lisäksi on Tampereen Särkänniemi Oy:llä alkamassa mittava kehityshanke ja investoinnit, joiden myötä tavoitellaan aivan uudelle tasolle nousevaa vapaa-ajan kohdetta.

Rahoituksen saatavuus yhtiöiden investointeihin on edelleen hyvällä tasolla, eikä siihen odoteta mainittavia heikennyksiä. Korkotaso on asettumassa kohtuulliselle tasolle, eikä pääomakustannusten nähdä rajoittavan investointien toteutuksia.

Kaupungin yhtiöomistuksia arvioidaan kriittisesti ja konsernirakenteeseen valmistellaan muutosehdotuksia ja realisoiteja konsernijaoston omistajastrategioissa päättämien linjausten mukaisesti. Strategisesti vähemmän merkityksellisten omistusten realisointia jatketaan.

Yritysvastuukysymysten merkitys kasvaa vuosi vuodelta. Ympäristön, sosiaalisen ja hallinnollisen vastuun suhteen konsernissa on tehty paljon hyvää työtä, josta tosin kerrotaan julkisuuteen turhan vaatimattomasti. Vastuullisesti hoidettu liiketoiminta tulee tuottamaan tulevaisuudessakin parhaat tulokset ja mm. omistajaohjauksella pyritään myötävaikuttamaan tähän. Konsernin vastuullisuusraportointia kehitetään edelleen.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan kuntalain mukaisen konsernijohtoon vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seuranta. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot siitä, miten konsernivalvonta on kuntakonsernissa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten konsernivalvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

Selonteon laadinnassa on huomioitu mm. omistajaohjauksen vuosittain tytäryhtiöiden johtoon kanssa käydyt omistaja- ja tavoitekeskustelut sekä tytäryhtiöiden johtoon itsearviointikyselyn tulokset. Itsearviointikysely on toteutettu viimeksi joulutammikuussa 2024-2025 ja se toteutettaneen seuraavan kerran vuoden 2025 loppupuolella. Omistajakeskusteluissa käydään läpi yhtenä osa-alueena mm. tytäryhtiöiden riskienhallintasuunnitelmien ja riskikartoitusten sisältö ja ajantasaisuus, yhtiön sisäisen valvonnan menettelyt sekä kaupungin yhtiöille antamien eri ohjeistusten noudattaminen.

Kaupunginhallituksen konsernijaoston kokouksissa (11 kokousta vuonna 2024) on ollut tilannekatsaus yleensä 1-2 tytäryhtiön toiminnasta, jolloin jaosto on saanut suoraan ajankohtaista tietoa yhtiöiden johdolta. Konsernijaoston jäsenillä on kokousten yhteydessä mahdollisuus kysyä erilaisista yhtiöitä koskevista asioista ja saada vastauksia suoraan yhtiöiden johdolta. Konsernijaostolla on lisäksi näissä yhteyksissä hyvä mahdollisuus arvioida yhtiön hallituksen puheenjohtajan toimintaa ja saada arvokasta informaatiota hallituskokoonpanon valmistelua varten.

Toimivallan- ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto päättää Kuntalain 14 §:n mukaan mm. kuntastrategiasta, omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Tampereen kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaavaan konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari ja konsernijohtaja, joita avustaa omistajaohjausyksikkö. Kaupunginhallituksen konsernijaoston tehtävänä on mm. ohjata ja valvoa omistajana konserniyhteisöjä siten, että nämä toimivat kaupunkikonsernin kokonaisedun, valtuuston hyväksymien omistajaohjauksen periaatteiden ja valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden mukaisesti. Konsernijaosto vastaa myös omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan täytäntöönpanosta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seurannasta mm. tytäryhtiöiden osalta.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt (soveltuvin osin myös säätiöt) noudattavat toiminnassaan Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen konserniohjetta, Hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa (Corporate Governance) -ohjetta ja Palkitsemisperiaatteet Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä -ohjetta. Lisäksi konsernissa noudatetaan yhtenäistä toimitusjohtajasopimusmallia.

Konsernihallinnon omistajaohjausyksikkö vastaa mm. omistajastrategioiden mukaisesta yhtiöomistusten ja konsernirakenteen kehittämisestä, yhtiöomistusten omistaja-arvon kasvattamisesta, yhtiöiden hallitusjäsenien nimeämisen valmistelemisesta sekä konsernivalvonnan toimeenpanosta ja sen tuloksellisuuden raportoinnista konsernijohtolle. Yksikkö järjestää säännöllisesti yhtiöiden hallitusten jäsenille ja toimitusjohtajille tarkoitettuja kokous- ja koulutustilaisuuksia. Vuonna 2024 järjestettiin kolme toimitusjohtajatapaamista. Konserniyhteisöjen hallitusjäsenille järjestettiin koulutus- ja sidosryhmätilaisuus syksyllä 2024 ja toimintaa on tarkoitus jatkaa myös vuoden 2025 aikana.

Konserniohjauksen toimivallan ja vastuunjakoon toimivuuden osalta ei ole havaittu huomautettavaa. On kuitenkin jatkossakin tarpeen kiinnittää huomiota siihen, että toimivaltaan ja vastuunjakoon liittyvissä kysymyksissä varmistetaan kirjallinen dokumentaatio.

Tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kaupunginhallituksen konsernijaosto nimeää kaupungin jäsenehdokkaat yhtiöiden hallituksiin. Konserniohjeen määritelmän mukaisesti kaupungin tytäryhteisöjen hallitusten riittävän osaamistason varmistamiseksi konsernihallinnon omistajaohjaus selvittää dokumentoidusti hyvissä ajoin ennen konsernijaoston hallitusjäsenten valintoja kunkin yhtiön tarvitsemaa asiantuntemusta. Omistajaohjaus kartoittaa tarvittaessa laajasti potentiaalisia jäsenehdokkaita myös ulkopuolisista asiantuntijoista ja hallitusammattilaisista. Hallitusjäseniksi valituilla henkilöillä tulee myös olla mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa hallitustehtäviensä hoitoon. Omistajaohjaus saa suoraan yhtiöistä edellistä koskevaa informaatiota ja pyrkii vaikuttamaan siihen, että kaupungin yhtiöiden hallitustehtäviin ei valikoidu henkilöitä, joiden ajankäyttömahdollisuudet eivät ole riittäviä.

Omistajaohjausyksikkö valmisteli ehdotukset hallitusten kokoonpanoista huomioiden yllä mainitun lisäksi mm. kuntalain 47 §:n 2. momentti, jonka mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Konsernijaoston puheenjohtajiston ja esittelijän kanssa tehtyjen täsmennysten jälkeen muotoutuneet kokoonpanot esitettiin konsernijaostolle, joka nimesi kokouksessaan 19.3.2024 § 25 kaupungin jäsenehdokkaat yhtiöiden hallituksiin vuonna 2024 alkavalle toimikaudelle. Tämän jälkeen kevään yhtiökokouksissa tehtiin osakeyhtiölain mukaisesti hallitusjäsenten valinnat. Tarvittaessa muutoksia yhtiöiden hallituskokoonpanoihin on tehty myös ylimääräisissä yhtiökokouksissa konsernijaoston erillisiin nimityspäätöksiin perustuen.

Yhtiöiden hallitusjäsenten asiantuntemus korostuu nimettäessä yhtiön toimivaa johtoa sekä vaativissa kehitystilanteissa tai muutoin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Konserniohjeen mukaan konsernijaoston tehtävänä on huolehtia siitä, että hallitusten jäsenten nimittäminen perustuu yhtiön tarvitsemaan asiantuntemukseen. Tytäryhtiöiden hallituksiin valittiin jälleen sekä luottamushenkilöjäseniä että asiantuntijaprofiililla olevia jäseniä. Omistajaohjausyksikkö organisoi hallitustyöskentelyn itsearviointin tytäryhteisöjen hallituksen jäsenille ja raportoi tuloksista kaupunginhallituksen konsernijaostolle. Omistajaohjausyksikkö teettää myös ulkopuolisia hallitusarviointeja, joista raportoidaan konsernijaostolle.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhtiöissä

Konserniohjeen periaatteiden mukaisesti tytäryhtiöiden tulee jo valmisteluvaiheessa hankkia omistajan ennakkokanta tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta. Hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokanta on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan hallituksen kokouksessa, kun merkittävästä asiasta tehdään päätös. Omistajan kantaa haettiin eri yhtiöiden osalta kaupunginhallituksen konsernijaostolta konserniohjeen määrittelemistä asioista joitakin kertoja vuoden 2024 aikana. Konsernijaosto käsitteli ennakkokantaa koskevat asiat julkisuuslaissa säädetyn mukaisesti.

Omistajaohjauksen arvioinnin perusteella ohjeiden antoon kaupungin edustajille tytäryhtiöissä ei ole huomautettavaa.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään tilinpäätöskirjan kohdassa Konsernin tytäryhteisöt. Valtuusto asettaa osalle kaupungin tytäryhteisöjä toiminnan ja talouden tavoitteita, joiden toteutumista seurataan kaupungin normaalien seurantajärjestelmien mukaisesti. Talousarviossa tytäryhteisöille asetettiin sekä talouden että toiminnan tavoitteita, joiden asettamiseen myös kaupungin palvelualueet osallistuivat vakiintuneen toimintamallin mukaisesti ja joiden hyväksymisessä konsernijaostolla oli merkittävä rooli.

Tytäryhtiöiden omistajastrategiat käytössä

Omistajastrategioiden laatimisen tavoitteena on, että kaupungin omistamien yhtiöiden muodostamaa kokonaisuutta arvioidaan ainakin kerran valtuustokaudessa ja yhtiöiden omistajastrategioita päivitetään tarpeen mukaan. Yhtiökohtaisten omistajastrategioiden laadinnan taustalla on tarve muodostaa näkemys omistuksen tavoitteista ja kehittämisvisiosta pidemmällä aikavälillä. Omistajastrategioista päätetään omistajaohjauksen valmistelun pohjalta konsernijaostossa. Konsernijaosto käsitteli syksyn 2022 aikana yhteensä 16 keskeisen tytäryhtiön omistajastrategioita ja hyväksyi ne 25.10.2022 § 102. Tämän jälkeen keskeisten tytäryhtiöiden omistajastrategioita on tarkennettu yhtiökohtaisesti tarpeen mukaan. Osakkuusyhtiöiden omistajastrategiat hyväksyttiin konsernijaostossa 23.4.2024 § 36. Konsernijaoston käsittelemät omistajastrategiat ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24.1 §:n 17-kohdan perusteella. Omistajastrategioiden toimeenpanoa koskeva päätöksenteko tapahtuu tarvittaessa kaupungin hallintosäännön mukaisesti.

Tytäryhteisöjen työhyvinvointikysely

Konsernijaoston toimeksiannosta on jo useana vuonna tehty kaupungin omistajaohjausyksikön koordinoimana kaupunkikonsernitasoinen työhyvinvointikysely. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöille räätälöidyn yhteisen kyselyn tavoitteena on ollut omistajaohjausnäkökulmasta muodostaa kokonaiskuva kaupunkikonsernin työhyvinvoinnin tilasta. Kyselystä saatavalla tiedolla tuetaan tytäryhteisöjen liiketoimintalähtöistä työhyvinvoinnin kehittämistä ja koko Tampereen kaupunkikonsernin johtamista.

Kysely on toteutettu noin puolentoista vuoden välein vuosina 2017, 2018, 2020 sekä uudelleenkilpailutetun palveluntarjoajan toteuttamana vuosina 2022, 2023 ja 2024. Kyselyiden tulokset on käsitelty konsernijaoston kokouksissa. Tuoreimman selvityksen perusteella voidaan todeta, että työhyvinvoinnin kokonaistilanne on säilynyt vakaana Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä. Kysely toteutettaneen seuraavan keran loppuvuodesta 2025.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Tytäryhteisöille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Vuosittain omistajaohjaus laatii myös laajan raportin Tampereen kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen toiminnasta, joka sisältää omistajaohjausyksikön tekemän tilinpäätösanalyysin jokaisesta yhtiöstä, konserniin kuuluvista merkittävistä säätiöistä sekä toimiala-analyysia tärkeimmistä konserniyhtiöistä.

Konsernin tytäryhteisöjen talousraportointi kattaa konsernikatsauksen huhtikuulta merkittävimpien tytäryhtiöiden osalta (14 yhtiötä vuonna 2024), konsernivalitilinpäätöksen elokuulta, konsernitalinpäätöksen ja lisäksi erillisen omistajaohjauksen vuosittaisen raportin Tampereen kaupungin tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnasta. Konserniennuste laaditaan kolme kertaa vuodessa. Ennuste sisältää tuloslaskelman sekä investointien ja korollisen vieraan pääoman tilinpäätösennusteen.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja konsernipalvelujen käyttö sekä siirtohinnoittelun kustannusvastaavuus

Konsernin ei-markkinoilla toimivilla yhteisöillä on mahdollisuus käyttää hyväkseen omistajaohjauksen asiantuntemusta rahoitusta ja pääoman käyttöä koskevissa asioissa sekä soveltuvien osin muiden in-house statuksen omaavien tukipalveluyhtiöiden palveluita. Parhaillaan valmistelussa oleva hankintalainsäädännön muutos todennäköisesti tulee aiheuttamaan erilaisia toiminnan ja omistuksen uudelleenjärjestelyjä kuntakonserneissa. Omistajaohjaus yhdessä lakiyksikön kanssa seuraa lain valmistelua ja reagoi sen mukaisesti tarvittavalla tavalla viimeistään sitten, kun lain lopullisesta sisällöstä saadaan tietoa.

Siirtohinnoittelussa kaupungin yksiköt ja in-house yhtiöt noudattavat kustannusvastaavuuden periaatetta ja kohtuullisen pääoman tuoton vaadetta. Siirtohinnoittelun ei ole raportoitu aiheuttaneen ongelmia.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisöjen riskienhallintaa ja sen periaatteita ohjataan kaupunginvaltuuston hyväksymällä konserniohjeella ja Corporate Governance -ohjeella. Vastuu riskienhallinnan valvonnasta ja toteutuksesta on viime kädessä tytäryhtiön hallituksella. Konsernijohton tehtävänä on valvoa tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuuden valvonnan osalta keskeisessä roolissa ovat vuosittain käytävät omistajakeskustelut, jossa hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilanne käydään läpi. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja vastaavat asiasta omistajaohjaukselle. Lisäksi on tehty määräajoin selvityksiä ja kyselyitä yhteisöjen johtamisen, valvonnan ja riskienhallinnan tilasta ja kehityksestä.

Osana vuoden 2023 selontekoa konsernivalvonnan järjestämisestä, omistajaohjaus toteutti tammikuussa 2024 yhdessä kaupungin sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintayksikön kanssa Tampereen kaupungin 26 tytäryhtiölle suunnatun kyselyn, jossa yhtiöiden hallitusten puheenjohtajat vastasivat mm. yhtiöiden sisäiseen valvontaan, riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen liittyviin kysymyksiin. Vastaukset saatiin kaikilta kyselyssä mukana olleilta tytäryhtiöiltä. Kyselyn perusteella tehdyn yhteenvedon mukaan voidaan arvioida, että tytäryhtiöiden hallitukset ovat huolehtineet hyvin eri osa-alueiden mukaisista vastuistaan, eikä merkittäviä konsernitason poikkeamia

havaittu. Kysely on tarkoitus toteuttaa seuraavan viimeistään tammikuussa 2026. Sisäinen tarkastus toteutti vuoden 2024 aikana tarkastuksen valikoiduissa konserniyhtiöissä (Tampereen Infra Oy, Tampereen Tilapalvelut Oy, Tredu-Kiinteistöt Oy, Tullinkulman Työterveys -konserni ja Monetra Pirkanmaa Oy). Tarkastuksen perusteella sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty yhtiöissä asianmukaisesti, eikä erityisiä poikkeamia tullut esille.

Tytäryhteisöt ovat hyväksyneet kaupungin laatimat ohjeistukset hallituksissaan. Aiemman mukaisesti voidaan todeta, että tytäryhteisöillä on riskienhallinnan suunnitelmat ja järjestelmät, joita ko. tytäryhteisön hallitus ohjaa ja valvoo säännönmukaisesti. Tytäryhteisöjen hallitusten systemaattista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyden arviointia tulee kuitenkin edelleen kehittää ja samalla selkeyttää tytäryhteisöjen ja konserniohjauksen välistä ohjausta ja tiedonvälitystä. Ohjeistusta on edelleen tarkennettu konserniohjeen ja hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohjeen päivittämisen yhteydessä vuonna 2023. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Tampereen kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden uudistetun konserniohjeen 12.6.2023 § 96 ja kaupunginhallitus uudistetun Hyvä hallinto- ja johtamistapa Tampereen kaupunkikonsernissa (Corporate Governance) -ohjeen 6.11.2023 § 453.

Merkittävimmät tunnistetut riskit kaupunkikonsernissa

Tampereen kaupunkikonsernissa merkittävimmät riskit liittyvät liikevaihdoltaan ja taseiltaan isoimpiin yhtiöihin, joista kaupunki saa myös merkittäviä osinkotuloja. Useilla yhtiöillä on valmistelussa tai käynnissä merkittäviä investointeja, joihin saattaa liittyä toteutus- ja käyttöönottovaiheen riskejä.

Useiden yhtiöiden investoinnit ovat riippuvaisia ulkoisesta rahoituksesta. Ulkoisen rahoituksen saatavuus ja hinnoittelu on ollut hyvää, eikä sen suhteen ole tunnistettu merkittäviä riskejä. Rahoituksen kuluja ja saatavuutta turvaa tytäryhteisöjen riittävä kannattavuus, toimiva riskienhallinta ja investointien oikea mitoittaminen. Markkina- korot laskivat selvästi vuoden 2024 aikana ja ovat inflaation rauhoittumisen ansiosta asettumassa tällä tietoa hieman yli 2 %:n tasolle lähivuosina. Korkokustannuksilla on vaikutusta erityisesti suurissa pääomavaltaisissa hankkeissa, kuten infra- ja energiainvestoinnit, mutta omistajaohjauksen käsityksen mukaan konserniyhtiöt ovat tehneet aktiivista korkoriskin hallintaa varautuen ennalta mahdolliseen korkotason nousuun. Siten tapahtunut korkojen nousu ei aiheuttanut suuria ja hallitsemattomia yllätyksiä konserniyhtiöiden toimintaan vuosina 2023-24.

Venäjän helmikuussa 2022 aloittamalla hyökkäyssodalla Ukraina on merkittäviä vaikutuksia myös kaupunkikonsernin toimintaan. Kaupunkikonserni tekee yhteistyötä varautumiseen, turvallisuuteen ja mm. energia-asioihin liittyen.

Kaupungin sidosyksikköinä toimivien yhtiöiden asemaan kohdistuu painetta mm. hallitusohjelman kirjausten suunnalta, mutta tällä hetkellä ei ole tietoa siitä mitä tavoitteista lähdetään lakimuutokseksi mahdollisesti valmistelemaan ja milloin. Omistajaohjaus seuraa mahdollista valmistelua ja reagoi sen mukaisesti tarvittavalla tavalla.

Vastaavasti kilpailuneutraliteettisääntelyyn liittyvä lainsäädäntö ja sen tiukentuneet tulkinnat ovat enenevässä määrin vaikuttaneet myös kaupunkiomistajan käytössä olevaan keinovalikoimaan koskien esimerkiksi yhtiöiden toiminnan kehittämiseen osallistumista taloudellisin panostuksin niissä yhtiöissä, joiden liiketoiminta tapahtuu markkinoilla. Kaupunkiomistajan on varmistettava huolellisen valmistelun ja oikeudellisen arvioinnin kautta eri näkökulmista mm. se, että tasapuolisen kilpailun edellytykset toteutuvat. Kaupunkikonsernin toiminnan kehittämisessä ja konsernirakennetta koskevissa muutoksissa huomioidaan ennakoivasti kilpailuneutraliteettikysymyksiin liittyvät tilanteet ja mahdolliset riskit. Muutokset voivat myös olla vastaus kilpailuneutraalin toiminnan varmistamiseksi ja siten osa kaupunkikonsernin riskienhallintaan liittyvää kokonaisuutta.

Tampereen kaupunki toimii aktiivisesti vastuullisuutta edistäen ja huomioiden ympäristö-, sosiaaliset- ja hallinnolliset riskit. Konserniohjeeseen sisältyy ohjeita yhtiöiden vastuullisuustyölle, ja tytäryhteisöiltä edellytetään vastuullisuuden edistämistä ja vastuullisuusriskien hallintaa kaikessa toiminnassa. Vastuullisuus ja vastuullisuusraportointi edistyivät mittavasti vuoden 2024 aikana. Konserniyhtiöille järjestettiin vastuullisuuden osalta koulutusta, ja vastuullisuustavoitteiden tavoiteasetantaa sekä tavoiteraportointia kehitettiin.

Tampereen kaupunkikonserni on erilaisten toimintojen osalta laaja moninainen kokonaisuus. Huolimatta siitä, että esimerkiksi kaupungin tytäryhtiöt ovat osakeyhtiölain mukaisesti toimivia itsenäisiä yhtiöitä, kohdistuvat monet riskit viime kädessä pääomistajan vastuulle muodossa tai toisessa. Maineriskit on tunnistettu riskikokonaisuudeksi, joka usein kohdistuu yhtiön lisäksi omistajaan. Kaupunki hallitsee edellä mainittuja riskejä mm. johtamisjärjestelmänsä, annettujen ohjeistusten ja hallitusjäsenvalintojensa kautta.

Konsernin tytäryhteisöissä ei ole tunnistettu edellä mainittuja kokonaisuuksia lukuun ottamatta sellaisia merkittäviä yksittäisiä strategisia tai operatiivisia riskejä, jotka vaikuttaisivat kaupunkikonsernin toimintaan ja taloudelliseen asemaan merkittävästi konsernin kokonaislaajuus huomioiden.

Konsernirakenne

Vuoden 2024 lopussa kaupunkikonserniin kuului 76 tytäryhteisöä, joista kahta yhtiötä ja kolmea säätiötä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Yhdistelemättä jättämisellä on vain vähäinen vaikutus konsernitilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin molemmat 2 kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Osakkuus- ja omistusyhteisyhteisöjä oli 20, joista konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin konsernin kannalta olennaiset 14 yhteisöä.

KONSERNITILINPÄÄTÖS

Konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelman luvut esitetään tuhansina euroina

	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Toimintatuotot	1 021 378	1 043 711
Toimintakulut	-1 442 175	-1 472 391
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	2 552	2 046
Toimintakate	-418 245	-426 634
Verotulot	651 181	681 057
Valtionosuudet	83 136	58 344
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	20 623	13 270
Muut rahoitustuotot	5 524	2 240
Korkokulut	-58 684	-46 460
Muut rahoituskulut	-1 961	-638
Vuosikate	281 575	281 180
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-228 364	-215 254
Omistuksen eliminointierot	2 117	0
Arvonalentumiset	-7 450	-1 797

**Konsernituloslaskelman luvut
esitetään tuhansina euroina**

1.1. - 31.12.2024

1.1. - 31.12.2023

Tilikauden tulos	47 878	64 128
Tilinpäätössiirrot	151	1 100
Tilikauden verot	-11 471	-9 516
Laskennalliset verot	-4 143	-3 628
Vähemmistöosuudet	-2 902	223
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 514	52 307

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot / Toimintakulut, %	71	71
Vuosikate / Poistot, %	119	130
Vuosikate, euroa / asukas	1 081	1 102
Asukasmäärä	260 358	255 050

Konsernitilinpäätös sisältää konsernituloslaskelman, konsernitaseen ja konsernin rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Konsernitilinpäätöksessä siihen yhdisteltäviä yhteisöjä pyritään kuvaamaan siten kuin ne muodostaisivat yhden kirjanpitovelvollisen.

Konsernituloslaskelman analysointi

Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin eli kaupungin ja konserniyhteisöjen yhteenlasketun kannattavuuden sekä taloudellisen tuloksen. Konsernitilinpäätöksestä vähennetään konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet sekä vähemmistöosakkaiden osuudet toiminnan tuloksesta.

Konsernin toimintakate parani 8,4 milj. euroa vertailuvuodesta, mikä johtui toimintakulujen vähenemisestä. Toimintakulut vähenivät erityisesti aineiden tarvikkeiden ja tavaroiden osalta (-85,2 milj. euroa). Henkilöstökulut (642,6 milj. euroa) muodostivat 45 prosenttia toimintakuluista. Tytäryhteisöistä palvelujen ostoja kertyi konserniin eniten Tampereen Tilapalvelut Oy:n toimesta. Konsernin henkilöstökuluista yli 70 prosenttia muodostuu Tampereen kaupungin henkilöstöstä. Toimintatuotot vähenivät vertailuvuodesta 22,3 milj. euroa, mitä selittää erityisesti myyntituottojen vähentyminen. Myyntituotot muodostivat tilikaudella kuitenkin yhä 77,6 prosenttia konsernin toimintatuloista. Myyntituottoja kertyi konserniin erityisesti Tampereen Energia- konsernista ja Tampereen kaupungilta. Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 71 prosenttia.

Vuosikate parani 0,4 milj. euroa edellisvuodesta, vuosikate kattoi poistoista ja arvonalentumisista 119 prosenttia.

Konsernin tilikauden tulos (47,9 milj. euroa) heikkeni 16,3 milj. euroa (25,3 %) vertailuvuodesta. Kaupungin tulokseen verrattuna konsernin tulos oli heikko johtuen Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoimintakaupan myyntivoiton eliminoitumisesta konsernin tuloslaskelmassa. Suunnitelman mukaiset poistot kasvoivat 13,1 milj. euroa vertailuvuodesta.

Konsernin rahoituslaskelma

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut
ilmoitetaan tuhansina euroina

1.1. - 31.12.2024 1.1. - 31.12.2023

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	281 575	281 180
Tilikauden verot	-11 471	-9 516
Tulorahoituksen korjauserät	-12 953	6 571

Yhteensä	257 150	278 234
-----------------	----------------	----------------

Investointien rahavirta

Investointimenot	-538 561	-537 371
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6 106	3 170
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	15 838	11 775

Yhteensä	-516 617	-522 427
----------	----------	----------

Toiminnan ja investointien rahavirta	-259 467	-244 192
---	-----------------	-----------------

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 189	-2 093
Antolainasaamisten vähennykset	107	10 592

Yhteensä	-1 083	8 499
----------	--------	-------

Lainakannan muutokset

Pitkäaikaisten lainojen lisäys	427 972	304 249
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-157 282	-121 957
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 541	47 218

Yhteensä	253 149	229 510
----------	---------	---------

**Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut
ilmoitetaan tuhansina euroina**
1.1. - 31.12.2024 1.1. - 31.12.2023

Oman pääoman muutokset	-860	-358
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 521	-1 877
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 763	-2 789
Saamisten muutos	41 800	45 627
Korottomien velkojen muutos	-41 526	-189 219
Yhteensä	4 031	-148 259
Rahoituksen rahavirta	255 237	89 393
Rahavarojen muutos	-4 230	-154 799
Rahavarat 31.12.	145 543	149 772
Rahavarat 1.1.	149 772	304 572
Yhteensä	-4 230	-154 799

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-856 617	-736 878
Investointien tulorahoitus, %	53	53
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	1,0
Lainanhoitokate	1,6	1,9
Kassan riittävyys, pv	24	25

Konsernin rahoituslaskelman analysointi

Konsernin rahoituslaskelmalla osoitetaan kaupunkikonsernin varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Se kuvaa konsernin toiminnasta aiheutuneita rahavirtoja kaupunkikonsernin ja sen ulkopuolisten tahojen välillä. Rahoituslaskelmasta on eliminoitu konsernin keskinäisten liiketapahtumien rahavirtavaikutukset.

Toiminnan rahavirta osoittaa miten konserni on onnistunut tilikauden aikana toiminnan avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun. Toiminnan rahavirta (257,2 milj. euroa) toteutui 21,1 milj. euroa vertailuvuotta heikompana, minkä taustalla on 19,5 milj. euron muutos tulorahoituksen korjauserissä. Tämä johtuu vuonna 2023 Kotilinnasäätiön konsernista poistumisen aiheuttamia kirjauksia, jotka kohdistuivat kyseiseen erään ja olivat poikkeuksellisen suuria. Tulorahoituksen korjauserissä vuosikatetta oikaistaan konsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta. Vuosikate toteutui lähes edellisen tilikauden tasolla ja sen muodostumista on käsitelty konsernituloslaskelman analysoinnin yhteydessä.

Investointien rahavirta osoittaa konsernin rahavarojen käytön investointihyödykkeisiin. Investointien rahavirta (-516,6 milj. euroa) toteutui 5,8 milj. euroa edellisvuotta pienempänä pääosin pysyvien vastaaviin kohdistuvien rahoitusosuuksien kasvun (2,9 milj. euroa) johdosta. Merkittävimmät investointimenot konsernissa toteutuivat kaupungin lisäksi Tampereen Vesi Oy:n, Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n, Tampereen Raitiotie Oy:n sekä Tampereen Energia -konsernin toimesta.

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 259,5 milj. euroa negatiivisena. Investoinneista rahoitettiin tulorahoituksella 53 prosenttia.

Rahoituksen rahavirta toteutui 255,2 milj. euroa positiivisena pääosin lainakannan muutosten seurauksena. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 428 milj. euroa ja jo olemassa olevia pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 157,3 milj. eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin erityisesti Tampereen Vesi Oy:n (283 milj. euroa), Tampereen kaupungin (177 milj. euroa) ja Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n (70 milj. euroa) toimesta. Muissa maksuvalmiuden muutoksissa (4 milj. euroa) erityisesti toimeksiantojen varojen ja pääomien muutoksella Tampereen kaupungin kautta (6,5 milj. euroa) oli positiivinen vaikutus rahoituksen rahavirtaan.

Rahavarojen muutos oli tilikaudella 4,2 milj. euroa negatiivinen. Tilinpäätöshetken rahavaroilla olisi katettu 24 päivän ajan kaikki toiminnan aiheuttamat kassasta maksut.

Konsernin lainanhoitokatteeksi muodostui 1,6 yksikköä. Lainanhoitokate on hyvällä tasolla silloin, kun tunnusluku saa suuremman arvon kuin 2. Tunnusluvun tulkinnassa tulee huomioida kaupungin kertalyhenteisten lainojen erääntymisen vaikutus.

Konsernitase

VASTAAVAA

Konsernitaseen vastaavaa -luvut ilmoitetaan tuhansina euroina	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	6 021	7 163
Muut pitkävaikutteiset menot	121 550	120 452
Ennakkomaksut	919	485
Yhteensä	128 490	128 099
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	321 875	304 241
Rakennukset	1 877 504	1 786 250
Kiinteät rakenteet ja laitteet	829 886	827 904
Koneet ja kalusto	178 247	165 163
Muut aineelliset hyödykkeet	34 425	33 060
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	824 691	655 086
Yhteensä	4 066 627	3 771 704
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	90 956	90 599
Muut osakkeet ja osuudet	32 553	31 041
Muut lainasaamiset	20 110	20 473
Muut saamiset	895	896
Yhteensä	144 513	143 010

VASTAAVAA

Konsernitaseen vastaavaa -luvut ilmoitetaan tuhansina euroina	31.12.2024	31.12.2023
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 807	5 909
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	55 590	52 827
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 044	9 903
Lyhytaikaiset saamiset	165 312	206 125
Rahoitusarvopaperit	45 579	26 668
Rahat ja pankkisaamiset	99 963	123 104
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 717 926	4 467 351

VASTATTAVAA

Taseen vastattavaa -luvut ilmoitetaan tuhansina euroina	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 814	607 814
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	168	168
Muut omat rahastot	27 586	27 709
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	982 033	929 726
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 514	52 307
Yhteensä	1 647 114	1 617 724
VÄHEMMISTÖOSUUDET	83 169	81 108
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 010	1 089
Muut pakolliset varaukset	19 780	22 482
Yhteensä	20 789	23 571
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	23 421	20 003
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 330 768	2 044 887
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	96 749	100 861
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	157 998	190 730
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	357 917	388 467
Yhteensä	2 943 433	2 724 945
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 717 926	4 467 351

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

Konsernin omavaraisuusaste, %	37	38
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	167	152
Konsernin kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 euroa	1 011 547	982 033
Konsernin kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa / asukas	3 885	3 850
Konsernin lainakanta 31.12., 1 000 euroa	2 488 766	2 235 617
Konsernin lainat, euroa / asukas	9 559	8 765
Konsernin lainat ja vastuut 31.12., 1000 euroa	3 122 758	2 912 273
Konsernin lainat ja vastuut, euroa/asukas	11 994	11 418
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	20 110	20 473
Asukasmäärä	260 358	255 050

Konsernitaseen analysointi

Konsernitase osoittaa kaupunkikonsernin taloudellisen aseman selvittämällä konserniyhteisöjen varat ja velat.

Tampereen kaupunkikonsernin taseen loppusumma (4 718 milj. euroa) kasvoi 250,6 milj. euroa vertailuvuodesta.

Taseen vastaavaa-puolelle sisältyvät pysyvät ja vaihtuvat vastaavat sekä toimeksiantojen varat. Aineelliset hyödykkeet muodostivat 96,9 prosenttia taseen pysyvistä vastaavista. Aineelliset hyödykkeet kasvoivat yhteensä 295 milj. euroa vertailukaudesta. Kasvusta suurin osa selittyy ennakkomaksujen ja keskeneräisten hankkeiden (169,6 milj. euroa) sekä rakennusten (91,3 milj. euroa) kasvulla.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Lyhytaikaiset saamiset vähenivät vuodenvaihteesta 40,8 milj. euroa, mitä selittää erityisesti muiden saamisten ja myyntisaamisten vähentyminen. Rahoitusarvopaperit kasvoivat tilikaudella 18,9 milj. euroa, mikä selittyy Vilusen Rinne Vuokra-asunnot Oy:n tekemällä 16 milj. euron sijoituksella rahamarkkinainstrumentteihin. Rahat ja pankkisaamiset vähenivät vuodenvaihteesta 23,1 milj. euroa, mihin vaikutti keskeisesti mm. kaupungin rahavarojen väheneminen.

Taseen vastattavaa-puoli kertoo konsernin oman ja vieraan pääoman määrän, vähemistöosuudet, pakolliset varaukset sekä toimeksiantojen pääomat. Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 37 prosenttia, mikä on prosentin vähemmän kuin edellisvuonna. Omavaraisuusaste mittaa vakavaraisuutta ja kykyä selvitä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Tunnusluvun hyvä tavoitetaso kaupunkikonsernissa on 50 prosenttia.

Vieras pääoma kasvoi vuodenvaihteesta 218,5 milj. euroa, mikä selittyy pitkäaikaisen korollisen vieraan pääoman kasvulla (285,9 milj. euroa). Muutoksesta 45,2 prosenttia (129 milj. euroa) kohdistuu Tampereen kaupungin pitkäaikaisen korollisen vieraan pääoman kasvuun. Koroton vieras pääoma väheni erityisesti ostovelkojen osalta. Konsernin lainakanta kasvoi vuodenvaihteesta 253,1 milj. euroa, minkä seurauksena asukaskohtaiseksi lainakannaksi muodostui 9 559 euroa. Tampereen kaupungin osuus konsernin pitkäaikaisesta korollisesta vieraasta pääomasta (2 330,8 milj. euroa) oli tilinpäätöshetkellä 30,3 prosenttia. Tytäryhteisöistä merkittävimmät lainakannat olivat Tampereen Raitiotie Oy:llä (350,4 milj. euroa), Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:lla (308,3 milj. euroa) sekä Tampereen Vuokratalosäätöillä (322,2 milj. euroa). Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 167 prosenttia, kasvua edelliseen tilinpäätökseen oli 15 prosenttiyksikköä.

Konsernin lainojen ja vastuiden määrä oli tilikaudella 11 994 euroa asukasta kohden. Tunnusluvun laskennassa vuokra- ja leasingvastuut rinnastetaan lainoihin, minkä tarkoituksena on tehdä investointien rahoitus vertailukelpoiseksi riippumatta siitä, miten investointi on rahoitettu. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna lainat ja vastuut olivat 2 435 euroa suuremmat kuin lainakanta, mitä selittää leasingrahoituksen käyttäminen lainanoton rinnalla.

KAUPUNGINHALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Kaupungin tilikauden tulos muodostui 172 584 446,16 euroa ylijäämäiseksi. Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle tilikauden tuloksen käsittelyä siten, että

- aiemmin tehdyistä investointivaroista syntynyttä poistoeroa tuloutetaan 13 339 725,16 euroa
- vahinkorahastosta tuloutetaan 147 911,77 euroa toteutuneiden menojen katteeksi
- tilikauden ylijäämä 186 072 083,09 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämä -erään.

Selvitystä talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertynyttä ylijäämää.

Talousarvion toteutuminen

OLENNAISET POIKKEAMAT TALOUSARVIOON

Talousarvion toteutuminen -osa sisältää laskelma- ja strategiaosan, palvelualueiden, kehitysohjelmien, konsernihallinnon ja taseyksiköiden talousarvion toteumavertailun. Talousarvion toteumavertailuissa on esitetty valtuuston talousarviossa hyväksymän sitovuustason mukaisten määrärahojen, tuloarvioiden, investointien ja toiminnan tavoitteiden toteumat ja niiden olennaiset poikkeamat talousarvioon. Yhteenvetotaulukossa on esitetty kootusti valtuustoon nähden sitovien erien toteutuminen. Ylitykset on korostettu keltaisella.

Talousarvion toteumavertailuissa esitettäviin lukuihin sisältyvät kaupungin sisäiset erät, ellei toisin ole mainittu. Vastaavasti investointiluvuissa ei ole huomioitu sisäisen katteen eliminointia, joten talousarvion toteumavertailuissa investointien toteuma on sisäisten katteiden verran suurempi kuin kaupungin ulkoisessa rahoituslaskemassa.

Käyttötalouden toteutuminen

Käyttötalouden osalta merkittävimmät poikkeamat muutettuun talousarvioon kohdistuivat elinvoima- ja osaamislautakuntaan sekä asunto- ja kiinteistölautakuntaan. Elinvoima- ja osaamislautakunnan toimintakate toteutui 11,6 milj. euroa budjetoitua parempana, mikä selittyy pääosin toimintakulujen alituksella. Toimintakulujen alitukset kohdistuivat pääasiassa palvelujen ostoihin sekä henkilöstökuluihin. Asunto- ja kiinteistölautakunnan 16 milj. euroa budjetoitua heikomman toteuman taustalla olivat erityisesti myyntivoittojen budjetoitua heikompi toteuma.

Konsernihallinnon yhteisten erien toimintakate toteutui 19,2 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana, mihin vaikutti pysyvien vastaavien myyntivoittojen alittuminen 20,0 milj. eurolla suunniteltujen myyntien siirryttyä seuraavalle vuodelle. Muun konsernihallinnon toimintakate oli 5,5 milj. euroa budjetoitua parempi. Toimintatuottojen ylitystä selittää suurelta osin valtiolta saatu muutuskulukorvaus TE-uudistuksen valmisteluun. Toimintakulujen alitus muodostuu lukuisista eristä. Suurin poikkeama on strategisen hankekehityksen (Viiden tähden keskusta ja Hiedanranta) 2,1 M€ kulujen alitus, koska työt eivät ole käynnistyneet suunnitellusti. Konsernihallinnolla valtuustoon nähden sitovaa oli ICT-kehittämisen toimintakate ja nettoinvestoinnit yhteensä sekä tarkastuslautakunnan, keskusvaalilautakunnan ja muun konsernihallinnon toimintakatteet.

Kasvatus- ja opetuslautakunnan toimintakate toteutui muutetun talousarvion tasolla.

Yhteenveto poikkeamista talousarvioon, sitovat erät

KÄYTTÖTALOUS

1 000 euroa	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Palvelualueet (toimintakate)				
Sivistyspalvelujen palvelualue				
Kasvatus- ja opetuslautakunta	-389 156	-389 145	-11	-384 359
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta				
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-113 819	-115 525	1 706	-113 832
Hyvinvoinnin kehitysohjelma	-378	-500	122	-500
Hiedanranta-kehitysohjelma	-88	-75	-13	-75
Elinvoiman palvelualue				
Elinvoima- ja osaamislautakunta				
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-92 136	-99 327	7 191	-101 210
Ammatillinen koulutus (tilikauden tulos)	2 157	-2 297	4 454	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	-357	-357	-0	-4 978
Hiedanranta-kehitysohjelma	-33	-32	-1	-452
Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma	-214	-214	-0	-1 308
Welcoming City -kehitysohjelma	-17	-17	-0	-500
Elämystalouden kehitysohjelma	-139	-139	-0	-1 072
Asunto- ja kiinteistölautakunta				
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	172 008	188 980	-16 972	187 678
Hiedanranta-kehitysohjelma	-74	-1 020	946	-1 020

1 000 euroa	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Kaupunkiympäristön palvelualue				
Yhdyskuntalautakunta				
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-48 777	-52 329	3 552	-52 037
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	-134	-330	196	-330
Hiedanranta-kehitysohjelma	0	-400	400	-400
Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma	-505	-495	-10	-495
Joukkoliikennelautakunta	-33 582	-34 293	712	-34 257
Konsernihallinto (toimintakate)				
Konsernihallinto				
ICT-kehittäminen (toimintakate+nettoinvestoinnit)	-10 466	-14 710	4 244	-11 210
Tarkastuslautakunta	-407	-412	5	-412
Keskusvaalilautakunta	-1 010	-1 183	173	-1 183
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	-829	-2 550	1 721	0
Hiedanranta-kehitysohjelma	34	-348	382	0
Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma	-1 055	-1 094	39	0
Welcoming City -kehitysohjelma	-295	-483	188	0
Elämystalouden kehitysohjelma	-497	-633	136	0
Konsernihallinto (pl. erikseen sitovat erät)	-28 718	-32 536	3 818	-27 741
Yhteiset erät	-110 207	-91 042	-19 165	-92 993
Taseyksiköt (liikeylijäämä)				
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	102	0	102	0

LASKELMAOSA

1 000 euroa	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Korkotuotot ja -kulut	-7 109	-2 581	-4 528	-2 581
Pitkäaikaisten lainojen muutos	109 359	110 359	-1 000	80 359

Laskelmaosan toteutuminen

Laskelmaosassa esitetään korkotuottojen ja -kulujen sekä pitkäaikaisten lainojen lisäysten toteutuminen talousarvioon nähden. Korkotuotot ja -kulut toteutuivat tilikaudella 4,5 milj. euroa budjetoitua heikompina. Pitkäaikaisten lainojen muutos oli 109,4 milj. euroa, joka oli muutetun talousarvion mukainen.

INVESTOINNIT

Nettoinvestoinnit sitovuustasoittain (1000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Sivistyspalvelujen palvelualue				
Kasvatus- ja opetuslautakunta	-1 672	-3 796	2 124	-2 432
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	-15 250	-17 635	2 385	-13 450
Elinvoiman palvelualue				
Elinvoima- ja osaamislautakunta				
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-464	-606	142	-100
Ammatillinen koulutus	-1 697	-2 000	303	-2 000
Asunto- ja kiinteistölautakunta				
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-16 361	-13 800	-2 561	-13 300
Talonrakennushankkeet (pl. Hiedanranta)	-116 283	-151 494	35 211	-127 931
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	-630	-3 500	2 870	-1 600
Hiedanranta-kehitysohjelma	-3 821	-6 916	3 095	-3 500
Kaupunkiympäristön palvelualue				
Yhdyskuntalautakunta				
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-54 193	-48 300	-5 893	-48 300
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	-4 782	-7 200	2 418	-5 500
Hiedanranta-kehitysohjelma	0	-200	200	-200
Joukkoliikennelautakunta	-11	-500	489	-500
Konsernihallinto				
Yhteiset erät	-87 806	-88 881	1 075	-53 700
Liikelaitokset				
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	-3 965	-4 000	35	-4 000

Investointien toteutuminen

Koko kaupungin yhteenlasketut nettoinvestoinnit olivat 310,7 milj. euroa, mikä oli 47,1 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempi. Suurin syy alhaiseen toteumaan oli hankkeiden toteutuminen tilikausien välillä toisin kuin oli suunniteltu. Ilman Tampereen Vesi Oy:n SVOP-sijoitusta nettoinvestoinnit olivat 225,7 milj. euroa. Peruskaupungin nettoinvestoinnit olivat yhteensä 306,7 milj. euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion 47,1 milj. eurolla. Peruskaupungin yksiköiden investointeja budjetoitiin uudelleen yhteensä 72,3 milj. euroa (KV 18.12.2023, 19.2.2024, 20.5.2024 ja 10.6.2024).

Asunto- ja kiinteistölautakunnan nettoinvestoinnit 137,1 milj. euroa toteutuivat 38,6 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Eroa selittää erityisesti talonrakennushankkeiden toteutuminen ennakoitua myöhemmin. Talonrakennushankkeiden nettoinvestoinnit 116,3 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 35,2 milj. eurolla. Uudelleen budjetoitavien talonrakennushankkeiden investointiesitys 28,9 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025). Maaomaisuuden investointeja (pl. erikseen sitovat erät) toteutui 16,4 milj. euroa. Maaomaisuuden investoinnit (pl. erikseen sitovat erät) ylittivät muutetun talousarvion 2,6 milj. eurolla. Asunto- ja kiinteistölautakunnan Hiedanranta-kehitysohjelman investoinnit 3,8 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 3,1 milj. eurolla. Asunto- ja kiinteistölautakunnan uudelleen budjetoitavan Hiedanranta-kehitysohjelman investointiesitys 2,9 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025). Asunto- ja kiinteistölautakunnan Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman investoinnit 0,6 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 2,9 milj. eurolla ja investointien uudelleenbudjetoituesitys 2,5 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025).

Konsernihallinnon yhteisten erien investoinnit 87,8 milj. euroa toteutuivat 1,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Tampereen Vesi Oy:n liiketoimintakauppaan sisältyi noin 85,0 milj. euron sijoitus yhtiön vapaan oman pääoman rahastoon (svop). Talousarvioon sisältyi sijoitus Lentorata Oy:öön (ent. Suomi-rata Oy) 0,3 milj. eurolla, joka ei toteutunut. Lisäksi Hopealinja Oy:öön tehtiin 2,0 milj. euron svop-sijoitus, josta kirjattiin arvonalentuminen (1,78 milj. euroa). Osakkeisiin ja osuuksiin oli varattu 1,6 milj. euroa kaupunginhallituksen käyttöön erillisten päätösten mukaan, ja siitä käytettiin noin 0,8 milj. euroa.

Konsernihallinnolla valtuustoon nähden sitovaa taso ICT-kehittämisessä oli toimintakate ja bruttoinvestoinnit yhteensä ja ICT-kehittämisestä löytyy tietoa tarkemmin käytötalous ja investoinnit -osiosta konsernihallinnon osuudesta.

Yhdyskuntalautakunnan nettoinvestoinnit 59,0 milj. euroa ylittivät muutetun talousarvion 3,3 milj. eurolla. Ylitystä aiheutti suunniteltua hankalammat pohjaolosuhteet joissakin kohteissa, edellisvuodesta siirtyneiden kohteiden toteutus ja uudet kohteet, joihin ei ollut varauduttu. Yhdyskuntalautakunnan Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman investoinnit 4,8 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 2,4 milj. eurolla ja investointien uudelleenbudjetointiesitys 2,0 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025). Samassa yhteydessä hyväksyttiin myös yhdyskuntalautakunnan osalta Hiedanranta-kehitysohjelman uudelleenbudjetointiesitys 0,2 milj. euroa.

Kehitysohjelmien investointien tietoja löytyy investointien toteumavertailu -osiosta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan nettoinvestoinnit 15,3 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 2,4 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat hankkeiden viivästymiset ja siirtymiset vuodelle 2025. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan uudelleen budjetoitavien investointiesitys 4,2 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025).

Kasvatus- ja opetuslautakunnan nettoinvestoinnit 1,7 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 2,1 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat rakennushankkeiden aikataulu-
muutoksista (mm. Härmälän koulu) ja ensikertaisen kalustamisen toimitusten viivästymiset useissa eri kohteissa. Kasvatus- ja opetuslautakunnan uudelleen budjetoitavien investointiesitys 1,2 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025).

Elinvoima- ja osaamislautakunnan nettoinvestoinnit 2,2 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 0,4 milj. eurolla. Syynä alitukselle olivat rakennushankkeiden aikataulumuutokset ja sen takia ensikertaisen kalustamisen viivästyminen verrattuna talousarvioon. Elinvoima- ja osaamislautakunnan uudelleen budjetoitavien investointiesitys 0,2 milj. euroa hyväksyttiin vuodelle 2025 (KV 17.2.2025).

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen nettoinvestoinnit 4,0 milj. euroa toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti.

Tarkemmat tiedot poikkeamista löytyvät investointien toteumavertailusta ja toimintayksiköiden tekstien yhteydestä.

LASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Tuloslaskelman toteumavertailu

Talousarvion toteumavertailu:

Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja sisältäen sisäiset erät

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Toimintatuotot				
Myyntituotot	220 985	216 443	4 542	214 560
Maksutuotot	51 594	46 622	4 972	46 367
Tuet ja avustukset	33 214	32 442	772	29 643
Vuokratuotot	234 201	237 945	-3 744	236 315
Muut toimintatuotot	23 852	62 129	-38 277	61 978
Toimintatuotot yhteensä	563 847	595 582	-31 734	588 863
Valmistus omaan käyttöön	367	426	-59	129

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-439 072	-448 221	9 149	-437 654
Palkat ja palkkiot	-355 793	-362 980	7 186	-354 325
Henkilösivukulut	-83 278	-85 241	1 963	-83 329
Eläkekulut	-73 515	-74 174	658	-72 648
Muut henkilösivukulut	-9 763	-11 068	1 305	-10 681
Palvelujen ostot	-471 206	-478 242	7 036	-476 608
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-22 158	-25 834	3 676	-25 781
Avustukset	-62 007	-64 611	2 604	-64 787
Vuokratulot	-216 047	-217 424	1 377	-215 166
Muut toimintakulut	-6 638	-3 699	-2 939	-3 381
Toimintakulut yhteensä	-1 217 129	-1 238 032	20 902	-1 223 378
Toimintakate	-652 915	-642 024	-10 891	-634 386
Verotulot	651 181	643 500	7 681	643 500
Valtionosuudet	83 136	80 845	2 291	79 990
Rahoitustuotot ja -kulut	25 886	25 369	517	25 369
Korkotuotot	18 031	18 085	-54	18 085
Muut rahoitustuotot	50 559	45 987	4 572	45 987
Korkokulut	-25 140	-20 666	-4 474	-20 666
Muut rahoituskulut	-17 564	-18 037	473	-18 037
Vuosikate	107 288	107 690	-402	114 473
Poistot ja arvon alentumiset	-138 953	-126 746	-12 207	-126 938
Satunnaiset erät	204 294	204 294	-0	165 500
Tilikauden tulos	172 628	185 238	-12 610	153 035
Poistoeron lis. (-) tai väh.(+)	13 340	13 235	105	700
Rahastojen lis. (-) tai väh.(+)	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	185 968	198 473	-12 505	153 735

Tuloslaskelman toteutuminen

Tuloslaskelman toteumavertailu sisältää peruskaupungin (palvelualueet, kehitysohjelmat ja konsernihallinto) tuloslaskelman toteumavertailun sekä liikelaitosten ja vahinkorahaston vaikutuksen kaupungin tulokseen. Peruskaupungin talousarvion toteumavertailun jälkeen laskelmassa on esitetty liikelaitosten ja koko kaupungin toteuma sisältäen sisäiset erät. Laskelman viimeiset sarakkeet kuvaavat kaupungin ulkoisen tuloksen muodostumisen peruskaupungin ja liikelaitosten välillä.

Seuraava analyysi on tehty vertaillen peruskaupungin muutettua talousarvioita tilikauden toteumaan sisältäen sisäiset erät. Valtuusto päätti vuoden aikana talousarvio-
muutoksista neljässä kokouksessa. Lisäksi konsernijohtajan päätöksellä tehtiin kolme talousarvioon kohdistuvaa päätöstä, jotka koskivat ensisijaisesti organisaatiomuutoksia. 1.3.2024 tehdyssä organisaatiomuutoksessa vetovoima- ja edunvalvonta sekä strateginen hankekehitys -palvelukokonaisuudet ja kehitysohjelmat siirtyivät konsernihallintoon.

Tilikauden toimintakate oli 10,9 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi. Toimintatuotot toteutuivat 31,7 milj. euroa muutettua talousarviota heikompina ja toimintakulut 20,9 milj. euroa budjetoitua alhaisempina. Toimintakate toteutui budjetoitua parempana erityisesti elinvoima- ja osaamislautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan osalta. Elinvoima- ja osaamislautakunnan 11,6 milj. euron budjetoitua paremman toteuman taustalla olivat pääosin palvelujen ostojen sekä henkilöstökulujen alitukset. Yhdyskuntalautakunnan toimintakatteen 4,1 milj. euron parempi toteutuminen johtui ensisijaisesti palvelujen ostojen ja henkilökulujen budjetoitua pienemmistä toteutuksista. Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate toteutui 16 milj. euroa budjetoitua heikompana. Toteumaa selittävät erityisesti toimintatuottojen heikompi toteuma muutettuun talousarvioon verrattuna johtuen myyntivoittojen budjetoitua heikomasta kertymästä.

Verorahoituksen kertymä oli yhteensä 734,3 milj. euroa. Verorahoitus toteutui 10 milj. euroa budjetoitua parempana erityisesti kunnallisverotulojen sekä opetus- ja kulttuuritoimen muiden valtionosuuksien vaikutuksesta.

Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat 25,9 milj. euroa lähes muutetun talousarvion tasolla 0,5 milj. euroa parempina.

Poistot ja arvonalentumiset ylittivät muutetun talousarvion 12,2 milj. eurolla. Ylitystä selittävät ensisijaisesti tilikaudella tehdyt arvonalennuskirjaukset, jotka kohdistuivat konsernihallintoon sekä asunto- ja kiinteistölautakuntaan.

Tilikauden tulos muodostui 12,6 milj. euroa muutettua talousarviota heikommaksi.

Verotulot

Verotulot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Kunnallisvero	458 299	447 000	11 299	447 000
Yhteisövero	108 789	109 500	-711	109 500
Kiinteistövero	84 093	87 000	-2 907	87 000
Yhteensä	651 181	643 500	7 681	643 500

Verotuloja kertyi vuonna 2024 yhteensä 651,2 milj. euroa. Verotulojen kokonaismäärä laski vuodesta 2023 noin 30 milj. euroa. Verotuloja kertyi 7,7 milj. euroa budjetoitua enemmän.

Kunnallisverotuloja kertyi 458,3 milj. euroa, mikä on 11,3 milj. euroa talousarviota enemmän. Kunnallisveroa tilitettiin 19,5 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2023.

Kunnallisverotulojen poikkeuksellisen korkea taso vuonna 2023 perustui ns. verohänttiin, jolloin kunnille kertyi vanhoilta verovuosilta (eli ennen verovuotta 2023) kunnallisverotuloja korkeammilla tuloveroprosenteilla. Vuonna 2024 vanhojen verovuosien positiivinen vaikutus käytännössä poistui ja näin ollen kehitys oli negatiivinen.

Vuoden 2024 kunnallisveron tilitykset olivat ennustettua suuremmat. Vuoden 2024 ennakonpidätykset olivat selvästi aikaisempia vuosia korkeammalla tasolla. Tarkkaa syytä/syitä ennakonpidätyksen korkealle tasolle ei vielä tiedetä. Veronmaksajien käsissä on, miten ennakonpidätyksiään maksaa, ja paljonko tulee veronpalautusta tai jäännösveroa, kun verotus valmistuu. On siis hyvin mahdollista, että vuoden 2025 verotulot jäävät aiemmin arvioidusta. Ja on myös mahdollista, että kunnallisveron verovuoden 2024 jako-osuuteen tehdään negatiivinen oikaisu, kun verotus valmistuu lokakuun lopussa 2025. Kyseessä voi myös olla edellä mainittujen seikkojen yhteisvaikutus. Asia varmistunee viimeistään, kun valmistuvan verotuksen 2024 ensimmäiset ennakkotiedot julkaistaan kesäkuussa.

Ansio- ja pääomatuloverojen tilitysjärjestelmä aiheuttaa ajoittain myös toisen verotulojen jakotukseen liittyvän haasteen, jota kutsutaan ”tilitysten rytmihäiriöksi”. Tilitysjärjestelmässä kaikki ansio- ja pääomatuloverot kerätään ennakonkannossa kootusti ja jaetaan veronsaajille ennakollisten, eli arvioitujen osuuksien perusteella.

Valtiolle ohjautuvat ja vaikeasti ennustettavat pääomatuloverot (erityisesti myyntivoitoista) ovat usein isompien vero-oikaisujen taustalla. Kunnallisveron verovuoden 2024 ryhmäosuuteen tehtiin joulukuussa vajaan 150 miljoonan euron positiivinen oikaisu. Osuudet vahvistettiin valtiovarainministeriön asetuksella 13.12.2024. Tämän vuoksi Tampereenkin kunnallisveron tuotto ylitti talousarvion ja loppuvuoden ennusteet.

Ansiotulojen viime vuosien ripeä kasvu on näkynyt kunnallisverotulojen hyvin myönteisenä kehityksenä. Vuoden 2023 ennakonpidätyksen alaiset ansiotulot kasvoivat Tampereella 6,6 prosenttia. Ennakotiedon mukaan vuoden 2024 kasvu oli 4,4 prosenttia, koko maan muutoksen jäädessä 3,3 prosenttiin.

Kuntaliiton helmikuussa 2025 julkaiseman uuden arvion mukaan kunnallisveron kasvu vuonna 2025 jäisi erittäin vaatimattomaksi. Tampereen kunnallisverotulot kuitenkin jatkaisivat kohtuullista kasvu taloussuunnitelmakaudella.

Yhteisöverotuloja kertyi 84,1 milj. euroa, mikä on 2,9 milj. euroa talousarviota vähemmän. Yhteisöveroja kertyi 13,9 milj. euroa (-14,2 %) vuotta 2023 vähemmän. Tampereen jako-osuus yhteisöveron tuotosta laski edellisvuodesta (4,82683057 prosentista 4,78552116 prosenttiin).

Vuoden 2023 korkeampia tilityksiä selittää pääosin ns. verohännät. Verovuoden 2024 ennakot olivat lähes vuoden 2023 tasolla. Yhteisöveron kokonaiskehitys on ollut arvioitua heikompaa.

Vuonna 2024 kunnille tilitettiin yhteisöverotuloja kaikkiaan 1,768 mrd. euroa, mikä oli 14,3 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kuntaryhmän osuus yhteisöverosta putosi 33,76 prosentista 23,91 prosenttiin vuodelle 2023 sote-uudistuksen vuoksi ja edelleen 23,69 prosenttiin verovuodelle 2024.

Kuntaliiton helmikuussa 2025 julkaiseman ennusteen mukaan kuntien yhteisöveron tilitykset tulevina vuosina laskevat vuositasolla keskimäärin noin -60 milj. eurolla syksyn 2024 arviosta. Yhteisöveron ennusteen liittyy tällä hetkellä merkittäviä epävarmuuksia.

Kiinteistöverotuloja kertyi 108,8 milj. euroa, mikä oli 0,7 milj. euroa talousarviota vähemmän. Kiinteistöverotulot kasvoivat edellisestä vuodesta 3,5 milj. euroa (3,3 %).

Kiinteistöveroa määrättiin maksettavaksi Tampereella 109,8 milj. euroa, mikä oli 3,0 milj. euroa (2,8 %) edellisvuotta enemmän. Verotusarvot nousivat 2,2 %, kun edellisellä vuonna kasvu oli 9,8 %.

Koko maassa kiinteistöveroa määrättiin yhteensä 2 402 miljoonaa euroa, mikä oli noin 160 miljoonaa euroa (+7,1 %) enemmän kuin verovuonna 2023. Verotusarvojen muutos oli 1,6 %.

Valtionosuudet

Valtionosuudet (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	-38 785	-39 254	469	-37 828
Verotulomenetysten korvaus	36 720	36 720	0	37 358
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	85 201	83 379	1 822	80 460
Yhteensä	83 136	80 845	2 291	79 990

Kunnat saivat vuonna 2024 valtionosuuksia yhteensä vajaat 3,4 miljardia euroa. Valtionosuudet vähenivät noin 235 miljoonaa euroa (6,5 %) vuodesta 2023. Vähenemisen syynä oli sote-siirtolaskelmien valmistuminen, mikä johti kuntien valtionosuuksien pysyvään 500 milj. euron lisävähennykseen. Siirtyvät verotulot osoittautuivat pienemmiksi kuin ennakkoarvioissa, kun verotus vuodelta 2022 valmistui marraskuussa 2023. Valtio päätyi kompensoimaan sote-vähennyksen vaikutusta 192 milj. euron määrällä valtionosuuden lisäyksellä, joka peritään kunnilta valtionosuusvähennyksenä vuosina 2025–2027.

Tampereen kaupunki sai valtionosuuksia vuonna 2024 yhteensä 83,1 milj. euroa, mikä oli 2,3 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Valtionosuudet kasvoivat 24,8 milj. euroa vuodesta 2023. Kasvu perustui sote-uudistuksen tasauserien pienemiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien kasvuun.

Peruspalvelujen valtionosuus oli 38,8 milj. euroa negatiivinen. Peruspalvelujen valtionosuus toteutui 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, koska valtio jatkoi kesken vuoden käyttämättä jääneitä määrärahoja kunnille asukasluvun suhteessa.

Peruspalvelujen valtionosuus on Tampereella sote-uudistuksen seurauksena negatiivinen. Tampereelta siirrettiin hyvinvointialueelle sote-menoja enemmän, mitä verotuloja ja valtionosuuksia leikattiin ja tätä erotusta tasoitetaan muutosrajoittimella ja järjestelmämuutoksen tasauksella.

Sote-uudistuksen muutosrajoitin oli Tampereelle 34,9 milj. euroa negatiivinen (2023: -53,8 milj. euroa) ja sote-uudistuksen järjestelmämuutoksen taseus 2,5 milj. euroa

negatiivinen (2023: -17,9 milj. euroa). Vuonna 2023 nämä valtionosuuserät perustui-
vat arviotietoihin vuoden 2022 sote-kuluista sekä siirtyvistä verotuloista. Valtionosuus
muuttui merkittävästi, kun laskelmat sekä kustannusten että verotulojen suhteen päi-
vitettiin. Lopullinen sote-siirtolaskelma valmistui vasta kesäkuussa 2024.

Uusia elementtejä vuonna 2024 olivat pysyvä sote-lisäsiirto ja sen määräaikainen
kompensointi. Tampereen osuus kuntien pysyvästä 500 milj. euron sote-lisävähennyk-
sestä on -22,6 milj. euroa ja määräaikainen lisäys vuonna 2024 oli 8,6 milj. euroa.

Verotulomenetysten korvaus esitetään omana eränään osana valtionosuuksia. Kun
verotukseen tehdään muutoksia (verovähennyksiä lisätään), kuntien verotulot piene-
nevät. Näitä kompensoidaan kunnille lisäämällä veromenetystä vastaava euromäärä
kunnan valtionosuuteen. Verotulomenetysten korvauksesta käytetään myös nimityk-
siä veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus ja veromenetysten
kompensaatio.

Verotulomenetysten korvausta maksettiin Tampereelle yhteensä 36,7 milj. euroa.
Kompensaatiot kasvoivat vuodesta 2023 vain 0,4 milj. euroa eli verovähennykset eivät
muuttuneet merkittävästi vuonna 2024. Kompensaatioita kertyi muutetun talousarvi-
on mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat 85,2 milj. euroa. Valtionosuuk-
sia kertyi 1,8 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Valtiovarainministeriö
päätti esi- ja perusopetuksen yksikköhintojen korjauksesta kesken vuoden, mikä lisäsi
valtionosuuksia lähes 0,9 milj. euroa. Yhtä paljon lisäsi nettomääräisesti lukio-opis-
kelijoiden määrän kasvun ja kunnan omarahoitusosuuden muutoksen huomioiminen
valtionosuuksissa vuoden lopussa. Lisäksi valtionosuuteen tehtiin loppuvuonna muu-
tamia pieniä tarkistuksia.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta 5,2 milj. euroa
(6,5 %). Omarahoitusosuudet toisen asteen koulutukseen kasvoivat asukasmäärän
sekä erityisesti ammatillisen koulutuksen yksikköhinnan myötä 4,8 milj. euroa. Am-
matilliseen koulutukseen rahoitusta saatiin bruttomääräisesti 4,5 milj. euroa vuotta
2023 enemmän, lukiokoulutukseen 1,2 milj. euroa ja perusopetuksen erityislisiä (mm.
aikuisten perusopetus, valmistava opetus ja vaikeasti kehitysvammaisten opetus) 3,4
milj. euroa. Työväenopiston valtionosuudet tippuivat lähes 0,3 milj. euroa.

Kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaan valtiolta ammatillisen koulutuk-
sen järjestämiseen saatava, opetuskulttuuritoimen muihin valtionosuuksiin sisältyvä,
yksikköhintarahoitus käytetään kokonaisuudessaan ammatillisen koulutuksen järjes-
tämiseen. Tredulle kohdistettavien ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien yhteis-
määrä vuonna 2024 oli vajaa 101,2 milj. euroa (2023: 95,4 milj. euroa).

Korkotuotot ja -kulut

Edellisinä vuosina korkealle noussut inflaatio jatkoi laskemistaan ja Euroopan Keskuspankki pystyi aloittamaan ohjauskoron alentamisen. Markkinakorot reagoivat tilanteeseen ja esimerkiksi 6 kuukauden euribor-korko laski vuoden aikana noin 3,9 %:sta 2,6 %:iin. Pitkien korkojen liikkeet jäivät pieniksi, sillä esimerkiksi 10 vuoden koronvaihtosopimuksen korko liikkui molemmin puolin 2,5 %:a pitkin vuotta. Keskuspankeilla oli edessään vaikea tasapainoilu koron laskujen määrän ja ajoituksen kanssa siten, että reaktiot ovat riittäviä, mutta ettei inflaatio ryöpsähdä uudelleen liikkeelle. Tällä hetkellä markkinat uskovat korkojen laskevan vuoden 2025 loppuun mennessä noin 2 %:n tasolle ja aloittavan sen jälkeen uuden rauhallisen nousun.

Korkotuotot

Korkotuotot olivat yhteensä 18,0 milj. euroa.

Ulkoiset korkotuotot olivat 18,4 milj. euroa ja ne toteutuivat hieman muutettua talousarviota suurempina. Korkotuotot kasvoivat edelliseen vuoteen nähden merkittävästi, kun Tampereen Vesi Oy aloitti toimintansa ja liiketoimintakaupan rahoituksesta kertyi kaupungille korkotuottoa. Tämä tuotto on oikaistu tilinpäätöksessä antolainojen korkotuottoihin, kun se muutetussa talousarviossa näkyi muissa korkotuotoissa. Antolainojen korkotuotoista valtaosa muodostui Tampereen Vesi Oy:n, Tampereen Energia Oy:n, Tampereen Vuokratalosäätiön ja KOy Tampereen Monitoimiareenan maksamista koroista.

Korkokulut

Kaupungin ulkoiset korkokulut olivat yhteensä 25,5 milj. euroa ja ne toteutuivat noin 4,6 milj. euroa talousarviota suurempina. Summasta 0,7 milj. euroa kohdentui rahoitusten pääomien tuotoksi, jonka suuruus määräytyy kaupungin sijoitusomaisuuden todellisen tuoton perusteella. Kaupungin korollisista veloista korkoa maksettiin viime vuonna 24,8 milj. euroa. Korkokulut kasvoivat edellisvuoteen nähden velkapääoman kasvun ja korkeahkon korkotason johdosta. Erityisesti tytäryhtiöiltä konsernitilin myötä olevasta velasta maksettava korko oli ennakoitua suurempi.

Vuoden lopulla lainojen suojausaste oli hieman alle 60 %:a, jolloin euribor-korkojen muutokset vaikuttivat kaupungin korkokuluihin runsaan 40 %:n painolla. Tilikauden korkokuluihin on kirjattu myös aiemmin toteutettujen koronvaihtosopimusten muokkauksista johtuva ei-kassavaikutteinen 0,9 milj. euron korkojaksotuskulu. Lainoista maksettu efektiivinen korkokulu vastasi koko korollisen vieraan pääoman keskikorkoa 2,5 prosenttia. Korko sisältää viitekoroista, marginaaleista ja korkosuojauksista aiheutuneet rahoituskustannukset. Ilman korkosuojauksia kaupungin korkokulut olisivat olleet lähes prosenttiyksikön suuremmat vuonna 2024.

Valtuuston syksyllä 2019 hyväksymien rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti korkojohdannaissopimuksilla pyritään tasaamaan markkinakorkojen muutosten aiheuttamaa vaihtelua korkokuluissa eli pienentämään korkovirtariskiä sekä parantamaan korkokulujen ennustettavuutta. Suojausasteen tulee periaatteiden mukaan olla 40-60 %:n välillä. Tyypillisesti sopimuksista joudutaan maksamaan matalien korkojen aikaan ja niistä hyödytään korkojen noustessa. Vaikutus on samankaltainen kuin kiinteäkorkeiden lainojen käytöllä.

Korkojohdannaissopimuksia on laadittu suojaustarkoituksessa ja niitä on solmittu heti voimassa olevina sekä tulevaisuudessa voimaan astuvina. Tässä tarkasteluhorisonttina on ollut valtuuston talousarvion yhteydessä laatima taloussuunnitelmakausi ja sen aikana arvioitu velan määrän kehitys. Koska kaupungin lainasalkku koostuu melko suuresta määrästä erillisiä lainoja ja niiden korkopäivät hajautuvat ympäri kalenterivuotta, on korkomenojen portfoliosuojaus nähty perusteltuna toimintatapana. Siinä suojausta toteuttavien sopimusten korkopäivät hajautuvat myös kalenterivuodelle, mutta eivät välttämättä samoille päiville kuin lainojen korkopäivät. Keskimäärin laskettuna tapa johtaa kuitenkin erittäin korkeaan viitekorkojen vastaavuuteen ja riskien hallinnalliseen tavoitteeseen.

Solmitut johdannaissopimukset tuottavat joko yksiselitteisen kiinteän koron kassavirran tai ehdollisen kiinteän koron kassavirran. Mikään sopimuksista ei toteutessaan kasvata kaupungin korkovirtariskiä eli lisää korkokuluja tilanteessa, jossa markkinakorot nousevat.

Korkotuotot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Sisäiset korkotuotot	-339	-223	-116	-223
Sisäiset erät yhteensä	-339	-223	-116	-223
Antolainat	15 571	5 208	10 364	5 208
Sijoitukset	253	0	253	0
Muut korkotuotot	2 546	13 100	-10 554	13 100
Ulkoiset erät yhteensä	18 370	18 308	63	18 308
Yhteensä	18 031	18 084	-53	18 084

Korkokulut (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Sisäiset korkokulut	339	223	116	223
Sisäiset erät yhteensä	339	223	116	223
Rahalaitokset	-16 227	-16 189	-39	-16 189
Lahjoitusrahastot	-700	-100	-600	-100
Muut korkokulut	-8 552	-4 600	-3 952	-4 600
Ulkoiset erät yhteensä	-25 480	-20 889	-4 591	-20 889
Yhteensä	-25 140	-20 665	-4 475	-20 665

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot

Ulkoiset rahoitustuotot toteutuivat noin 5,3 milj. euroa talousarviota parempina. Tästä noin 3,3 milj euroa muodostui vuoden aikana myytyjen sijoitusten myyntivoitoista. Myös osinkotuottojen määrä ylittyi selvästi, samoin kuin muihin rahoitustuottoihin kirjattava konsernitilin talletuskorko.

Merkittävimmän osinkotuoton kaupunki sai Tampereen Energia Oy:ltä, tasan 20,0 milj euroa. Osinkotuottojen 1,0 milj euron ylitykseen vaikutti eniten Tuomi Logistiikka Oy:n, Tampereen Infra Oy:n sekä Tampereen Tilapalvelut Oy:n osingot, jotka eivät sisällyneet talousarvioon.

Rahoituskulut

Liikelaitosten maksamat sisäiset korvaukset peruspääomasta näkyvät rahoituskuluissa yhtä suurina kuin tulojen puolella. Muut rahoitusmenot ylittyivät talousarvioon nähden eräiden sijoitusten arvonalennuskirjausten johdosta. Nämä liittyvät vuoden aikana toteutuneeseen nopeaan korkojen nousuun ja sen aiheuttamaan laskennallisiin arvonalennuksiin kiinteistörahastoissa. Koron kääntyessä laskuun on odotettavissa, että rahastojen tuotto palautuu normaaliin vuokratuottoa heijastavaan tasoon.

Muut rahoitustuotot (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Muut sisäiset rahoitustuotot	17 296	18 000	-704	18 000
Sisäiset erät yhteensä	17 296	18 000	-704	18 000
Rahoitusarvopapereiden myyntivoitot	3 325	0	3 325	0
Verotilityskorot	16	0	16	0
Osinkotuotot	27 843	26 822	1 021	26 822
Muut rahoitustuotot	2 080	1 165	915	1 165
Ulkoiset erät yhteensä	33 265	27 987	5 278	27 987
Yhteensä	50 561	45 987	4 574	45 987

Muut rahoituskulut (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Muut sisäiset rahoituskulut	-17 296	-18 000	704	-18 000
Sisäiset erät yhteensä	-17 296	-18 000	704	-18 000
Verotilitysten korkokulut	-2	0	-2	0
Viivästyskorkokulut	-41	0	-41	0
Muut rahoituskulut	-226	-37	-189	-37
Ulkoiset erät yhteensä	-268	-37	-232	-37
Yhteensä	-17 564	-18 037	472	-18 037

Investointien toteumavertailu

INVESTOINNIT	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuperäinen TA 2024
Sivistyspalvelujen palvelualue				
Kasvatus- ja opetuslautakunta	1 672	3 796	2 124	2 432
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	15 250	17 635	2 385	13 450
Elinvoiman palvelualue				
Elinvoima- ja osaamislautakunta				
Ammatillinen koulutus	1 697	2 000	303	2 000
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	464	606	142	100
Asunto- ja kiinteistölautakunta				
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	16 361	13 800	-2 561	13 300
Talonrakennushankkeet (pl. Hiedanranta)	117 587	152 280	34 693	128 717
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	630	3 500	2 870	1 600
Hiedanranta-kehitysohjelma	3 821	6 916	3 095	3 500
Kaupunkiympäristön palvelualue				
Yhdyskuntalautakunta				
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	55 796	49 900	-5 896	49 900
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	4 826	7 200	2 374	5 500
Hiedanranta-kehitysohjelma	0	200	200	200
Joukkoliikennelautakunta	15	500	485	500

INVESTOINNIT	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuperäinen TA 2024
Konsernihallinto				
Konsernihallinto, muut	0	0	0	0
Yhteiset erät	87 806	88 881	1 075	53 700
ICT kehittäminen	4 134	9 235	5 102	6 600
Peruskaupunki yhteensä	310 059	356 450	46 390	281 499
Rahoitusosuudet	-3 354	-2 647	706	-2 386
Peruskaupunki nettoinvestoinnit yhteensä	306 705	353 802	47 097	279 113
Liikelaitokset				
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	3 965	4 000	35	4 000
Liikelaitokset yhteensä	3 965	4 000	35	4 000
Rahoitusosuudet	0	0	0	0
Liikelaitosten nettoinvestoinnit yhteensä	3 965	4 000	35	4 000
Nettoinvestoinnit yhteensä	310 671	357 802	47 132	283 113
Pysyvien vastaavien luovutustulot peruskaupunki	205 280	279 755	-74 475	450 882
Pysyvien vastaavien luovutustulot liikelaitokset	1	5	-4	5
Pysyvien vastaavien luovutustulot yhteensä	205 281	279 760	-74 479	450 887

Investointien toteutuminen

Talousarvion investointien toteumavertailussa esitetään niin sanotun peruskaupungin investoinnit. Liikelaitosten vaikutusta kaupungin investointeihin kuvataan edellä olevan laskelman viiden viimeisen rivin investointivertailussa, joka sisältää peruskaupungin ja liikelaitoksen investoinnit sekä koko kaupungin investoinnit.

Talousarvion toteumavertailu sisältää myös kaupungin sisäiset investoinnit, ja näihin mahdollisesti sisältyvät sisäiset katteet. Tästä syystä investointimenot voivat poiketa kaupungin rahoituslaskelmassa esitetyistä ulkoisista investoinneista. Koko kaupungin ulkoiset nettoinvestoinnit olivat suuruudeltaan 310,7 milj. euroa, kuten myös sisäiset erät sisältävä investointien toteuma. Ilman Tampereen Vesi Oy:n SVOP-sijoitusta nettoinvestoinnit olivat 225,7 milj. euroa.

Peruskaupungin investoinnit

Peruskaupungin investoinnit olivat yhteensä 306,7 milj. euroa ja ne alittivat muutetun talousarvion 47,1 milj. eurolla. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutuksista kirjattiin tuloja 205,3 milj. euroa, joka alittaa muutetun talousarvion 74,5 milj. eurolla. Ilman Tampereen Vesi -liikelaitoksen yhtiöittämistä luovutustuloja kirjattiin 15,2 milj. euroa.

Liikelaitoksen investoinnit

Liikelaitoksen (Tampereen Kaupunkiliikenne) osuus nettoinvestoinneista oli n. 0,01 % ja suuruudeltaan 4,0 milj. euroa.

Seuraavassa on esitetty kaupungin merkittävimpiä investointikohteita ja poikkeamia suunniteltuun peruskaupungin ja liikelaitosten osalta. Investoinnit on esitetty bruttoinvestointeina, joka ei ole sitovuustaso lautakunnittain. Tarkemmat tiedot investointikohteista löytyvät ao. yksiköiden osuuksista joko talousarvion toteumavertailuosiossa tai erillistilinpäätökset-osassa.

Investointien jakautuminen

Yhdyskuntarakentaminen ja talonrakennushankkeet toteutuivat 173,4 milj. euna eli n. 55,8 % kaupungin kokonaisinvestoinneista ja 76,8 % koko kaupungin investoinneista ilman Tampereen Vesi Oy:n SVOP-sijoitusta.

Yhdyskuntalautakunnan alaisista perustoiminnan investoinneista toteutui 55,8 milj. euroa, joka ylitti muutetun talousarvion 5,9 milj. euroa. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen perusparantamiseen investointiin 28,3 milj. euroa ja uudisrakentamiseen 15,6 milj. euroa sekä ulkovalaistukseen 4,0 milj. euroa. Ratikan rinnakkaishankkeisiin investoitiin 6,3 milj. euroa.

Talonrakennushankkeet toteutuivat 117,6 milj. euna, joka on 34,7 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Perusparannushankkeiden toteuma oli 54,5 milj. euroa (46 %), uudis- ja lisärakentamisen 35,2 milj. euroa (30 %) sekä leasing-kohteita lunastuksia ja muita investointeja tehtiin 27,9 milj. euroa (24 %). Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen hankkeisiin käytettiin n. 52,7 milj. euroa, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden rakennuksiin 21,2 milj. euroa, lukiokoulutuksen rakennuksiin 10,2 milj. euroa ja muihin rakennuksiin sekä lunastuksiin 33,5 milj. euroa.

Tampereen Veden liiketoimintakaupan takia konsernihallinnon yhteisiin eriiin kirjattiin investointeja 87,8 milj. Tampereen Vesi Oy:n liiketoimintakauppaan sisältyi noin 85,0 milj. euron sijoitus yhtiön vapaan oman pääoman rahastoon (svop). Muita investointeja osakkeisiin ja osuuksiin toteutui n. 2,8 milj. euroa

Suurimpia investointeja edellä mainittujen lisäksi oli asunto- ja kiinteistölautakunnassa, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa ja kehitysohjelmassa. Asunto- ja kiinteistölautakunnassa maaomaisuuden investointeja (pilaantuneiden maiden puhdistukset, maa-alueiden perusparannukset ja johtosiirrot) toteutuivat 16,4 milj. eurolla, joka ylitti muutetun talousarvion 2,6 milj. eurolla. Hankkeet viivästyivät, kun hankkeiden asemakaavat vahvistuvat suunniteltua myöhemmin. Toisaalta maanhankintoihin kirjattiin tontin vaihtokirja sekä maankäyttösopimuskorvauksena saatuja maa-alueita, jotka eivät ole olleet budjetissa. Elinvoima- ja osaamislautakunnan alaiset ammatillisen koulutuksen investoinnit 1,7 milj. euroa alittivat muutetun talousarvion 0,3 milj. eurolla. Kasvatus- ja opetuslautakunnan investoinnit 1,7 milj. euroa alittivat muutetun talousarvio 2,4 milj. eurolla.

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmien investointeja toteutui Hiedanranta-kehitysohjelmassa 3,8 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 3,3 milj. euroa, koska Hiedanrannan johtosiirrot ja pilaantuneiden maiden puhdistustyöt siirtyivät osin seuraavalle vuodelle. Investointikohteista suurimpana oli Näsisaaren rakentaminen ja pilaantuneen maan puhdistaminen Hiedanrannan alueella.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmassa toteuma oli 5,5 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 5,2 milj. euroa pienempänä pääasiassa joidenkin Ranta-Tampellan viimeistelytyöiden ja Särkänniemi-Mustalahti -lähialueiden investointien sekä Hakametsä Sport Campus -johtosiirtojen siirtyessä seuraavalle vuodelle 2025. Investointikohteina olivat tulevien investointien suunnittelu, Tampereen henkilöratapihan hanke, Särkänniemi-Mustalahti lähialueen johtosiirrot, Särkängsilta ja Ranta-Tampellan viimeistelytyöt.

Omaisuuksien myynti ja rahoitusosuudet

Investointien rahavirtaan vaikuttavia myyntituloja saatiin omaisuutta myymällä v. 2024 205,2 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 74,5 milj. eurolla. Alituksen syynä ovat suunniteltujen yhtiö- ja kiinteistöomaisuuden myyntien siirtyminen (mm. Tipotien sosiaali- ja terveystasema) myöhempään ajankohtaan. Luovutustuloja kirjattiin Tampereen Veden liiketoimintakaupasta 190,1 milj. euroa ja ilman niitä koko kaupungin omaisuuden luovutustulot olivat 15,2 milj. euroa. Luovutustuloja kirjattiin asunto- ja kiinteistölautakunnalle 12,2 milj. euroa ja konsernihallinnon yhteisiin eriin 2,9 milj. euroa.

Rahoitusosuuksia saatiin 3,4 milj. euroa, joka on 0,7 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Rahoitusosuuksia saatiin muun muassa talonrakennushankkeisiin yhteensä 1,3 milj. euroa, ICT-investointeihin 0,4 milj. euroa sekä kaupunkiympäristön palvelualueen alaisiin investointeihin yhteensä 1,7 milj. euroa.

Rahoituslaskelman toteumavertailu

Talousarvion toteumavertailu:

Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja sisältäen sisäiset erät

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	107 288	113 155	-5 867	114 473
Satunnaiset erät	204 294	204 294	-0	165 500
Tulorahoituksen korjauserät	-11 512	-54 426	42 914	-219 926
Yhteensä	300 070	263 023	37 047	60 047
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-310 057	-356 450	46 393	-281 499
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 354	2 647	706	2 386
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	205 280	279 755	-74 475	450 882
Yhteensä	-101 423	-74 047	-27 376	171 769
Toiminnan ja investointien rahavirta	198 647	188 976	9 671	231 816

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset kunnalle	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset muille	-284 554	-283 614	-940	-283 100
Antolainasaamisten vähennykset muilta	2 175	244	1 931	110
Yhteensä	-282 378	-283 370	992	-282 990
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	177 000	177 000	0	145 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-67 641	-66 641	-1 000	-64 641
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-19 454	0	-19 454	0
Yhteensä	89 905	110 359	-20 454	80 359
Muut maksuvalmiuden muutokset	-21 949	-29 194	7 245	-29 075
Rahoituksen rahavirta	-214 423	-202 205	-12 218	-231 706
Rahavarojen muutos	-15 775	-13 229	-2 546	110
Rahavarat 31.12.	76 103	0	0	106 183
Rahavarat 1.1.	91 878	0	0	106 073

Rahoituslaskelman toteutuminen

Rahoituslaskelman toteumavertailu esittää peruskaupungin (palvelualueet, kehitysohjelmat ja konsernihallinto) rahoituslaskelman toteutumisen talousarvioon nähden. Toteumavertailulaskelmiin ei sisälly liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan vahinkorahaston lukuja, vaan niiden vaikutus kaupungin rahoituslaskelman muodostumiseen on esitetty laskelmalla erikseen.

Toteumavertailulaskelmiin sisältyvät ulkoisten liiketapahtumien lisäksi myös kaupungin yksiköiden väliset sisäiset liiketapahtumat. Kaupungin ulkoisilta tilinpäätöslaskelmilta (tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma) sisäiset liiketapahtumat eliminoidaan, joten talousarvion toteumavertailulaskelmilla kaupungin vuosikate on investointien sisäisten katteiden verran parempi. Vastaavasti rahoituslaskelman toteumavertailussa investointimenot ovat sisäisten investointien verran suuremmat. Näillä erillä ei kuitenkaan ole vaikutusta rahavarojen muutokseen. Kaupungin ulkoinen rahoituslaskelma on esitetty viimeisessä sarakkeessa.

Peruskaupungin tilikauden rahavarojen muutos oli -15,8 milj. euroa, mikä on 2,6 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi. Ero selittyy pääosin lainakannan muutoksilla.

Toiminnan rahavirta toteutui 37,0 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mikä selittyy budjetoitua tulorahoituksen korjauserillä. Tulorahoituksen korjauserissä (-21,2 milj. euroa) toiminnan rahavirrasta oikaistaan investointien rahavirrassa esitettävät pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot sekä pakollisten varusten muutokset. Vuosikate toteutui 5,9 milj. euroa budjetoitua heikompana ja sitä on analysoitu toimintakertomuksen tuloslaskelmaosion yhteydessä sekä talousarvion toteumavertailuosiossa tuloslaskelman toteutumisvertailun yhteydessä.

Investointien rahavirta toteutui 27,4 milj. euroa muutettua talousarviota suurempana pääosin pysyvien vastaavien myyntitulojen budjetoitua heikommasta toteumasta. Investointien toteutumista on käsitelty tarkemmin talousarvion toteumavertailuosiossa investointien toteumavertailun yhteydessä.

Rahoituksen rahavirta toteutui 12,2 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana. Lyhytaikaiset lainat muilta luotonantajilta vähenivät tilikaudella 19,5 milj. euroa johtuen pääosin kaupungin konsernitilillä olevien tytäryhteisöjen varojen vähenemisestä. Muut maksuvalmiuden muutokset toteutuivat 7,3 milj. euroa ennakoitua parempana. Muissa maksuvalmiuden muutoksissa esitetään toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutos, saamisten muutos ja korottomien velkojen muutos.

Antolainauksen muutokset

Vuoden 2024 aikana kaupungin antolainasaamiset nousivat huomattavasti ja suunnitellusti, sillä Tampereen Veden yhtiöittämisen yhteydessä 283,0 milj. euron suuruinen osa kauppahinnasta jäi yhtiön velaksi kaupungille. Lisäksi antolainojen pääoma kasvoi 1,0 milj. euron verran KOy Tampereen Monitoimiareenalle myönnettyjen lainojen korkojen pääomittamisen johdosta. Tämä tapahtui velkakirjan ehtojen mukaisesti.

Vuoden lopussa Tampereen kaupungin pitkäaikaiset lainasaamiset olivat 384,8 milj. euroa. Merkittävimmät saamiset olivat Tampereen Vesi Oy:ltä 283,0 milj. euroa, Tampereen Energia Oy:ltä 70,0 milj. euroa, KOy Tampereen Monitoimiareenalta 19,6 milj. euroa ja Tampereen Vuokratalosäätiöltä 10,1 milj. euroa.

Antolainat (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Konserniyhteisöt ja muut	384 679	392 614	-7 935	392 234
Vähennykset	-1 661	-222	-1 439	-88
Lisäykset	284 554	283 614	940	283 100
Asuntolainat	80	75	5	75
Vähennykset	-20	-22	2	-22
Yhteensä	384 759	392 689	-7 929	392 309

Korollisten velkojen muutokset

Kaupungin rahoitus investointien jälkeen oli alijäämäinen vuonna 2024 ja uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin useamman maltillisen vuoden jälkeen huomattava määrä. Pitkäaikaisen korollisen velan muutos toteutui muutetun talousarvion mukaisesti. Kaupungin likviditeetti oli vuoteen lähdetessä kireä, eikä rahoitusaliäämää ollut mahdollista kattaa tilivaroja pienentämällä. Vuoden aikana nostettiin kuntatodistusohjelmien puitteissa lyhytaikaisia lainoja useaan otteeseen ja niitä oli vuoden vaihtuessa käytössä. Tilannetta kiristi sekin, että konsernitilivelan määrä laski yli 48 milj. euroa alemmas kuin talousarviossa ennakoitiin. Tämän velkamäärän kehittymiseen kaupunki ei omilla toimillaan kykene vaikuttamaan. Edelliseen tilinpäätökseen verrattuna kaupungin korollinen velka kasvoi vuoden aikana yhteensä 89,9 milj. eurolla, mutta alittui talousarvioon verrattuna 9,9 milj. euroa.

Kaikki nostetut pitkäaikaiset lainat myönnettiin erityisehdoin; joko vihreinä, kestävän kehityksen mukaisina tai sosiaalisin perustein myönnettyinä luottoina.

Vuoden lopussa kaupungin korollisen tasevelan määrä oli 943,6 milj. euroa ja asukaskohtainen velkamäärä on edelleen kohtuullinen verrokkikaupunkien joukossa.

Suomen julkisen sektorin hyvä maine markkinoilla ja matala luottoriski ovat mahdollistaneet rahan saannin ja hyvät ehdot vaikeinakin aikoina, jolloin sijoittajien raha hakeutuu entistä hanakammin luotettaviin ja vastuunsa hoitaviin kohteisiin. Kotimaiselle kuntasektorille on tarjolla investointeihin tarvittavaa pitkäaikaista rahoitusta erityisluottolaitoksilta, kuten Kuntarahoitukselta, Euroopan Investointipankilta, Pohjoismaiden Investointipankilta ja Euroopan Neuvoston kehityspankki CEB:ltä. Joukkolainamarkkina toimii hyvin noin seitsemän vuoden maturiteetteihin saakka ja aivan lyhyessä alle vuoden mittaisessa rahoituksessa kuntatodistusmarkkina on tehokas.

Korolliset velat (1 000 euroa)	TP 2024	Muutettu TA 2024	Ero	Alkuper. TA 2024
Pitkäaikaiset korolliset velat				
Rahalaitoksille	752 547	753 547	-1 000	723 547
Lyhennykset	-67 641	-66 641	-1 000	-64 641
Nostot	177 000	177 000	0	145 000
Lyhytaikaiset korolliset velat				
Kuntatodistusohjelmille	39 831	0	0	0
Konserniyhteisöille	151 242	200 000	-48 758	200 000
Yhteensä	943 621	953 547	-9 926	923 547
Lainat euroa/asukas	3 624	3 594	30	3 594
Asukasmäärä	260 358	257 000	3 358	257 000

STRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Vuosi 2024 oli Tampereen strategian Tekemisen kaupunki kolmas toteutusvuosi. Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2024 talousarviossa strategian pohjalta lautakunnille ja kaupunginhallituksen alaiselle toiminnalle yhteensä 45 toiminnan tavoitetta. Tampereen Kaupunkiliikenne liikelaitokselle asetettiin yhteensä kolme tavoitetta.

Tytäryhteisöille asetettiin yhteensä 92 tavoitetta, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon ja ohjaavat omistajan edustajien toimintaa muun muassa hallituksessa ja yhtiökokouksessa.

Talousarvion toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan sekä pormestariohjelmaan. Talousarviossa tavoitteita asetetaan ensisijaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille. Toiminnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia, pois luki-en tytäryhteisöille asetetut tavoitteet.

Talousarvion toiminnan tavoitteiden toteutuminen

Suoraan kaupunkistrategiasta johdetuista 45 toiminnan tavoitteesta 27 toteutui ja kuusi toteutui osittain. Tavoitteista 12 jäi toteutumatta. Liikelaitosten kolmesta toiminnan tavoitteesta yksi toteutui ja kaksi toteutui osittain. Tytäryhteisöjen 92 toiminnan tavoitteesta 67 toteutui, viisi toteutui osittain ja 17 jäi toteutumatta. Kolmen tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida.

KUNTALAISTEN HYVINVOINTI JA TERVEYS

Kaupungin hyvinvointijohtamisen tiimi vastaa kaupunkitasoisesta hyvinvointijohtamisesta sekä hyvinvointialueyhteistyön johtamisesta ja koordinaatiosta. Tilinpäätöksen yhteydessä raportoidaan hyvinvointisuunnitelman (2022–2025) vuoden 2024 tavoitteiden tilanne. Kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta raportoidaan valtuustokausittain hyvinvointikertomuksessa, joka valmistuu kevään 2025 aikana. Uuden valtuustokauden tavoitteet tullaan asettamaan hyvinvointisuunnitelmassa 2026–2029.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on edistynyt

Kaupungin ja hyvinvointialueen välistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyötä vahvistettiin yhteistapaamisilla ja tilannekuvaa seurattiin toimivuutta mittaavilla kyselyillä. Hyvinvointialueen laajat henkilöstö- ja organisaatiomuutokset haastoivat yhteistyötä, mutta kaikkien HYTE-yhdyspintojen osalta yhteistyörakenteet saatiin säilytettyä ja yhteistä kehittämistä jatkettiin.

Heikommassa asemassa olevien kulttuurin ja liikunnan harrastusmahdollisuuksia vahvistettiin

Kaikukortin haltijoiden määrä kasvoi 20 % edellisvuoteen verraten (yht. 3438 kpl) ja Kaikukortti-raati aloitti toimintansa. Harrastelähetettä käytti 45 perhettä eri liikunta- ja kulttuurikursseille osallistumiseen. Sekä Kaikukortti että Harrastelähete toimivat hyvinvointialueen ja kunnan yhdyspinnalla. Kulttuuriluotsitoiminnan asiakasmäärä laski hieman edellisvuodesta, mutta luotsauskerrat lisääntyivät. Liikuntaluotsitoiminnassa kävijämäärä (yht. 4500) nousi merkittävästi edellisvuodesta. Myös liikuntaneuvonnan asiakasmäärät kasvoivat, neuvontaa annettiin seitsemällä eri terveystasemalla. Vuonna 2024 yli 65-vuotiaat saivat käydä maksutta Tampereen uimahalleissa. Näitä käyntejä kertyi yli 120 500.

Luonnon hyvinvointi-vaikutusta on ryhdytty mittaamaan ja kestävän liikkumisen tasavertaisuutta edistettiin

Luonnon monimuotoisuuden seurannan mittareita ja tavoitteita kehitettiin huomioden muun muassa hyvinvointiin vaikuttavan kaupunkivihreän määrä. Kestävän liikkumisen tasavertaisuutta edistettiin aktiivipassin avulla. Aktiivipassiin kohdennettua määrärahaa lisättiin ja käyttäjämäärä kasvoi edellisvuoteen verrattuna merkittävästi (yht. 2300 kpl).

Osallisuuden toimintamalleja lisättiin

Kaupungin verkkosivuille tehtiin selkokiehinen vammaisille henkilöille suunnattu palveluiden koontisivu. Tamperelaisten illat -asukastilaisuudet ympäri kaupunkia lisäsivät asukkaiden tietoisuutta kehittämistoimenpiteistä. Syrjinnän vastainen kampanja Kaikkien Tampere jatkui rasismien vastaisella viikolla ja Pride-viikolla. Turvallisemman tilan periaatteet -verkkosivut ovat käytössä ja esteettömyyssuunnitelma valmistui.

Nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisyyn panostettiin

Perusopetuksessa ja toisella asteella toteutettiin hankkeita nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi. Perusopetuksessa tehtiin rasisminvastaista työtä ja perustettiin verkosto tätä varten. Someturva oli käytössä perusopetuksessa. Lisäksi nuorten kouluun kiinnittymistä ja nivelvaiheen tukea vahvistettiin. Valtaosa (76,5 %) Tampereen kaupungin turvallisuuskyselyyn vastanneista asukkaista koki asuinalueensa turvallisiksi. Vaikka rikokset eivät kyselyn perusteella kasvaneet, ihmiset olivat entistä huolestuneempia omasta turvallisuudestaan ja yhteiskunnallisesta turvallisuustilanteesta.

Pitkäaikaisasunnottomien määrä kasvoi ja sosio-ekonomisen hyvinvoinnin kehitys jäi tasoittumatta

Yksin elävien asunnottomien määrä kasvoi yli sadalla henkilöllä ja pitkäaikaisasunnottomien henkilöiden määrä lähes kolminkertaistui. Muutosta selittää osittain asunnottomuuslaskennan tietopohjan vahvistuminen. Sosiaalietuuksiin tehdyt valtion tiukennukset sekä perustoimeentulotukea koskevat harkintavallan rajoitukset vaikeuttivat ihmisten tilanteita entisestään. Köyhyysriskissä olevien määrä kasvoi, ja kilpailu edullisimmista vuokra-asunnoista oli suurta.

Tampereen sosioekonominen alueellinen eriytyminen on viimeisen vuosikymmenen aikana laajentunut ja syventynyt. Vaikka yleinen sosioekonominen hyvinvointi kaupungissa ja lähes kaikilla asuinalueilla parani, jäi kehitys huono-osaisimmilla alueilla jälkeen muusta kaupungista.

Väestönkasvussa näkyi edelleen ulkomailta muuttavien määrän kasvu

Tampereelle muutettiin entistä enemmän työn ja opiskelun perusteella ja mukana saapui puolisoita ja perheitä. Yhä useammasta ukrainalaisesta tilapäistä suojelua saaneesta henkilöstä tuli Tampereen kuntalainen.

Kunnan HYTE-kerroin (0–100) heikentyi edellisvuodesta. Määrällisesti tulosindikaattoreissa edistytettiin tai pysytettiin samassa tilanteessa, mutta skaalattuna tulos heikkeni muihin kuntiin nähden. HYTE-kerroin oli 65 (v. 2023: 77).

Hyvinvointiviestinnässä hyödynnettiin eri kanavia nettisivujen ja someviestinnän ohella

Tampere.fi/omahyvinvointi-sivujen käyntimäärä vuonna 2024 oli 5810. Tampere.finland-sovelluksessa oli hyvinvointiin liittyviä kyselyjä, joista vastaajat ohjattiin kaupungin Oma hyvinvointi -sivuille. Ehkäisevän päihdetyön viestintää lisättiin ja päihdetilannekysely toteutettiin yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa. Ravitsemustiedotusta lisättiin ikääntyneiden kohderyhmälle sekä kaupungin oman liikuntaneuvonnan että järjestöyhteistyön kautta.

HANKINTOJEN KEHITTÄMINEN

Hankintojen ohjaukseen ei ole tehty muutoksia vuoden kuluessa. Edelleen kaupungin hankintoja ohjaa kaupungin hallituksen kokouksessa 12.12.2022 § 494 hyväksymät hankintojen strategiset painopisteet, joita konkretisoidaan palvelualueita ohjaavien lautakuntien palvelu- ja vuosisuunnitelmien hankintalinjauksissa.

Hallinto- ja tukipalveluyksikön hankintapalvelut palveluryhmä ohjaa ja seuraa periaatteiden toteutumista kaupungin hankintatoiminnassa. Palveluryhmä on yhdessä lakiasioiden kanssa ohjannut kansallisen kynnysarvon ylittävien hankintojen kilpailutuksia sekä tukenut muissa hankinnoissa kaupungin yksiköitä.

Hankinnan kehittäminen

Kaupungin hankintatoiminnan kehittämistä on jatkettu hankintojen kehittämisen tiekartan ohjaamana edelleen. Hankintojen digitalisointi eteni odotettua hitaammin johtuen sekä hankintojen kilpailutusjärjestelmän viiveillä, että olemassa olevan tiedon vaillinaisuuden takia. Tiekartalla olevilla projekteilla kyettiin luomaan tietopohjaa hankintojen kokonaisvaltaisen johtamisen saavuttamiseksi. Hankintojen kustannusten seuranta ja ymmärrystä kyettiin parantamaan uudistetuilla hankintojen raporteilla. Lisäksi on kyetty valmistelemaan hankintojen raportointimallia, jolla kyetään jatkossa seuraamaan hankintatoimen tilannekuvaa.

Uudistettua hankintojen toimintamallia vietiin käytäntöön vuoden 2024 kuluessa. Hankintojen kilpailutuksiin luotiin helposti uudelleen käytettäviä materiaaleja ja pohjia, joilla saadaan tehostettua kilpailutusten läpivientiä. Hankintoihin kehitettiin myös kriteeripankkia, jonka avulla kyetään nopeuttamaan hankinnan valmistelua ja valintaan ohjaavia kriteerejä.

Hankintaosaamisen kehittämistä jatkettiin koulutuksin, verkostoituen muiden julkisten hankintayksiköiden kanssa sekä vertaisoppimisella. Tämän lisäksi on luotu malli perehdyttämiseen, mikä on julkisessa hankinnassa merkittävässä roolissa. Julkista hankintaa osaavien määrä on kansallisesti rajallinen ja osaavista henkilöistä kilpailaan eri yksiköiden välillä. Uudella toimintamallilla koettiin ajamaan sisään uusia toimintamalleja ja lisäämään asiantuntemusta hankintoihin.

Verkostoitumisesta on hyvä tuoda esiin Hankinta-Suomen käynnistämä hankintojen johtamisen teemaryhmä, jossa Suomen eri hankintayksiköiden johto kokoontuu jakamaan parhaita käytäntöjä ja keskustelemaan hankintojen kehittämisen suuntaviivoista eri yksiköissä. Tämän avulla on kyetty tunnistamaan toimenpiteitä, jolla kaupungin hankinnan tuloksellisuutta voidaan parantaa. Uudistumiskyky ja elinvoima

Kaupunki selvitteli ulkopuolisen innovaatio- ja yhteistyökykyosaamisen arvioinnin kautta kaupungin toimittajien antamia arvioita kaupungin hankintatoimen kehittymisestä. Aiempien vuosien trendi tuloksen paranemisesta jatkui, mikä osoittaa kaupungin kykyä hyvään ja tasapuoliseen yhteistyöhön yritysmaailman kanssa. Kaupunki myös toteuttaa hankintoja usein pienhankintana, joka vahvistaa paikallista elinvoimaa. Kaupungissa tehtiin yli 500 hankintapäätöstä, josta valtaosa on pienhankintana toteutettavia paikallisesti tärkeitä hankintoja.

ICT asiantuntijapalveluiden hankinta toteutettiin uudella toimintatavalla, jossa paljon pieniä tarpeita yhdistettiin suureksi hankintakokonaisuudeksi. Tämä kilpailutus tuotti yhteensä yli 55 sopimusta eri toimittajien kanssa palvelemaan kaupungin tarpeita ketterästi erilaisiin tietoteknisiin asiantuntija tarpeisiin.

Hankintojen hallinta ja tuloksellisuus

Kaupungin hankintatarpeita tunnistettiin laajasti ja tarpeista tietoa kyettiin jakamaan kaupungin sisällä laajemmin kuin aiemmin. Vuoden 2024 hankintoja toteutettiin yhteistyössä hankintapalveluiden ja yksiköiden välillä. Kaupungissa kaikkiaan edistettiin yli sataa eri kansallisen- tai EU-kynnysarvon ylittävää hankintaa, joita ohjataan kategoriakohtaisesti kaupungin strategiset painopisteet huomioiden.

Vuoden 2024 kuluessa muodostettiin hankintatoimelle tuloksellisuustavoitteet, joissa huomioidaan kokonaistaloudellisuus, hankintojen vastuullisuus, innovatiivisuus ja elinvoima, sekä tehokkaat toimintamallit ja organisaatio. Tuloksellisuustavoitteita on edistetty ja osaltaan niitä on saatu toteutettua. Näiden tavoitteiden avulla pyritään ohjaamaan hankintoja tuottamaan alueellista elinvoimaa pien- ja keskisuurille alueellisille yrityksille pienhankinnoissa, vahvistamaan vastuullisuustavoitteiden asettamista kynnysarvon ylittäviin kilpailutuksiin, sekä varmistamaan oikean kustannustason hankinnoille.

Uudistumiskyky ja elinvoima

Kaupunki kykenee hyvään ja tasapuoliseen yhteistyöhön yritysmaailman kanssa hankinnoissaan. Kaupungin hankintatoimen kehittämistä seurataan innovaatio- ja yhteistyökykyosaamisen arvioinnilla, jossa kaupungin käyttäviltä toimittajilta kysytään arvioita kaupungin hankintatoimen kehittymisestä. Kysely mittaa tilaajan kykyä haastaa ja kannustaa tuottajia tulos- ja vaikuttavuusperusteisesti, kehittää markkinoita innovatiivisten ratkaisujen synnyttämiseen sekä lisätä vaikuttavuutta, elinvoimaa ja taloudellisuutta. Näistä muodostetaan innovaatio- ja yhteistyökyky indeksi.

Indeksi osoitti, että kaupungin hankinta toiminta on edelleen korkealla tasolla ja vertailtuna muihin saman kokoluokan kaupunkeihin Suomessa, olemme edelläkävijöitä. Tämä antaa uskoa, että kaupungin hankintojen kehittyminen on menossa oikeaan suuntaan ja kehittämiseen käytetty panos on tuottanut. Tätä yhteistyötä markkinoiden kanssa kaupungin on jatkossakin huolehdittava.

Yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys

Kaupunki on jatkanut aktiivisesti kestävien hankintojen toteuttamista. Kaupunki on systemaattisesti tunnistanut hankinnoilla työllistämisen mahdollisuuksia, joka on kasvattanut työttömien työllistymistä tai työkokeiluja kaupungissa edellisestä vuodesta. Hiilineutraalisuuden toimenpiteitä on huomioita kilpailutuksissa ja niiden lisäksi kaupungin huomio on kohdistunut myös hankintojen aiheuttamiin luonto- ja ilmastohaittoihin. Vuonna 2024 kaupunki selvitti ne hankinnat, joissa on suuret luonto- ja ilmastohaitat talouskirjanpidon perusteella. Sen avulla on tunnistettu keskeisimmät kategoriat, joiden hankinnoilla on merkittävä vaikutus luontokadon ehkäisemiseen ilmastohaittojen lisäksi.

Lisäksi vuoden 2024 kuluessa kaupungissa valmisteltiin julkisen hankinnan sosiaalisen vastuun vähimmäisvelvoitteet. Sosiaalisilla vastuullisuus velvoitteilla kaupunki haluaa varmistaa omissa toimitusketjuissaan ja alihankkijoissaan lainsäädännön noudattamisen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen periaatteet. Valmistelun pohjalla käytettiin aiemmin Hankinta-Suomen luomaa mallia, jota kehitettiin ja haettiin markkinoilta palautetta mallin sovellettavuudesta. Malli esiteltiin vuoden 2024 lopussa ja tavoite on ottaa se käyttöön vuoden 2025 aikana.

TUOTTAVUUDEN TILA

Kaupungin tuottavuutta seurataan tuottavuusmittareiden avulla. Tuottavuuden laskentaa, mittaamista ja seurantaä kehitetään edelleen osana kaupungin talouden, tuottavuuden ja tuloksellisuuden vahvistamista. Tuottavuuden parantaminen on osa talouden tasapainotusta. Tuottavuusmuutosta on tarkoituksenmukaista tarkastella tarkemmin palvelujen tasolla. Palvelujen yksikkökustannusten tarkastelu valituissa palveluissa otettiin osaksi vuoden 2024 taloussuunnittelua.

Tuottavuuskehityksen arviointitapa

Tuottavuus lasketaan tuotoksen ja panoksen suhteena. Julkisella sektorilla panokset ovat tuotannontekijöistä aiheutuvia kustannuksia ja tuotokset ovat toiminnasta ja palveluista syntyviä suoritteita. Koska suoritteet ovat erilaisia eivätkä ole yhteenlaskettavissa, käytetään Tampereen kaupunkitason tuottavuuskehityksen arvioinnissa palvelujen kysyntää kuvaavaa asukasmäärää kuvaamaan tuotosta.

Tampere on yksi Suomen nopeimmin kasvavista kaupunkiseuduista. Vuonna 2024 väestökasvu jatkui vahvana ja oli yli 5 000 asukasta, mikä perustui sekä kuntien välisen muuton että maahanmuuttoon voimakkaaseen kasvuun. Tampereen kaupungin kasvun arvioidaan jatkuvan noin 3 000 asukkaan vuosivauhtia. Tuottavuuden arviointimallin perustaksi on valittu kasvavan kaupungin näkökulma. Sen mukaan asukasmäärän kasvaessa tuottavuutta voidaan parantaa vähentämällä kustannuksia, pitämällä kustannukset nykytasolla tai hillitsemällä kustannusten kasvua niin, että se jää asukasmäärän kasvua alhaisemmaksi.

Tuottavuusmittareiden toteuma

Tuottavuuden ja siihen vaikuttavien tekijöiden kehitystä seurataan päämittareiden ja tuottavuutta selittävien mittareiden avulla. Mittarilukeman lisäksi raportoidaan sen ero suhteessa talousarvion tiedoista laskettuun tavoitteeseen 2024. Vuoden 2023 tuottavuusmittarien luvuista on eliminoitu Tampereen Vesi Liikelaitos, jotta mittarien arvot olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset.

Päämittareista asukaskohtaiset käyttökustannukset, työvoimakustannukset ja palvelujen hankinnat toteutuivat tavoitetta parempina. Nettomenojen toteuma oli tavoitetta heikompi suunniteltujen omaisuuden myyntien siirryttyä seuraavalle vuodelle.

Käyttökustannukset olivat asukasta kohden 4 229 euroa, mikä oli 125 euroa/asukas (2,9 %) muutettua talousarviota vähemmän. Asukaskohtaiset käyttökustannukset kasvoivat 3,0 % edellisvuodesta. Tavoitetta parempaan toteumaan vaikutti elinvoiman palvelualueen ja konsernihallinnon henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen suunniteltua alhaisemmat toteumat. Asukaskohtaisten käyttökustannusten kasvu oli kuitenkin hieman suurempi kuin julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksin 2,8 % vuosimuutos vuonna 2024.

Työvoimakustannukset olivat 1 742 euroa/asukas. Asukaskohtaiset työvoimakustannukset alittivat tavoitteen 61 euroa/asukas (3,4 %). Suurimmat säästöt olivat elinvoiman palvelualueella, jossa rekrytoinnit toteutuivat selvästi suunniteltua pienempinä. Asukaskohtaiset työvoimakustannukset kasvoivat 1,8 %. Palkalliset henkilötyövuodet olivat 8336, mikä oli 231 henkilötyövuotta (+2,8 %) edellisvuotta enemmän. Muutoksesta on eliminoitu Tampereen Vesi Liikelaitoksen henkilötyövuodet (163 htv). Työvoimakustannusten muutosta tarkasteltaessa on huomioitava vuonna 2023 maksettu kunta-alan palkkaratkaisun kertaerä.

Palveluja hankittiin 1 264 eurolla/asukas. Asukaskohtaiset palveluhankinnat toteutuivat 31 euroa (2,4 %) muutettua talousarviota alhaisempina. Tavoitetta parempaan toteumaan vaikutti mm. konsernihallinnon sekä työllisyys- ja kasvupalvelujen suunniteltua pienemmät hankinnat. Palveluhankintojen kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 3,2 %.

Nettomenot olivat 2 501 euroa asukasta kohden, mikä oli 8 euroa/asukas (0,3 %) tavoitetta heikompi. Toimintakuluissa syntyi säästöä, mutta toimintatuotot toteutuivat selvästi budjetoitua pienempinä. Suurimmat poikkeamat aiheutuivat suunniteltujen omaisuuden myyntien siirtymisestä seuraavalle vuodelle. Vertailukelpoinen nettomenojen kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 3,1 %.

Selittävistä mittareista kaksi on henkilöstövoimavaroja kuvaavia mittareita.

Työntekijäkokemusta mittaava QWL-indeksi (Quality of Working Life) muodostuu kolmesta osa-alueesta: päämäärät ja luovuus, yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Työntekijäkokemuskysely toteutetaan kolmannesvuosittain. Vuoden 2024 lopun työntekijäkokemuskyselyn tulos oli 61,2, mikä on tavoitetta parempi. QWL-indeksi pysyi edellisvuoden tasolla. Vahvimpana osa-alueena on fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Vastaajat kokivat osaamisensa riittävän työtehtävien hoitamiseen, johtamisen olevan oikeudenmukaista ja luottamuksen esihenkilön taholta olevan hyvällä tasolla. Hieman alhaisemman arvion saavat osa-alueet yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä päämäärät ja luovuus. Kaikki osa-alueet ovat kuitenkin pysyneet hyvällä tasolla. Hyvä työntekijäkokemus parantaa palvelun laatua ja työn tehokkuutta.

Vuoden 2024 tavoitteena oli vähentää sairauspoissaoloja edelliseen vuoteen nähden. Sairauspoissaolojen vähentyminen lisää työhyvinvointia ja parantaa työn tuottavuutta sekä vaikuttaa alentavasti mm. työterveyshuolto- ja sijaiskustannuksiin. Vuonna 2024 sairauspoissaolopäiviä oli koko kaupungissa noin 137 000 ja sairauspoissaolojen osuus kokonaistyöajasta oli 4,26 prosenttia (2023: 4,40 %). Sairauspoissaolot toteutuivat tavoitetta suurempina, vaikkakin alenivat hieman edellisvuodesta.

Tiloja oli vuoden lopussa asukasta kohden laskettuna 2,67 huoneistoneeliometriä, mikä oli hieman suunniteltua tasoa vähemmän. Vuoden 2024 lopussa palvelukäytössä on tiloja yhteensä 695 569 htm². Tilat kasvoivat 5890 htm² (0,9 %) edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Digitaalisten asiointikanavien määrää kuvaava mittari toteutui edellisvuoden tasolla ja tavoitetta selvästi parempana. Palvelutietovarantoon on palvelukanavistaan ilmoittanut 172 palvelua, joista 77 tarjoaa verkkoasiointikanavan. Näin ollen asiointi digitaalisessa kanavassa on tällä hetkellä mahdollista 45 % kaupungin palveluja. Tarkastelussa ovat sekä Tampereen kaupungin omistamat että valtakunnalliset verkkoasiointikanavat, joita kuntalainen käyttää asioidessaan kaupungin kanssa.

Kaupunkitason tuottavuuden kokonaisarviointi

Tuottavuusmittareiden muutosten tulkintaan sisältyy epävarmuutta eri vuosien kerta- ja vuosittaisista erien takia. Yksittäisten mittareiden lisäksi lasketaan kokonaisarviointia varten kaupunkitason tuottavuusmuutos kasvavan kaupungin arviointimallin mukaan asukasmäärän (tuotos) ja käyttökustannusten (panos) suhdelukuna eli pistelukuna. Tuottavuusmuutos arvioidaan em. ajankohtien pistelukujen suhteena. Jos tuottavuuden pisteluvun muutos on suurempi kuin yksi, niin on kehitys ollut positiivinen.

Vuoden 2024 tuottavuuskehityksen arviointi tehdään vertaamalla raportointiajankohdan 31.12.2024 ja vertailuajankohdan 31.12.2023 käyttökustannus- ja asukasmäärätietoja. Vertailuajankohdan luvusta on eliminoitu Tampereen Vesi Liikelaitos ja käyttökustannukset on deflatoitu. Deflaattorina käytetään tilastokeskuksen julkisten menojen kuntatalouden hintaindeksiä, joka kuvaa kuntien palvelujen, yleishallinnon ja liiketoiminnan hintakehitystä. Kuntatalouden hintaindeksin vuosimuutos vuonna 2024 oli 2,8 %.

Tuottavuusmuutosta kuvaava pisteluku on alle yhden eli tuottavuus on kehittynyt valitun arviointimallin mukaan hieman negatiivisesti. Tulokset ovat suuntaa antavia. Kustannusten kasvu ylitti suhteellisesti tarkasteltuna asukasmäärän kasvun. Vuonna 2024 kaupungin deflatoidut käyttökustannukset kasvoivat 2,3 % ja vastaavasti asukasmäärän kasvu oli 2,1 %.

Tuottavuusmittarit	TP 2023	TP 2024	Tavoite 2024	Ero
Päämittarit				
Käyttökustannukset, euroa/asukas	4 105	4 229	4 354	-125
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	1 711	1 742	1 803	-61
Palveluhankinnat, euroa/asukas	1 225	1 264	1 295	-31
Nettomenot, euroa/asukas	2 425	2 501	2 493	8
Selittävät mittarit				
Sairauspoissaolot, %	4,40%	4,26%	3,86%	0,4 %-yks.
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	61,2	61,2	60,0	1,2
Tilatehokkuus, htm2/asukas	2,70	2,67	2,70	-0,03
Digitaaliset asiointikanavat, %	45%	45%	35%	10 %-yks.
Asukasmäärä	255 050	260 358	257 000	

Tavoite 2024 on muutettu talousarvio 2024. Ero on tilinpäätöksen 2024 ja tavoitteen välinen ero. Vertailuvuoden 2023 luvuista on eliminoitu Tampereen Vesi Liikelaitos.

Tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Toimintatuotot		
Myyntituotot	101 308 626,17	169 517 698,29
Maksutuotot	51 238 475,69	40 939 847,02
Tuet ja avustukset	33 388 049,97	36 217 520,79
Vuokratuotot	112 762 308,25	108 169 575,37
Muut toimintatuotot	23 467 284,98	30 936 189,12
Yhteensä	322 164 745,06	385 780 830,59
Valmistus omaan käyttöön	367 487,22	3 297 731,49
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-367 265 287,53	-357 575 297,72
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-75 844 612,54	-74 009 761,83
Muut henkilösivukulut	-10 069 783,47	-14 348 449,34
Palvelujen ostot	-329 830 973,64	-325 875 534,80
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 115 977,74	-37 846 169,04
Avustukset	-62 007 441,08	-63 237 418,24
Vuokrakulut	-95 050 792,25	-90 281 427,15
Muut toimintakulut	-6 522 766,14	-5 149 578,03
Yhteensä	-973 707 634,39	-968 323 636,15

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Toimintakate	-651 175 402,11	-579 245 074,07
Verotulot	651 180 550,40	681 057 394,00
Valtionosuudet	83 136 457,00	58 343 614,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	18 370 484,60	9 247 312,42
Muut rahoitustuotot	33 264 622,85	40 707 187,11
Korkokulut	-25 479 517,28	-21 439 796,28
Muut rahoituskulut	-268 315,84	-672 588,57
Yhteensä	25 887 274,33	27 842 114,68
Vuosikate	109 028 879,62	187 998 048,61
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-127 782 771,13	-129 364 122,50
Arvonalentumiset	-12 955 395,84	-3 319 264,57
Yhteensä	-140 738 166,97	-132 683 387,07
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	204 293 733,51	0,00
Tilikauden tulos	172 584 446,16	55 314 661,54
Poistoeron muutos	13 339 725,16	1 708 173,65
Rahastojen vähennys	147 911,77	1 096 397,02
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	186 072 083,09	58 119 232,21

RAHOITUSLASKELMA

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	109 028 879,62	187 998 048,61
Satunnaiset erät	204 293 733,51	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-11 632 021,26	-20 758 630,64
Yhteensä	301 690 591,87	167 239 417,97
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-314 022 346,13	-232 389 140,45
Rahoitusosuudet investointimenoihin	3 353 790,84	3 169 919,25
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	205 281 463,53	33 582 901,74
Yhteensä	-105 387 091,76	-195 636 319,46
Toiminnan ja investointien rahavirta	196 303 500,11	-28 396 901,49
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-284 553 830,76	-1 877 555,43
Antolainasaamisten vähennykset	1 661 160,92	10 677 602,84
Yhteensä	-282 892 669,84	8 800 047,41
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	177 000 000,00	60 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-67 641 339,33	-68 831 662,03
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-19 453 733,64	-63 337 705,69
Yhteensä	89 904 927,03	-72 169 367,72

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 520 892,44	-1 907 783,49
Vaihto-omaisuuden muutos	988 848,37	-738 572,48
Saamisten muutos	23 288 162,13	29 167 757,20
Korottomien velkojen muutos	-49 889 154,02	-84 309 321,63
Yhteensä	-19 091 251,08	-57 787 920,40
Rahoituksen rahavirta	-212 078 993,89	-121 157 240,71
Rahavarojen muutos	-15 775 493,78	-149 554 142,20
Rahavarat 31.12.	76 102 675,34	91 878 169,12
Rahavarat 1.1.	91 878 169,12	241 432 311,32
Yhteensä	-15 775 493,78	-149 554 142,20

TASE

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	152 574,39	321 329,86
Muut pitkävaikutteiset menot	105 149 312,03	104 785 650,91
Yhteensä	105 301 886,42	105 106 980,77
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	258 731 503,54	242 857 984,90
Rakennukset	685 185 933,98	638 173 570,70
Kiinteät rakenteet ja laitteet	402 681 463,34	554 610 316,63
Koneet ja kalusto	21 091 596,44	19 660 064,84
Muut aineelliset hyödykkeet	6 473 967,26	5 951 045,10
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	229 093 132,81	243 761 841,30
Yhteensä	1 603 257 597,37	1 705 014 823,47
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	378 890 216,94	301 315 231,79
Muut lainasaamiset	383 120 657,23	100 606 172,80
Muut saamiset	1 638 667,07	1 260 481,66
Yhteensä	763 649 541,24	403 181 886,25

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	43 870,64	289 870,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	239 350,46	1 603 082,02
Keskeneräiset tuotteet	728 161,10	570 432,68
Muu vaihto-omaisuus	1 185 147,01	967 992,24
Yhteensä	2 152 658,57	3 141 506,94
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	10 659 602,64	175 921,16
Siirtosaamiset	3 989 998,31	4 694 309,99
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	17 027 336,85	34 213 685,79
Lainasaamiset	6 827 144,91	17 265 392,47
Muut saamiset	20 861 989,88	26 282 298,15
Siirtosaamiset	20 959 441,27	20 982 068,43
Yhteensä	80 325 513,86	103 613 675,99
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	25 382 199,91	21 923 990,38
Rahat ja pankkisaamiset	50 720 475,43	69 954 178,74
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 630 833 743,44	2 412 226 913,18

VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 813 879,46	607 813 879,46
Muut omat rahastot	17 886 964,89	18 034 876,66
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	664 412 975,42	606 293 743,21
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	186 072 083,09	58 119 232,21
Yhteensä	1 476 185 902,86	1 290 261 731,54
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 486 087,14	14 825 812,30
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	675 500,00	785 500,00
Muut pakolliset varaukset	1 056 706,34	1 214 987,69
Yhteensä	1 732 206,34	2 000 487,69
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	18 253 472,43	13 724 130,99
Muut toimeksiantojen pääomat	2 404 604,77	659 053,77
Yhteensä	20 658 077,20	14 383 184,76
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	705 706 184,76	576 547 359,49
Saadut ennakot	103 900,00	69 370,00
Liittymismaksut ja muut velat	302 845,00	26 207 664,52
Siirtovelat	27 506 707,54	28 203 486,26
Yhteensä	733 619 637,30	631 027 880,27

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	39 831 391,51	59 650 211,81
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	46 841 174,73	66 641 339,33
Lainat muilta luotonantajilta	151 242 225,82	150 877 139,16
Saadut ennakot	6 835,57	0,00
Ostovelat	59 597 808,50	76 624 019,46
Muut velat	17 179 014,61	22 006 545,84
Siirtovelat	82 453 381,86	83 928 561,02
Yhteensä	397 151 832,60	459 727 816,62
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 630 833 743,44	2 412 226 913,18

KONSERNITULOSLASKELMA

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Toimintatuotot	1 021 378 374,81	1 043 711 472,61
Toimintakulut	-1 442 174 546,88	-1 472 390 858,35
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	2 551 617,37	2 045 685,16
Toimintakate	-418 244 554,69	-426 633 700,58
Verotulot	651 180 550,40	681 057 394,00
Valtionosuudet	83 136 457,00	58 343 614,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	20 623 297,45	13 270 423,67
Muut rahoitustuotot	5 524 107,76	2 239 794,97
Korkokulut	-58 684 407,92	-46 460 117,86
Muut rahoituskulut	-1 960 665,79	-637 876,96

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Vuosikate	281 574 784,21	281 179 531,23
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-228 363 671,57	-215 254 395,66
Omistuksen eliminointierot	2 117 234,41	0,00
Arvonalentumiset	-7 450 106,49	-1 796 698,25
Yhteensä	-233 696 543,65	-217 051 093,91
Tilikauden tulos	47 878 240,56	64 128 437,32
Tilinpäätössiiirrot	151 082,07	1 099 567,32
Tilikauden verot	-11 471 060,79	-9 516 341,94
Laskennalliset verot	-4 142 811,91	-3 627 879,55
Vähemmistöosuudet	-2 901 736,15	223 116,79
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 513 713,77	52 306 899,95

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	281 574 784,21	281 179 531,23
Tilikauden verot	-11 471 060,79	-9 516 341,94
Tulorahoituksen korjauserät	-12 953 336,70	6 571 053,89
Yhteensä	257 150 386,72	278 234 243,18
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-538 561 349,04	-537 371 153,22
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6 105 781,33	3 169 919,25
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	15 838 219,87	11 774 691,84
Yhteensä	-516 617 347,84	-522 426 542,13
Toiminnan ja investointien rahavirta	-259 466 961,12	-244 192 298,95

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Luvut ilmaistaan tuhansina euroina	1.1. - 31.12.2024	1.1. - 31.12.2023
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1 189 492,15	-2 093 036,43
Antolainasaamisten vähennykset	106 729,93	10 592 273,18
Yhteensä	-1 082 762,22	8 499 236,75
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	427 971 564,24	304 249 346,51
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-157 281 718,92	-121 956 877,52
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 540 654,39	47 217 785,57
Yhteensä	253 149 190,93	229 510 254,56
Oman pääoman muutokset	-860 439,44	-357 520,55
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6 520 882,91	-1 877 438,16
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 763 085,66	-2 789 411,80
Saamisten muutos	41 799 602,45	45 627 343,65
Korottomien velkojen muutos	-41 526 040,43	-189 219 456,91
Yhteensä	4 031 359,26	-148 258 963,22
Rahoituksen rahavirta	255 237 348,54	89 393 007,54
Rahavarojen muutos	-4 229 612,58	-154 799 291,41
Rahavarat 31.12.	145 542 687,28	149 772 299,86
Rahavarat 1.1.	149 772 299,86	304 571 591,27
Yhteensä	-4 229 612,58	-154 799 291,41

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	6 021 235,39	7 162 794,93
Muut pitkävaikutteiset menot	121 549 785,27	120 451 630,54
Ennakkomaksut	919 412,41	485 058,07
Yhteensä	128 490 433,07	128 099 483,54
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	321 874 950,50	304 240 610,72
Rakennukset	1 877 503 873,00	1 786 250 121,17
Kiinteät rakenteet ja laitteet	829 886 198,46	827 904 304,75
Koneet ja kalusto	178 246 922,17	165 163 107,73
Muut aineelliset hyödykkeet	34 424 618,45	33 060 228,89
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	824 690 604,19	655 085 755,84
Yhteensä	4 066 627 166,77	3 771 704 129,10
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	90 955 734,68	90 599 456,22
Muut osakkeet ja osuudet	32 553 002,72	31 041 165,02
Muut lainasaamiset	20 109 731,13	20 473 157,04
Muut saamiset	894 807,30	896 119,17
Yhteensä	144 513 275,83	143 009 897,45

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 806 941,29	5 909 416,03
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	55 590 489,12	52 827 403,46
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	9 043 700,71	9 902 621,48
Lyhytaikaiset saamiset	165 311 586,60	206 125 392,38
Rahoitusarvopaperit	45 579 346,30	26 668 295,56
Rahat ja pankkisaamiset	99 963 340,98	123 104 004,30
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 717 926 280,67	4 467 350 643,30

VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	607 813 879,46	607 813 879,46
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	167 762,41	167 762,41
Muut omat rahastot	27 585 562,29	27 709 060,79
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	982 032 930,33	929 726 030,38
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	29 513 713,77	52 306 899,95
Yhteensä	1 647 113 848,26	1 617 723 632,99
VÄHEMMISTÖOSUUDET	83 168 591,72	81 107 685,83
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 009 698,00	1 089 250,00
Muut pakolliset varaukset	19 779 704,31	22 482 248,67
Yhteensä	20 789 402,31	23 571 498,67
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	23 421 163,63	20 002 755,47
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 330 767 907,90	2 044 887 403,92
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	96 749 495,40	100 861 082,26
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	157 998 429,61	190 729 742,66
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	357 917 441,83	388 466 841,50
Yhteensä	2 943 433 274,74	2 724 945 070,33
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 717 926 280,67	4 467 350 643,30